

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ของชุมชน
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร.เพ็ญประภา เพชรบูรณ์

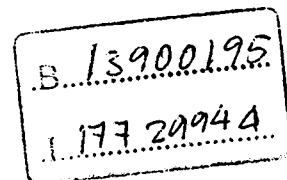
ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ฉัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล

สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นางสาวสุภาพร เทียมวงศ์

ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การให้ความรู้ด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่นได้และเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนของประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน 45 คน วิธีการศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การจัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (A-I-C : Appreciation Influence Control) เพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม หรือ SWOT Analysis เพื่อกำหนดหัวข้อในการอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง การอบรมปลูกจิตสำนึกโดยมีการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน ผลการจัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ สามารถกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ และใช้รูปแบบโฮมสเตย์ ผลจากการวิเคราะห์การดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พบว่าชุมชนมีจุดอ่อนประการหนึ่งคือ การขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและต้องการรับความรู้เพิ่มเติม เมื่ออบรมแล้วผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยผลจากแบบประเมินความรู้ก่อนการอบรมผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับปานกลางถึงสูง หลังการอบรมแล้วผู้เข้าอบรมทั้งหมดมีระดับความเข้าใจสูงขึ้นโดยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก ผู้เข้าร่วมอบรมตระหนักถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการอนุรักษ์ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และได้ร่วมกันเสนอแนวคิดในการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมได้เสนอ 3 กลุ่ม คือกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์จักสาน กลุ่มผลิตและจำหน่ายขนม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

Abstract

This research aimed to establish the environmental conservation conscious in the particular community. In addition, it was to distribute the appropriate knowledge of eco-tourism in cooperation with the philosophy of sufficiency economy constructed by H.M. the King to local people in which they would be able to pass on the knowledge to other people resulting in environmentally conserved tourist places. The target group included the representatives of local people and the district municipality officers accounted for 45 people in Nanongtoom municipal district, Chum-Pae district, Khon Kaen province. We have collected the basal information and have also carried out the survey study in the study area. Appreciation Influence Control (AIC) seminars took place in order to find the best possible solutions to organize the conserved eco-tourism. SWOT analysis was also used to specify the topics of interests of the target groups for passing on the knowledge to them. Pre- and post- tests were used to examine the understanding and knowledge of participants prior to and after the seminars.

The results obtained from AIC seminars showed that Nanongtoom municipal district consisting of 13 villages has been able to be organized as the home stay for eco-tourism. However, the results also indicated that the community has had a weak point in terms of lack of tourism management and organization knowledge. After the seminars providing the participants the understanding and knowledge on tourism management, their understanding and knowledge have reached the level range between high and very high levels according to pre- and post- test results (the pre-tests indicated that the participants had the knowledge in the level range between medium and high levels). The participants have also realized that they should organize the tourism programs that have less effect on the environmental resources and their community in order to make the tourist places the conserved eco-tourist places. Moreover, they have come up with the idea of tourism-supporting groups that are the home stay group, the traditional fabric group and the traditional snack and sweets group for supporting and encouraging the eco-tourism of their community.

Abstract

This research aimed to establish the environmental conservation conscious in the particular community. In addition, it was to distribute the appropriate knowledge of eco-tourism in cooperation with the philosophy of sufficiency economy constructed by H.M. the King to local people in which they would be able to pass on the knowledge to other people resulting in environmentally conserved tourist places. The target group included the representatives of local people and the district municipality officers accounted for 45 people in Nanongtoom municipal district, Chum-Pae district, Khon Kaen province. We have collected the basal information and have also carried out the survey study in the study area. Appreciation Influence Control (AIC) seminars took place in order to find the best possible solutions to organize the conserved eco-tourism. SWOT analysis was also used to specify the topics of interests of the target groups for passing on the knowledge to them. Pre- and post- tests were used to examine the understanding and knowledge of participants prior to and after the seminars.

The results obtained from AIC seminars showed that Nanongtoom municipal district consisting of 13 villages has been able to be organized as the home stay for eco-tourism. However, the results also indicated that the community has had a weak point in terms of lack of tourism management and organization knowledge. After the seminars providing the participants the understanding and knowledge on tourism management, their understanding and knowledge have reached the level range between high and very high levels according to pre- and post- test results (the pre-tests indicated that the participants had the knowledge in the level range between medium and high levels). The participants have also realized that they should organize the tourism programs that have less effect on the environmental resources and their community in order to make the tourist places the conserved eco-tourist places. Moreover, they have come up with the idea of tourism-supporting groups that are the home stay group, the traditional fabric goods group and the traditional snack and sweets group for supporting and encouraging the eco-tourism of their community.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ ภาษาไทย	ก
บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	19
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	21
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	111
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก ก เอกสารประกอบการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจ	117
ภาคผนวก ข แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยว เชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	187
ภาคผนวก ค ภาพในการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจ	200

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่นิยมของทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่น้อยกว่า 2,600 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ มีระบบนิเวศที่หลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวศิลปกรรมที่มีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีต แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้นๆ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เพิ่มจาก 203,179 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2542 เป็น 289,986 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2546 และ 380,417 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2550 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

สภาพที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของไทยเราในปัจจุบัน มีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับขยะ การตัดไม้ทำลายป่า มลพิษทางน้ำ อากาศ ฯลฯ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มีผลพวงมาจากมนุษย์ เทคโนโลยี โรงงานอุตสาหกรรม พุทธิกรรมการบริโภคนิยม ฯลฯ เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไข มิใช่เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเท่านั้น หากแต่ประชาชนทุกคนผู้เป็นกำลังของประเทศก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะสามารถเข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม การพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมา มีการนำทรัพยากรของประเทศทั้งที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ศิลปกรรม วัฒนธรรม โบราณสถาน มาใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับรัฐมีนโยบายให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการนำรายได้เข้าประเทศ โดยขาดความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างถูกต้อง คนหลักกวนอนุรักษ์และพัฒนา จึงเป็นตัวเร่งให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว คนแก่คนแก่และสภาพแวดล้อมโดยรอบของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบถูกทำลายเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ขาดการดูแลรักษา บางพื้นที่มีสิ่งก่อสร้างไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทำให้เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวถูกบดบัง

และคุณค่า การบริการพื้นฐานที่จำเป็น (เช่น สุขาสาธารณะ) และโครงสร้างพื้นฐานด้าน สิ่งแวดล้อมไม่ได้มาตรฐานและมีไม่เพียงพอ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

1. มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนและนักท่องเที่ยว ขาดความตั้งใจจริงในการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มุ่งแต่รายได้ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

2. ขาดการวางแผนและขาดการสนับสนุนให้มีการลงทุนด้านสาธารณูปโภค และ โครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย และระบบเก็บขน กำจัด ขยะ มูลฝอย สิ่งปฏิกูล) ที่เหมาะสมกับพื้นที่และสอดคล้องกับการอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติ สัตว์หรือชุมชนตามธรรมชาติ เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินป่า การดำน้ำ การศึกษา วิถีชีวิต เป็นต้น

การท่องเที่ยวชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างอย่าง สั้นใจจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป ซึ่งผู้ที่จะนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติควรต้องทำความเข้าใจถึง เบื้องหลัง ความนึก หลักการ ความหมาย และองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน (พจนานุกรม ศานศิริ . 2546)

หลักการของการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่

1. การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ และ คุ้มครองธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป มีการกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมและการ พัฒนาสิ่งแวดล้อมกับสภาพเศรษฐกิจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งป้องกันและควบคุม ภัยพิบัติธรรมชาติและผลกระทบของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่จะเกิดจากกิจกรรมการ ท่องเที่ยว โดยให้หลักการมีส่วนร่วมและหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ให้มีการวางแผนการจัดการที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น ประชาชน และ หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อคุ้มครอง ดูแล รักษาพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์หรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ และอนุรักษ์สภาพคุณภาพสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2545-2549) การที่ชุมชนเป็นเจ้าของ คือ การให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง และวัฒนธรรมวิถีชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิตวิถีประเพณีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความ

เป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (พจนานุกรม สอนศรี, 2549)

อบต. นาหนองทุ่ม มีสภาพทั่วไปเป็นที่ราบลอนคด มีที่ราบสูงบ้านเล็กน้อย ในตอนเหนือของตำบล มีภูเขามากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศเหนืออยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวนประชากรในเขต อบต. 8,907 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,424 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำนา สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำพญานาคราช ถ้ำผาพวง น้ำตกพลาญทอง น้ำตกตาดฟ้า เป็นต้น
สถานที่สำคัญของอบต.

1. สำนักงาน อบต.นาหนองทุ่ม
2. สถานีอนามัย
3. วัดอุดมราษฎร์ประดิษฐ์
4. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม

การวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นเพื่อประเมินพื้นฐานความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนหนองจาน รวมทั้งเสริมทักษะและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้ผู้นำในชุมชน ซึ่งจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ชาวบ้านและเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่คนในชุมชนได้ โดยมุ่งหวังให้ผู้นำในชุมชน นำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่แก่คนในชุมชนซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญของชุมชน ให้ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ได้เข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

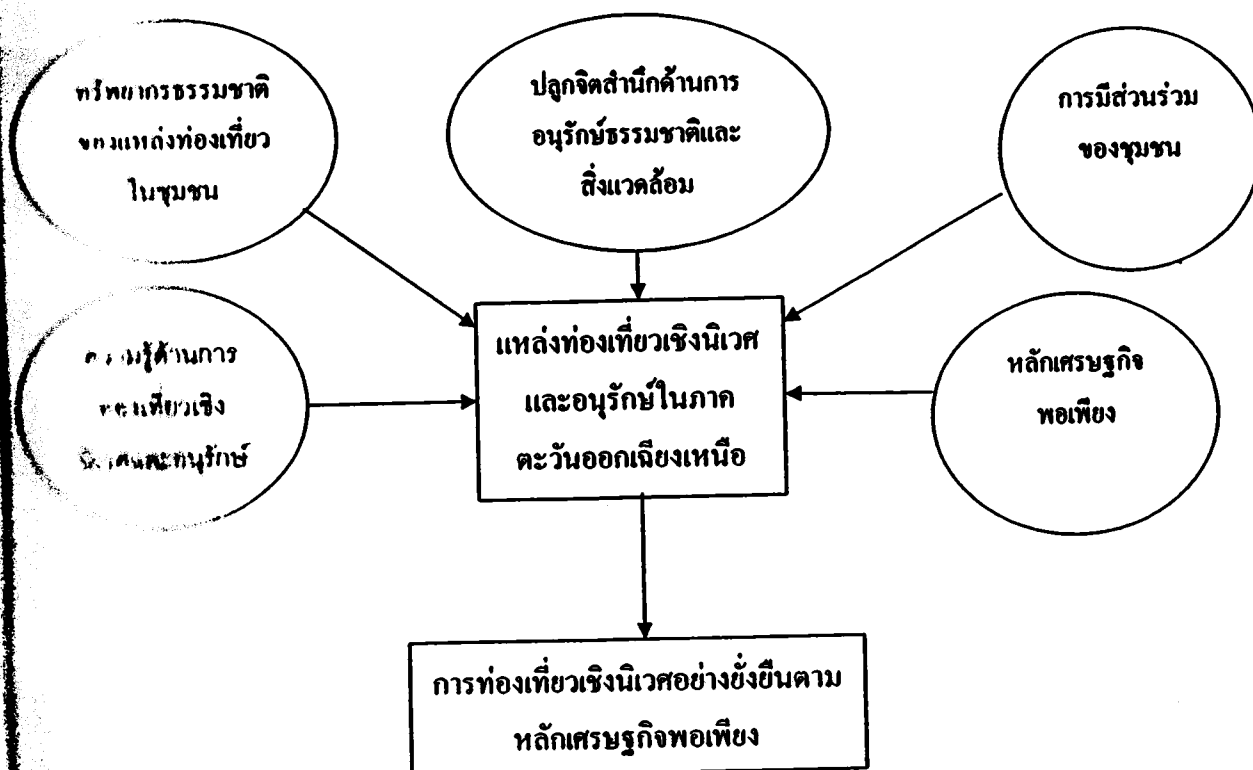
- จัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (A-I-C : Appreciation Influence Control) และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
- สำรวจความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการในการเพิ่มความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
- อบรมปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้ด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ และหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

- ชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนสามารถเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้อื่นได้
- เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการอนุรักษ์และพัฒนา สามารถนำไปใช้เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- 1.3.1 ปลุกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม จังหวัดขอนแก่น
- 1.3.2 เน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้การประชาสัมพันธ์ของชุมชน
- 1.3.3 ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552- เดือนกันยายน พ.ศ.2553
- 1.3.4 ประมวลผลการอบรมและประเมินความรู้ของคนในชุมชนก่อนและหลังอบรม
- 1.3.5 คนในชุมชนนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์อย่างยั่งยืนได้

1.4 ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

1.5 คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

- การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- การพัฒนา หมายถึง การทำให้สิ่งต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ดีขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้นจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง ในที่นี้หมายถึงการพัฒนาชุมชนหนองจาน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
- การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด การใช้ประโยชน์นั้นจะต้องเกิดผลดีต่อประชากรโลกส่วนรวมมากที่สุด จะต้องรู้จักใช้ประโยชน์ให้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ให้มีการสูญเสียทรัพยากรอย่างเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์แก่ประชากรของประเทศอย่างทั่วถึงกัน
- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความชาญฉลาดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติให้มากที่สุดและมีระยะเวลาในการทำงานยาวนานที่สุด
- การพัฒนาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นกว่าเดิมจากที่เป็นอยู่โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้คุ้มค่า เป็นเวลายาวนานมากที่สุด และให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
- ชุมชน หมายถึง ชุมชนในเขตองค์การบริหารตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

- ทราบถึงความต้องการของคนในชุมชนในการพัฒนาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้
- สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ชุมชนสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์อย่างยั่งยืนได้และสามารถรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้อย่างยั่งยืน

1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สถาบันการศึกษาภาครัฐและเอกชนที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยว
- ประชาชน และชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว
- จังหวัดที่ประสงค์จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Dowling (1996) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 5 ประการคือ แหล่งธรรมชาติ (Nature-Base) ความยั่งยืนของนิเวศวิทยา (Ecologically Sustainable) การศึกษาสภาพแวดล้อม (Environmentally Educative) ความเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Locally beneficial) และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction) จากรายงานการวิจัย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (พงศพันธ์, 2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นสิ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลกระทบมีทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบในด้านบวกของการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน แหล่งท่องเที่ยว และประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนพัฒนา และจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด หากไม่มีการวางแผนพัฒนาและจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบ อันเป็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่ประชาชนทุกคนต้องเผชิญและแก้ไขต่อไป

ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ Ecotourism เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษา โอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" (สฤษฎ์ แสงอรุณ, 2548)

สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2550) สรุปว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา

เรียนรู้ และผลิตเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบ และสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2550) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นแหล่งที่มีจุดเด่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (Nature Attraction) และตัดขาดจากโลกภายนอก (Solitude) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะไม่ได้สัมผัสที่บ้าน นอกจากนี้ ยังได้ให้ความหมายของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวว่า หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมาย (Destination) ของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่รองรับนักท่องเที่ยว พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีทรัพยากรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ความดึงดูดใจเหล่านั้นอาจเป็นความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทอื่น ดังนั้น สภาพทรัพยากร จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตลาดการท่องเที่ยว นอกจากความดึงดูดใจในทรัพยากรแล้ว ในบางพื้นที่ก็ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวจึงหมายรวมถึงศักยภาพในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย

ดังนั้น หากมองการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่ง แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นจัดได้ว่าเป็นวัตถุดิบเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และเป็นวัตถุดิบประเภทใช้แล้วไม่หมดไปหรือสูญหายหากมีการควบคุมป้องกันด้วยการวางแผนอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยวยังประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยไม่เสื่อมโทรมลงไป ทั้งยังไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศจนเกินขีดความสามารถของระบบที่จะรองรับได้ (Carrying Capacity)

การแก้ไขปัญหาให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความยั่งยืน และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการจัดการสุขภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น กัทมและคณะ (2548) กล่าวว่า การสุขภาพสิ่งแวดล้อมหมายความว่า การสุขภาพสิ่งแวดล้อมเน้นสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพมากกว่าสิ่งแวดล้อมทางด้านอื่นๆ สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตซึ่งอยู่รอบๆตัวเรา มีทั้งสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์เราสร้างขึ้น เช่น ดิน น้ำ อากาศ เสียง แสง รังสี ความร้อน ไฟฟ้า ถนนหนทาง อาคารบ้านเรือน สาธารณสถาน เครื่องจักร เครื่องยนต์ ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ฯลฯ บรรดาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหลาย

เหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์กับสุขภาพทั้งท่ายร่างกายและจิตใจในชีวิตประจำวันของคน เรามาก เราจึงจำเป็นต้องรู้จักแก้ไข คัดแปลง ปรับปรุงและระวังรักษาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่ให้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคและอันตรายต่อทั้งสุขภาพส่วนตัวและส่วนรวม

สิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่จัดอยู่ในขอบเขตของงานสุขาภิบาลที่กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก กำหนดไว้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 ที่จะเกี่ยวข้องกับภารกิจแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาจจำแนกได้เป็น การสุขาภิบาลน้ำดื่มมาใช้ การสุขาภิบาลส้วม การสุขาภิบาลเกี่ยวกับขยะมูลฝอย การสุขาภิบาลที่พักอาศัย และการสุขาภิบาลอาหาร ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการท่องเที่ยวมากขึ้นตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของ Gunn (1988) และนิคม จารุมณี (2544) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่วนั้นประกอบด้วย การคมนาคม ที่พักแรม ร้านอาหาร สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก และความปลอดภัย ฯลฯ

2.2 กระบวนการการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Appreciation - Influence - Control : AIC)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (2553 ก). ได้กล่าวว่า กระบวนการ A-I-C เป็นการประชุมที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำแผน โดยเป็นวิธีการที่เปิดโอกาส ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน ความรู้ประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหาความต้องการข้อจำกัดและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มีการระดมพลัง สมอบในการศึกษา วิเคราะห์พัฒนาทางเลือก เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา เกิดการตัดสินใจร่วมกัน เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เพราะกระบวนการ A-I-C มีขั้นตอนสำคัญ ๓ ขั้นตอน คือ

2.2.1 ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation : A) คือขั้นตอนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ขอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก โดยใช้การแลกเปลี่ยนในการแสดงความคิดเห็น และแบ่งเป็น 2 ส่วน A1 : การวิเคราะห์สภาพการของหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ในปัจจุบัน A2 : การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ อันเป็นภาพพึงประสงค์ในอนาคตพัฒนาว่าต้องการอย่างไร

โดยการวาดภาพมีความสำคัญคือ (1) การวาดภาพจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสร้างจินตนาการ คิด วิเคราะห์ จนสรุปมาเป็นภาพ และช่วยให้ผู้ไม่ถนัด ในการเขียนสามารถสื่อสารได้ (2) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคิดและพูด เพื่ออธิบายภาพซึ่งตนเองวาด นอกจากนี้ยังเปิด

โอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุม อื่นๆ ได้ซักถามข้อมูลจากภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน และกระตุ้นให้คนที่ไม่ค่อยกล้าพูด ให้มีโอกาสนำเสนอ (3) การรวมภาพของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นภาพรวมของกลุ่ม จะช่วยให้มีความง่าย ต่อการรวบรวมแนวคิดของผู้เข้าร่วม ประชุม และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของภาพ(ความคิด) และส่วนร่วมในการสร้างภาพพึงประสงค์ของกลุ่ม (4) จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการประชุมให้มีความสุข และเป็นกันเอง ในบางครั้งผู้เข้าร่วม ประชุม มักมองว่าการ วาดภาพเป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก ดังนั้นวิทยากร กระบวนการจำเป็นต้อง สร้างความเข้าใจ และนำเกมต่างๆ เกี่ยวกับการ วางแผน การละลายพฤติกรรมกลุ่ม หรือการวาด ภาพเพื่อการแนะนำตนเอง หรือวาดภาพสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ชอบ มาใช้ούνเครื่องเพื่อเป็นการเตรียม ความพร้อมของผู้เข้าร่วมประชุม

2.2.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) คือขั้นตอนการหาวิธีการและ เสนอทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์ หรือที่ได้ช่วยกันกำหนด วิสัยทัศน์ (A2) เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการ พัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการ โดย แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ I1 : การคิดเกี่ยวกับกิจกรรม โครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามภาพพึง ประสงค์ I2 : การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการ โดย (1) กิจกรรม หรือโครงการที่ หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่นทำเองได้เลย (2) กิจกรรมหรือโครงการที่บางส่วนต้องการความร่วมมือ หรือการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ร่วมทำงานสนับสนุนอยู่ (3) กิจกรรมที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ไม่สามารถดำเนินการได้เองต้องขอความร่วมมือ เช่น ดำเนินการ จากแหล่งอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน

2.2.3 ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) คือยอมรับและทำงานร่วมกันโดย นำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการ ซึ่งจะรับผิดชอบ โครงการ โดยขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย C1 : การแบ่งความรับผิดชอบ C2 : การตกลงใจใน รายละเอียดของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติ นอกจากนี้ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมคือ (1) แผนชื่อกิจกรรม หรือโครงการที่กลุ่ม องค์กรชุมชนดำเนินการได้เอง ภายใต้ความรับผิดชอบ และ เป็นแผนปฏิบัติการ ของหมู่บ้าน ชุมชน (2) กิจกรรม โครงการที่ชุมชน หรือองค์กรชุมชน เสนอ ขอรับการส่งเสริม สนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่ทำงาน หรือ สนับสนุนชุมชน (3) รายชื่อกิจกรรม โครงการที่ชาวบ้านต้องแสวงหาทรัพยากร และประสานงาน ความร่วมมือจากภาคีความร่วมมือต่างๆ ทั้งจากภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

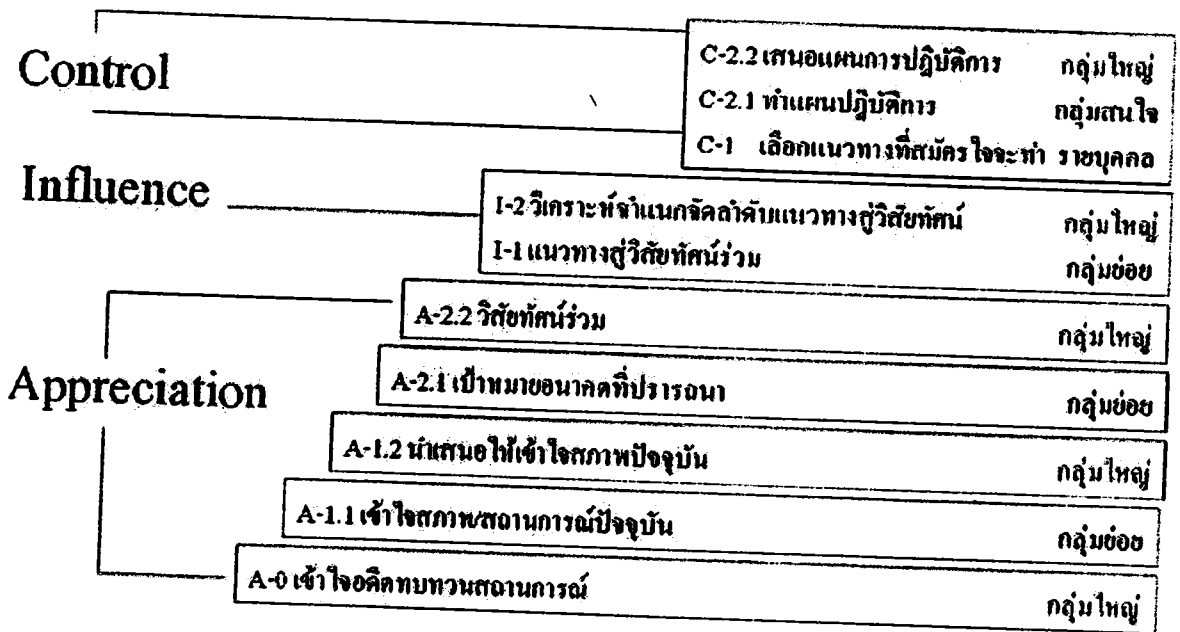
2.2.4 ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้การประชุม A-I-C ประสบความสำเร็จได้

ประชาสรรค์ แสตนกิติ (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้การประชุม A-I-C ประสบความสำเร็จได้ คือ (1) การจัดประชุมกระบวนการ A-I-C นี้ "เน้นความเป็นกระบวนการ" จะดำเนินการข้ามขั้นตอนหรือสลับขั้นตอน ไม่ได้ เน้นการระดมความคิด และสร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้มีความสำคัญกับการตัดสินใจ การกำหนดอนาคตร่วมกัน และเน้นการสร้างพลังความคิด วิเคราะห์ และเสนอทางเลือก ในการพัฒนาและพลังความรัก ความเอื้ออาทร การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อันเป็นพลังเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนา (2) การศึกษาและเตรียมชุมชน 2.1 การศึกษาชุมชนเพื่อให้เข้าใจสภาพของหมู่บ้าน ชุมชน หรือตำบล ความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ การทราบความสามารถ ศักยภาพของกลุ่ม สภาพการพึ่งตนเอง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอ เป็นข้อเท็จจริง ในการกำหนดอนาคตทางเลือก รวมทั้งกลวิธีที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา และการประสานความร่วมมือ 2.2 การเตรียมชุมชนเพื่อทำให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ประชาชนเข้าใจ และส่งผู้แทนที่มีอำนาจในการตัดสินใจของ กลุ่ม เข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีการพิจารณาเพื่อกระจายโอกาส ให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม เช่น กลุ่มสตรี เด็ก คนจน ผู้ประสบปัญหาต่างๆ เป็นต้น (3) วิทยาการกระบวนการที่เข้าใจขั้นตอนของกระบวนการ A-I-C มีประสิทธิภาพ ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องในการ ประชุม มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ เฉพาะหน้า สามารถไกล่เกลี่ย หรือมีวิธีการในการจัดการกับความขัดแย้ง ที่เหมาะสมในกรณีที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถทำหน้าที่ 3.1 เตรียมชุมชน เตรียมการประชุม ดำเนินการประชุม และสรุปผล 3.2 สร้างบรรยากาศในการประชุม เพื่อคลายความตึงเครียดของผู้เข้าร่วมประชุม 3.3 ความคุมขั้นตอนและเวลาในการดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามกระบวนการ 3.4 สรุปความเห็นที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมประชุม โดยไม่สอดแทรกความเห็นหรือทัศนคติของตนเองลงไป 3.5 ในกรณีที่มีข้อถกเถียงระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเกิดความต้องการปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ผู้ดำเนินการประชุมต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และหาข้อยุติให้ได้ 3.6 วิเคราะห์และสังเกตบรรยากาศในการประชุม สำหรับจำนวนผู้จัดการประชุมอาจมีเพียงคนเดียวก็ได้เป็นผู้นำ การประชุม ซึ่งจะมีข้อดี คือ กระบวนการประชุมเป็นเอกภาพมากกว่า แต่หากไม่มั่นใจในการดูแลบรรยากาศการประชุม น่าจะจัดคณะมาช่วยโดยแบ่งหน้าที่เป็น 3.6.1 ผู้จัดการประชุม ดูแลอำนวยความสะดวกทั่วไป ได้แก่ การลงทะเบียน อาหาร เครื่องดื่ม 3.6.2 ผู้นำการประชุม 3.6.3 ผู้จัดกิจกรรมเกมส์ สร้างบรรยากาศเพื่อการละลายพฤติกรรม คลายเครียดและการนำเข้าสู่ขั้นตอนแต่ละขั้นตอน 3.6.4 ผู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้ คณะฯ จะต้องทำความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการให้ตรงกัน สอดรับกัน

2.2.5 รายละเอียดขั้นตอน กระบวนการ A-I-C ที่นำไปใช้

ขั้นเตรียมการ ได้แก่ 1. การศึกษาชุมชน เพื่อให้ทราบประวัติการพัฒนา โครงสร้างทางสังคม ปัจจัยพื้นฐาน แหล่งทรัพยากรของหมู่บ้าน โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่แล้วในรายงานการสำรวจของราชการ การพูดคุยกับชุมชน การสำรวจ 2. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ประมาณ 30-50 คน โดยการสอบถามกลุ่มต่างๆ และผู้นำของหมู่บ้าน 3. การชี้แจงวัตถุประสงค์ต่อผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน และขอความเห็นในการจัดการประชุม ให้สะดวกราบรื่นทุกฝ่าย (แจก Mind Map ให้กับทุกคน เพื่อเป็นข้อมูลนำเข้า) 4. การเตรียมตัวของผู้นำการประชุม เพื่อดำเนินการประชุมให้ราบรื่น(เตรียมด้วย Mind Map เพื่อมองเห็นภาพรวมของงาน) 5. การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม ได้แก่สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องเขียน การจดบันทึกต่างๆ

ขั้นตอนการจัดประชุมและปฏิบัติการตามกระบวนการ A-I-C

ขั้นสุดท้าย คือ การเตรียมการเพื่อเสนอแผนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานขอรับการสนับสนุน หรือส่งเสริมและเข้าร่วมพัฒนา

การประยุกต์ใช้ Mind Map ในกระบวนการ AIC สามารถปรับประยุกต์ใช้ได้กับทุกขั้นตอน ทั้งในส่วนของผู้ที่เป็นวิทยากรกระบวนการและ สำหรับการระดมความคิดเห็น และการนำเสนอภาพฝัน หรือจินตนาการของแต่ละคนที่เข้าร่วมเวที Mind Map จะช่วยลดความขัดแย้งในระหว่างการประชุม เนื่องจาก Mind Map ทุกคนจะสนใจการเขียนแผนที่ความคิดร่วมกัน รวมทั้งจะร่วมกันระดมข้อมูลให้ได้มากที่สุด

2.3 การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม หรือ SWOT Analysis

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (2553 ข). ได้กล่าวว่า SWOT Analysis เป็นการจัดทำแผนกลยุทธ์วิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้องค์กรทราบถึงสถานภาพขององค์กร อันจะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก 4 ประเด็น คือ

ปัจจัยภายในองค์กร

S - Strength หมายถึง จุดแข็ง องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดแข็งของตนเอง เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความสำเร็จขององค์กรคนในมิติต่างๆ เช่น สถานภาพทางการเงิน บุคลากร ผลผลิต โดยประเมินค่าเป็นระดับจากสูงสุด ไปหาค่าต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จุดแข็งในบางมิติอาจไม่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรก็ได้

W - Weakness หมายถึง จุดอ่อน องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดอ่อนของตน เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความล้มเหลวขององค์กรในมิติต่างๆ เช่น เกี่ยวกับการประเมินจุดแข็ง โดยมีการประเมินค่าจากสูงสุด ไปหาค่าต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนในบางมิติอาจไม่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร

ปัจจัยภายนอกองค์กร

O - Opportunity หมายถึง โอกาสหรือสิ่งที่องค์กรได้เปรียบคู่แข่ง ทั้งนี้องค์กรควรพิจารณาโอกาสในมิติของความดึงดูดใจและความน่าประสบความสำเร็จขององค์กร

T - Threat หมายถึง อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาขององค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ควรพิจารณาอุปสรรคในมิติของความรุนแรงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม

2.4.1 ข้อมูลทั่วไป

อบต. นาหนองทุ่ม มีสภาพทั่วไปเป็นที่ราบคอนดิน มีที่ราบสูงบ้านเล็กน้อย ในตอนเหนือของตำบล มีภูเขาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศเหนืออยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวนประชากรในเขต อบต. 8,907 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,424 หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำนา

สถานที่สำคัญของอบต.

1. สำนักงาน อบต.นาหนองทุ่ม
2. สถานีอนามัย

3. วัดอุดมราษฎร์ประดิษฐ์

4. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม

2.4.2 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติใน อปค.นาหนองทุ่ม อำเภวนาคูราช

เป็นถ้ำที่มีความสวยงามเป็นอันดับ 1 ของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ภายในถ้ำมีคสนิท แบ่งออกเป็นห้อง ๆ แต่ละห้องประกอบด้วย หินงอกหินย้อยที่ส่องประกายแวววาวระยิบระยับ สวยงามตระการตา รถยนต์สามารถเข้าถึงเชิงเขาที่เป็นตัวถ้ำได้ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว จาก อปค.นาหนองทุ่ม ระยะทางประมาณ 29 กม. เป็นถนนลูกรัง แล้วเดินทางเท้าขึ้นไปยังถ้ำ ระยะทางประมาณ 500 เมตร และผู้จะเข้าไปเที่ยวในถ้ำจะต้องเตรียมอุปกรณ์ที่ให้แสงสว่างไปด้วย เนื่องจากในถ้ำมีคามาก

ถ้ำผาพวง

ถ้ำผาพวง เดิมเรียก “ถ้ำร้อยพวง” ภายในมีหินงอกหินย้อยสวยงาม เพดานถ้ำสามารถทะลุทะลวงไปขุดเขาใช้เป็นจุดชมวิว ได้เป็นอย่างดี เหมาะแก่การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

น้ำตกพลาญทอง

เดินทางโดยรถส่วนบุคคล จาก อปค.นาหนองทุ่ม ถึง น้ำตกพลาญทอง ระยะทางประมาณ 11 กม. เป็นถนนลาดยางเข้าถึงบริเวณน้ำตก

น้ำตกทาดฟ้า

เป็นน้ำตกที่มีความสูงประมาณ 20 -30 เมตร มีชั้นน้ำตกลดหลั่นลงไป ตลอดสายก่อนไหลลงสู่ลำน้ำเชิญ ในฤดูฝนน้ำจะไหลแรงและมีความสวยงามมาก ห่างออกไปประมาณ 7 - 8 กิโลเมตร จะพบน้ำตกห้วยหม้อแตก น้ำตกห้วยหินลาด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอก วัฒนา (2539) ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นด้านการอุปทานการท่องเที่ยว โดยทำการประเมินสภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้วิธีวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ (Potential Surface Analysis : PSA) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมี 6 ข้อ ได้แก่ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ความสำคัญแรงดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่สะดวกได้ การรวมกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย จากผลการศึกษาพบว่าภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความสำคัญสูงซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักถึง 25 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลางอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวรองอีก 25 แห่ง

เพ็ญศรี เจริญวานิช, นิตพล ภูตะโชติ (2541) ศึกษาความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โอกาสทางการตลาด รูปแบบกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมและวิธีการพัฒนา ตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยศึกษาจากประชากร 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวในหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารหรือตัวแทนสถานประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จัก และชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มีโอกาสทางการตลาดรูปแบบที่เหมาะสม คือ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่เหมาะสมคือเที่ยวงานประเพณีและชมการแสดงพื้นบ้าน วิธีที่เหมาะสมต่อการพัฒนา ตลาดการท่องเที่ยว คือ การประชาสัมพันธ์และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว คือ ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลแนะนำนักท่องเที่ยวและขาด การดูแลเอาใจในจากภาครัฐ

ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน (2551) ได้ศึกษาการประมวลองค์ความรู้ สถานภาพ และสถานการณ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยในภาพรวมแล้ว ข้อเท็จจริงที่พบมากและเป็น ประเด็นสำคัญก็คือ ทั้งชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการคิดและพัฒนาแบบแยกส่วนและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างไร้ทิศทาง ผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่ ถูกทำลายไปอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

บุญเลิศ คังวัฒนา (2541) ให้ตระหนักว่าการตลาดธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่เป็นเพียงกล ยุทธ์การขายที่สร้างภาพพจน์ ตามกระแสการตลาดเชิงนิเวศ (Green Marketing) แต่ต้องเป็นการ สะท้อนนโยบายของธุรกิจท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งที่จะช่วยเป็นพลังสำคัญในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

สุภาวณี ทรงพรพาณิชย์ (2552) ได้ศึกษารูปแบบการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว โดยชุมชนในระยะที่ 1 พบว่า การตลาดที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในส่งเสริม และสนับสนุนการ เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมมีทั้งชาวไทยและชาว ต่างประเทศ มีทั้งที่เป็นกลุ่มจัดการโดยบริษัททัวร์ และเดินทางแบบอิสระที่จัดการการเดินทางเอง จัดกันพบปะการสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ กลุ่มศึกษาดูงาน เป็นกลุ่มที่เป้าหมายที่มีแนวโน้มเติบโต ขึ้นเรื่อยๆ เป็นกลุ่มคุณภาพที่ชุมชนค่อนข้างพึงพอใจเนื่องจากมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ทำ ใ้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีมิติที่ลุ่มลึกมากขึ้น โดยเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ดูงาน ก่อเกิดคือ ช่องทางการตลาด เป็นหัวใจสำคัญที่น่าจะมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาปัจจัยสำเร็จ

โอกาส และอุปสรรคของช่องทางการตลาดในเชิงเปรียบเทียบ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การทำการตลาด โดยชุมชน โดยการต่อรองกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 2) การทำการตลาด โดยผ่านผู้ประกอบการ 3) การทำการตลาด โดยผ่านศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนภาคเหนือ ซึ่งในทางปฏิบัติบางชุมชนอาจเลือกช่องทางใดช่องทางหนึ่ง หรือบางชุมชนอาจเลือกทุกช่องทาง งานวิจัยระยะที่ 2 จะร่วมทดลอง โดยการลงมือปฏิบัติในการทำงานการตลาดทั้ง 3 รูปแบบ และหวังว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการจะได้คำตอบในระดับหนึ่งว่าชุมชนสามารถทำการตลาดเองได้หรือไม่ ด้วยเงื่อนไขปัจจัยอะไรบ้าง และในแต่ละช่องทางควรพิจารณาองค์ประกอบสำคัญอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

วันชัย ธรรมศรี (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาป่าต้นน้ำห้วยขอนแก่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ บ้านสหกรณ์หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจุบันหลังจากกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้เข้ามาร่วมดูแลรักษาป่าในรูปแบบของการจัดการป่าชุมชน ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าได้ลดน้อยลง น้ำในลำห้วยขอนแก่นก็มีเพิ่มขึ้น แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้ชาวบ้านต้องปรับตัวไปกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ค่านิยมทางวัตถุ การบริโภคนิยมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป สภาพปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องนี้สิ้น ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ทำให้ชาวบ้านในบ้านสหกรณ์หมู่ที่ 8 ต้องคิดร่นมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้จึงมีความจำต้องสอดคล้องและเหมาะสมในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นว่าศักยภาพของพื้นที่ป่าในปัจจุบันเอื้อต่อการจัดการเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะบ้านสหกรณ์หมู่ที่ 8 มีพื้นที่ป่าอยู่ติดกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ น้ำพุร้อนสันกำแพง น้ำพุร้อนรุ่งอรุณ ถ้าเมืองออน ด้วยศักยภาพดังกล่าวทำให้ทางผู้นำชุมชน และแกนนำชุมชน เห็นว่าเป็นโอกาสที่ทางชุมชนจะค้นหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ป่าชุมชนห้วยขอนแก่นไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า โดยอาศัยสิ่งที่ชุมชนมีอยู่มาเรียนรู้และเป็นทางเลือกในการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

ลลิตา โกชนพันธ์ (2539) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบการสังเกต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดของกลุ่มท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่มากกว่า 10 คน จะเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ และส่วนใหญ่ไม่มีผู้ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในกลุ่ม จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพ โสด อยู่ในวัยหนุ่มสาวถึงวัยกลางคน การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีที่อยู่อาศัยในเขตภาคกลาง โดยเฉพาะ

กรุงเทพมหานคร นักท่องเที่ยวมักจะเคยไปเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แล้ว และมีจุดมุ่งหมายเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีสาเหตุที่เลือกไปเพราะความสวยงามของธรรมชาติ การเดินทางที่สะดวกและค่าใช้จ่ายน้อย การเดินทางมักไปกับกลุ่มเพื่อที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปมักเป็นการท่องเที่ยวแบบพักค้างแรม สถานที่พักที่นิยมคือ บริเวณที่กางเต็นท์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ช่อแพร ทินพรรณ (2544) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของนักท่องเที่ยวกับการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยกิจกรรมการเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมดูนก กิจกรรมส่องสัตว์โดยใช้สปรอตไลท์ ศึกษาด้วยการสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 436 คน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงธันวาคม 2541 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ พบว่าการประกอบกิจกรรมการเดินป่า มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติ รายได้ และผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งมีชาวต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 71 เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 39 และนักท่องเที่ยวที่มาเพียงลำพัง คิดเป็นร้อยละ 40 จะประกอบกิจกรรมการเดินป่ามากที่สุด

ทัศนาวลัย อุทาร์สกุล (2544) ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สำนักงานอุทยาน - หนองผกชี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการสำรวจความหลากหลายชนิดของพรรณพืชและสัตว์ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ถึงเดือนมกราคม 2545 พบพืช 80 ชนิด นก 66 ชนิด และสัตว์เลื้อยลูกคืบยวม 13 ชนิด โดยเฉลี่ยในแต่ละเดือนพบสัตว์ 22 ชนิด นกแก๊ก และผีเสื้อ เป็นสัตว์ที่พบได้ตลอดทั้งปี ส่วนพืชชนิดเด่นที่พบ เช่น สมพง ดอกปลูด และเฟิร์นคัน สัตว์ชนิดเด่น เช่น ไก่ฟ้าพญาลอ ชะนีมงกุฏ และช้าง การศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในเส้นทางเดินป่าที่ศึกษาโดยใช้ขยะเป็นดัชนีหลัก พบว่า ขยะที่มีมากที่สุดคือ ขยะประเภทพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 63.93 รองลงมาคือกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 22.87 และพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับจำนวนและน้ำหนักของขยะ ในระดับสูงที่ $R=0.85$ และ 0.89 ตามลำดับ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อมูลที่รวบรวมจากการศึกษารั้งนี้ และข้อมูลของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ได้นำมาใช้กำหนดช่วงเวลา และฤดูกาลที่เหมาะสม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ ได้จัดทำคู่มือประกอบการท่องเที่ยว และแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเส้นทางศึกษาธรรมชาตินี้ด้วย

นิรุรินทร์ ไล้พันธ์ (2544) ได้ทำการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย มีศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูง ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา มีศักยภาพปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ

ชูศักดิ์ เท็งมาตร (2544) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตฟิ่งฟิงป่าอุทยานแห่งชาติภูผาม่านต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน โดยการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตฟิ่งฟิงป่าของอุทยานฯ ฟิ่งฟิงป่าเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ตลอดเวลา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาอาหาร และทัศนคติของประชาชนต่อการอนุรักษ์ป่าเป็นไปในทิศทางบวก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

3.1 ประชากร

คือ ประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอยุเมต จังหวัดขอนแก่น

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

คือ ตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอยุเมต จังหวัดขอนแก่น ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน จำนวน 45 คน

3.3 อุปกรณ์และเครื่องมือ

- แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ศึกษา
- แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับความรู้และจิตสำนึก โดยแสดงข้อมูลในเชิงปริมาณ จากระดับคะแนนที่ได้

3.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

- 3.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่ศึกษา คือ อบต.นาหนองทุ่ม อำเภอยุเมต จังหวัดขอนแก่น
- 3.4.2 ดำเนินการเชิงสำรวจ (Survey Study) ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
- 3.4.3 จัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (A-I-C : Appreciation Influence Control) เพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
- 3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis)
- 3.4.5 นำผลจากการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม หรือ SWOT Analysis มากำหนดหัวข้อในการอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่างและจัดทำกำหนดการอบรมและปลูกจิตสำนึก

- 3.4.6 จัดทำแบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมและปลูกจิตสำนึกที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดไว้
- 3.4.7 ดำเนินการอบรมและปลูกจิตสำนึกให้แก่กลุ่มตัวอย่างตามหัวข้อที่ได้จากกระบวนการ A-I-C และ SWOT Analysis โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.4.8 จัดให้มีการเสนอแผนของชุมชนเพื่อเป็นแผนดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มส่งเสริมและพัฒนา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนสำหรับประสานงานกับอบค. ที่รับผิดชอบ หรือแหล่งเงินทุนอื่น

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอร่มแพะ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 13 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่ที่ 1 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
2. หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน โนนทองหลาง
3. หมู่ที่ 3 หมู่บ้าน หัวฮีเปาะ
4. หมู่ที่ 4 หมู่บ้าน วังยาวใหญ่
5. หมู่ที่ 5 หมู่บ้าน โนนซาด
6. หมู่ที่ 6 หมู่บ้าน โนนโก
7. หมู่ที่ 7 หมู่บ้าน วังยาวน้อย
8. หมู่ที่ 8 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
9. หมู่ที่ 9 หมู่บ้าน น้อยพัฒนา
10. หมู่ที่ 10 หมู่บ้าน สระแก้ว
11. หมู่ที่ 11 หมู่บ้าน ชำผักหนาม
12. หมู่ที่ 12 หมู่บ้าน น้อยพรสวรรค์
13. หมู่ที่ 13 หมู่บ้าน วังศักดิ์

ให้ผลการศึกษาในการเก็บข้อมูลดังนี้

4.1.1 หมู่ที่ 1 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายจำเนียร ลาดิ

ที่อยู่ติดต่อ 62 หมู่ 1 บ้านนาหนองทุ่ม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอร่มแพะ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2,000 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 867 คน ครัวเรือน 190 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 432 คน หญิง 435 คน ผู้สูงอายุ 74 คน เด็กเล็ก 98 คน
- อายุชุมชน 100 ปี

- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านนาหนองทุ่ม หมู่ 1 ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2452 โดยแยกมาจากบ้านนาโก ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย โดยมีผู้ใหญ่มาแล้ว 14 คน ได้แก่ นายจำเนียร ลาดิ โดยหมู่บ้านนี้เน้นการพัฒนาหมู่บ้านในด้านการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	30	ครัวเรือน
	ทำนา	150	ครัวเรือน
	ทำสวน	70	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	15	ครัวเรือน
ค้าขาย		12	ครัวเรือน
บริการ		2	ครัวเรือน
รับจ้าง		10	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		13	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		5	ครัวเรือน
ว่างงาน		50	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น		10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายหม ขุนพรม ที่อยู่ 119 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสมุนไพร
 2. นายชม ขุนพรม ที่อยู่ 123 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายสงบ สลับศรี ที่อยู่ 18 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน
 2. นายจันดี ธงน้อย ที่อยู่ 82/1 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ดิดพิณ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายลำพูล เทพวรินทร์ ที่อยู่ 406 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
 2. นายเรือง นิชำนาญ ที่อยู่ 22 ม. 1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างจักสาน

3. นางไข ทิน้อย ที่อยู่ 431 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายกฤษณะ ศรีหวัธน์ ที่อยู่ 436 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านการเกษตร
 2. นายสวด ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 430 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
 3. นายสมพงษ์ ศรีหวัธน์ ที่อยู่ 69 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยี
 - ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางทองงาม ธงน้อย ที่อยู่ 82/1 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
 2. นางประครอง ศรีหวัธน์ ที่อยู่ 436 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
 - ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายอ่อนสา ธงน้อย ที่อยู่ 222 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีกรรมศาสนา
 2. นายนิราช หล่อยคา ที่อยู่ 304 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีพื้นบ้าน
 - ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายจำเนียร ลาดิ ที่อยู่ 62 หมู่1 ตำบลนาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำชุมชน
 - ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นางศรีสุดา เรียงจรัส ที่อยู่ 25 ม.1 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บัญชี-คอมพิวเตอร์

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มออมทรัพย์สะสม
 2. ศูนย์สวัสดิการตลาด
 3. กองทุนหมู่บ้าน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
- หน่วยงานบริการของราชการ 2 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
 2. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. สนามโรงเรียนนาหนองทุ่มวิทยาคม
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาเอนกประสงค์
- ร้านค้า/ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านค้าส่วนบุคคล จำนวน 2 แห่ง
 2. ร้านค้าศูนย์สาธิต จำนวน 1 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำให้มีที่อยู่อาศัยและปลูกพืช
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : มีน้ำดื่มกินใช้ในการบริโภค
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : ลดมลพิษในที่ชุมชน
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : นำมาเป็นอาหารให้กับชุมชน
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : นำมาใช้ในการรักษาโรคภัย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	1,200,000	บาท / ปี
	ทำนา	4,500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	700,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	500,000	บาท / ปี
	ประมง	300,000	บาท / ปี
ค้าขาย		300,000	บาท / ปี
บริการ		350,000	บาท / ปี
รับจ้าง		300,000	บาท / ปี
งานประจำ		1,000,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้		250,000	บาท / ปี
กำไรจากกลุ่มองค์กร		200,000	บาท / ปี

- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	4,000,000	บาท / ปี
สหกรณ์	300,000	บาท / ปี
หนี้ออกระบบ / นายทุน	100,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	1,000,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / อนุรักษ์โรค	250,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	100,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	400,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	100,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	50,000	บาท / ปี

ตั้งกฎ

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 - องค์กรบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่องการพัฒนาและให้ข้อมูลข่าวสารโรงเรียน เรื่องการศึกษาและความรู้
 - สถานีอนามัย เรื่องสุขภาพอนามัย
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
 - มีผู้นำที่มีศักยภาพในกานปกครองชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
 - ขาดความสามัคคีในบางเรื่อง
- ปัญหาของชุมชน
 - ด้านเศรษฐกิจ**
 - ปัญหา : ผู้ว่างงาน
 - สาเหตุ : ค่าครองชีพสูง
 - แนวทางแก้ไข : ช่วยให้ผู้ว่างงานให้มีงานทำ
 - กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น , นักศึกษาดกงาน
 - ด้านสังคม และวัฒนธรรม**
 - ปัญหา : คติขาสพาคิด
 - สาเหตุ : ครอบครัวแตกแยก

แนวทางแก้ไข : ให้ความรักความสามัคคีในครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอย

สาเหตุ : ทิ้งขยะไม่เป็นที่ไม่เป็นทาง

แนวทางแก้ไข : ควรมึรดเก็บขยะประจำหมู่บ้าน

กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ขาดความรักความสามัคคีในชุมชน

สาเหตุ : ความคิดเห็นไม่ตรงกัน

แนวทางแก้ไข : สร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชนเดียวกัน

4.1.2 หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน โนนทองหลาง

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายชาติ ฤชาบุตร

ที่อยู่ติดต่อ 55 หมู่ที่ 2 บ้านโนนทองหลาง ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2549 ถึง วันที่ 28 พฤศจิกายน 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,8000 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ 375 คน คริวเรือน 84 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 176 คน หญิง 199 คน ผู้สูงอายุ 40 คน
- อายุชุมชน 83 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนทองหลาง หมู่ที่ 2 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2469 โดยมีผู้ใหญ่บ้านดังรายชื่อดังนี้

1. นายโสม ที่น้อย
2. นายवल นิชำนาญ
3. นายชม หล้าบ้านโพน
4. นายน้อย สอนหลง
5. นายบุญช่วย สารยศ

6. นายบุญวิน ที่น้อย

7. นายชาติ ฤชาบุตร คนปัจจุบัน

ทัศนภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	3	ครัวเรือน
	ทำนา	75	ครัวเรือน
	ทำสวน	3	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	9	ครัวเรือน
ค้าขาย		2	ครัวเรือน
รับจ้าง		4	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		15	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		12	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น		9	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายบุญตา แก่นภูเขียว ที่อยู่ 80 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค ยาสุมไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายมณี ศรีหัวแธ ที่อยู่ 48 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค ประเพณีศาสนา
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายบัวลอย ศรีภูทอง ที่อยู่ 65 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค ช่างไม้
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. จ.ส.ค.ราหุล คนนอก ที่อยู่ 66 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค ขยายพันธุ์กล้าไม้
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายมณี ศรีหัวแธ ที่อยู่ 48 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค ประเพณีศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายชาติ ฤชาบุตร ที่อยู่ 55 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเอนค กลุ่มปโย

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนเงินล้าน
 2. กลุ่มกองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด
 2. กลุ่มพัฒนาสตรีแม่บ้าน
 3. กลุ่มกระเช้าดอกไม้
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนแม่ของแผ่นดิน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดบ้านโนนทองหลาง
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาเอนกประสงค์
 2. ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัย
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 2 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านขายของชำ

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตร
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : ใช้ในการอุปโภคบริโภคทั้งคนและสัตว์
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : เอาไว้ใช้ในชุมชนเพื่อมีความต้องการ
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นของธรรมชาติ
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
 1. บริเวณวัดเก่า การใช้ประโยชน์ ชาวบ้านได้จัดแบ่งให้ทุกครัวเรือน เป็นพื้นที่ปลูกพืชทางการเกษตร

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร ทำไร่	50,000		บาท / ปี
ทำนา	30,000		บาท / ปี
ทำสวน	50,000		บาท / ปี
เลี้ยงสัตว์	20,000		บาท / ปี
ค้าขาย	100,000		บาท / ปี
- หนี้อื่น			
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	20,000		บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง ฝึกอบรมอาชีพเสริมให้กับชุมชน
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
ในหมู่บ้านมีกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและมีการฝึกอบรมให้ความรู้การทำปุ๋ยมาใช้เองและ
เป็นการ
เพิ่มรายได้ลดรายจ่ายในการทำนาทำการเกษตร
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
ไม่มีแหล่งน้ำมาใช้ในการทำการเกษตร ไม่เพียงพอ
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหา : ราคาพืชผลทางการเกษตรไม่มีราคา
- สาเหตุ : การลงทุนมีราคาแพงมาก ไม่คุ้มกับการลงทุนของทุกอย่างแพง(น้ำมัน, ปุ๋ย, ยากำแมลง) ค่าแรงสูง
- แนวทางแก้ไข : อยากให้หน่วยงานของรัฐช่วยประกันราคาพืชผลทางการเกษตร (ข้าว, ถั่ว, ข้าวโพด)
- กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเกษตรกร

4.1.3 หมู่ที่ 3 หมู่บ้าน ห้วยอีเปาะ

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายบุญนำ ผาใต้

ที่อยู่ติดต่อ 56 หมู่ที่ 3 ค.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 ถึง วันที่ 27 พฤศจิกายน 2556

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 316 คน ครัวเรือน 60 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 156 คน หญิง 160 คน ผู้สูงอายุ 33 คน เด็กเล็ก 8 คน
- อายุชุมชน 68 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านห้วยอีเปาะย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านโคกงาม ค.หนองเขียด ครั้งแรกมาอยู่ประมาณ 5 รอบครัว มาทำไร่ทำนาอยู่ตามลำห้วยเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ซึ่งมีไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่ตามลำห้วย ชาวบ้านเรียกกันว่าไม้เปาะ ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านของตนเองว่า บ้านห้วยไม้เปาะ ต่อมาชาวบ้านเรียกชื่อเพี้ยนกันเป็น บ้านห้วยอีเปาะ มาจนถึงทุกวันนี้

- อาณาเขต หมู่บ้านห้วยอีเปาะ ติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้
 - ทิศเหนือติดกับบ้านโนนโก
 - ทิศใต้ติดกับบ้านโคกงาม ตำบลหนองเขียด
 - ทิศตะวันออกติดกับบ้านโนนทองกลาง
 - ทิศตะวันตกติดกับบ้านสว่างโนนสูง เขตอำเภอภูผาม่าน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	10	ครัวเรือน
	ทำนา	40	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	8	ครัวเรือน
ค้าขาย		2	ครัวเรือน
รับจ้าง		10	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		5	ครัวเรือน
ว่างงาน		10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายพุทธ ทุมเวียง ที่อยู่ 31 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นางพัก สอนเวียง ที่อยู่ 35 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บาศรีสู่วัญ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นางถนอม ภาเขียว ที่อยู่ 79 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้าไหม
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นางทองใบ สัจพันธ์ ที่อยู่ 37 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูกขยายพันธุ์
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางเครือมาศ หล้าบ้านโพน ที่อยู่ 13 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อาหารขม
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายกงจักร แขวงชัยภูมิ ที่อยู่ 28 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายบุญนำ ผาใต้ ที่อยู่ 56 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำท้องถิ่น
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นายเคน ดิ่งภูเวียง ที่อยู่ 16 ม.3 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป้าแคน

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มออมทรัพย์
 2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มเย็บผ้า
 2. กลุ่มแม่บ้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. นายมนูญ น้อยลา
 2. นายกำข ชัยมี
 3. นายสามารถ ภาเขียว

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนบ้านห้วยอีเปาะ
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดบ้านห้วยอีเปาะ
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- สนามกีฬา 2 แห่ง ได้แก่
 1. สนามวอลเลย์บอล
 2. สนามตะกร้อ
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลากลางบ้าน

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 3 แห่ง ได้แก่
 1. ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้ประโยชน์ ป่าชุมชน
 2. ที่สาธารณะหนองคาไถ่ การใช้ประโยชน์ ป่าชุมชน
 3. ที่สาธารณะคอนคาปุ้ การใช้ประโยชน์ พิธีกรรมทางศาสนา

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	400,000	บาท / ปี
	ทำนา	200,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	400,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	540,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	รายได้ไม่แน่นอน	บาท / ปี
	งานประจำ	600,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	24,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	60,000	บาท / ปี

- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	3,000,000	บาท / ปี
สหกรณ์	160,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	432,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	172,800	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 1. อบต. เรื่อง โครงสร้างพื้นฐาน - กลุ่มอาชีพ
 2. อบจ. เรื่อง โครงสร้างพื้นฐาน - กลุ่มอาชีพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
 - ความรักสามัคคีในชุมชน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
 - ขาดแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภค
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ขาดแหล่งน้ำทำการเกษตร
 สาเหตุ : ไม่มีลำน้ำธรรมชาติ
 แนวทางแก้ไข : ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลวางท่อส่งน้ำสู่แหล่งการเกษตร ขุดสระในไร่นา
 กลุ่มเป้าหมาย : ประชาชนทั้ง 60 ครัวเรือน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : พ่อ-แม่ ไปทำงานต่างถิ่น แยกกันอยู่
 สาเหตุ : ไม่มีงานทำ
 แนวทางแก้ไข : สร้างกลุ่มอาชีพในชุมชน
 กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชนภายในหมู่บ้าน

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะในชุมชน
 สาเหตุ : ไม่มีที่ทิ้งขยะ

แนวทางแก้ไข : งบจากองค์กรท้องถิ่น
 กลุ่มเป้าหมาย : ประชาชนทั้ง 60 ครัวเรือน

4.1.4 หมู่ที่ 4 หมู่บ้าน วังยาวใหญ่

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสมหมาย ทาเซาว์
 ที่อยู่ติดต่อ 411 หมู่ที่ 4 บ้านวังยาวใหญ่ ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 1 ธันวาคม 2549 ถึง วันที่ 1 ธันวาคม 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,000 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 756 คน ครัวเรือน 145 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 335 คน หญิง 421 คน ผู้สูงอายุ 45 คน
- อายุชุมชน 15-17 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น ก่อตั้งอยู่ใกล้ลำห้วยซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าวังชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านวังยาว ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2498 และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2517 จึงได้แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 และบ้านวังยาวน้อย หมู่ที่ 7 โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 6 คน ประกอบด้วย

1. นายปิ่น พิมพ์ดี เมื่อปีพ.ศ.2498 – 2503
2. นายผาสุข ศรีเหลื่อมงาม เมื่อปีพ.ศ.2503 – 2507
3. นายแดง อ่อนสา เมื่อปีพ.ศ.2507 – 2530
4. นางศรีนวล ศรีศรีชัย เมื่อปีพ.ศ. 2530 – 2535
5. นายประสิทธิ์ บุญหลง เมื่อปีพ.ศ. 2536
6. นายสมหมาย ทาเซาว์ เมื่อปีพ.ศ. 2549 - 2554

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	50	ครัวเรือน
	ทำนา	135	ครัวเรือน
	ทำสวน	101	ครัวเรือน

เลี้ยงสัตว์	5	ครัวเรือน
ค้าขาย	4	ครัวเรือน
รับจ้าง	80	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	10	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายจัน สารเงิน ที่อยู่ 102/1 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด มรรคทายก
 2. นายพรหม สุทธิสาข ที่อยู่ 23 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม
 3. นายบุญ ประทาศรี ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายแดง เพ็ชเชมร ที่อยู่ 5 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
 2. นายบุญ ประทาศรี ที่อยู่ 82 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
 3. นายท่า เต้ามา ที่อยู่ 25 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายห้วง สารเงิน ที่อยู่ 85 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเกษตร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายจัน สารเงิน ที่อยู่ 102 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด มรรคทายก
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นางสุณี ดีเหมือน ที่อยู่ 465 หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มทำวิถกผม

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนหมู่บ้าน และกองทุนป็ย
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. ทำวิถกผม
 2. กลุ่มสตรีร้านค้า

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนบ้านวังยาว ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดอิสลามราษฎร์บำรุง
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่
 1. ตลาดนัดชุมชน
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดอิสลามราษฎร์บำรุง
- โรงพยาบาล / สถานพยาบาล 1 แห่ง ได้แก่
 1. สถานีอนามัยบ้านวังยาว
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
 1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
 2. หอกระจายข่าววัดอิสลามราษฎร์บำรุง
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาศูนย์สาริต
 2. ศาลาตลาด
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
 1. แหล่งท่องเที่ยวหน้าผูด
- โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงโม้ไทยสงวน
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านอาหารตามสั่ง 3 แห่ง
 2. ร้านขายของชำ 2 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน (ค้ำเหนียว)
- แหล่งน้ำ (ห้วยทราย)
- ป่าชุมชน (ป่าหน้าผูด)
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
 1. ที่ดินสาธารณะบริเวณหน้าผูด

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	10,000	บาท / ปี
	ทำนา	6,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	43,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	2,500	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	4,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่องกลุ่มสตรีและงบประมาณ
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหา : ราคาพืชผลตกต่ำ
สาเหตุ : ไม่มีหน่วยงานไหนมาช่วยเหลือและประกันราคาพืชผลทางการเกษตร
แนวทางแก้ไข : อยากให้องค์กรช่วยเหลือ
กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหา : ขยะมูลฝอยที่ไม่มีที่ทิ้ง
สาเหตุ :
แนวทางแก้ไข : ต้องการรถขนขยะ
กลุ่มเป้าหมาย : ในเขตชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

- ปัญหา : ในชุมชนยังไม่เข้าใจการปกครอง
สาเหตุ : เพราะไม่มีความรู้
แนวทางแก้ไข : อยากให้อบรมผู้สูงอายุ
กลุ่มเป้าหมาย : ผู้สูงอายุ

4.1.5 หมู่ที่ 5 หมู่บ้าน โนนชาด

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์

ที่อยู่ติดต่อ 410 หมู่ที่ 5 บ้านโนนชาด ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 4 กรกฎาคม 2549 ถึง วันที่ 5 กรกฎาคม 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 4,064 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 1,059 คน ครัวเรือน 224 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 527 คน หญิง 532 คน ผู้สูงอายุ 75 คน เด็กเล็ก 40 คน
- อายุชุมชน 42 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนชาดหมู่ที่ 5 แยกออกจากบ้านนาหนองทุ่ม หมู่ที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2511 โดยมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 6 คน คือ คนที่ 6 คือ นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ โดยหมู่บ้านเน้นพัฒนาในด้านอยู่ดีกินดีแบบชีวิตพอเพียง มีกินมีใช้ โดยพึ่งพาตนเอง

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	20	ครัวเรือน
	ทำนา	68	ครัวเรือน
	ทำสวน	15	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	7	ครัวเรือน
	ค้าขาย	5	ครัวเรือน
	รับจ้าง	35	ครัวเรือน
	ทำงานราชการ	3	ครัวเรือน
	ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	25	ครัวเรือน
	ว่างงาน	15	ครัวเรือน
	ไปประกอบอาชีพอื่น	10	ครัวเรือน
	อื่นๆ	20	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นางลำพูน เพ็ญฉวี ที่อยู่ 298 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด นวดแผนโบราณ
 2. นายเพ็ญ นิชำนาญ ที่อยู่ 648 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอพื้นบ้าน
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายบุญมา ทิพรักษ์ ที่อยู่ 221 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์ของเก่า
 2. นายเลี่ยน มณีกุล ที่อยู่ 23 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีท้องถิ่น
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายสม แดงภูเขียว ที่อยู่ 220 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นายพันธ์ เรืองฤทธิ์ ที่อยู่ 15/1 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
 3. นางทองสมุท เพ็ญบุญ ที่อยู่ ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หัตถกรรม
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำปุ๋ยชีวภาพ
 2. นายสายันต์ แก้วดวงดา ที่อยู่ 163 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ตัดต่อกิ่งไม้
 3. นายคาน คนเพชร ที่อยู่ 15/1 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยีฯ
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางลัดดา แก้วดวงดา ที่อยู่ 163 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำหน่อไม้ดอง
 2. นางอำภา ทาสี ที่อยู่ 304 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด แปรรูปหน่อไม้
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายเฉลิม นิชำนาญ ที่อยู่ 368 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 2. นางปา นิชำนาญ ที่อยู่ 17 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านประเพณี
 3. นางกองมี ปัชชาพงษ์ ที่อยู่ 92 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ด้านประเพณี
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายบุญโฮม ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำชุมชน
 2. นายประสาท จันทาสี ที่อยู่ 304 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด คณะกรรมการ
 3. นางอำพร หล้าบ้านโพน ที่อยู่ ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด คณะกรรมการ
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. น.ส. ธัญวรรณ์ ศรีสุโพธิ์ ที่อยู่ 410 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บัญชี-คอมพิวเตอร์

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มออมทรัพย์สะสม
 2. กองทุนหมู่บ้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. โรงสีข้าวชุมชน
- กลุ่มอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. อสม.
 2. อปพร.
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดอุดมราษฎร์ประคิษฐ์
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่
 1. ตลาดนัดชุมชน หมู่ที่ 5 บ้านโนนชาด ต.นาหนองทุ่ม
- หน่วยงานบริการของราชการ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. หอกระจายข่าวหมู่บ้าน โดยตั้งอยู่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

องค์กรในชุมชน

- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดอุดมราษฎร์ประคิษฐ์
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านค้าส่วนบุคคล จำนวน 5 ร้าน

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำให้มีที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : มีน้ำดื่มน้ำใช้
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : เป็นที่พักผ่อนของชุมชน
- สัตว์ป่า ความสำคัญ : อยู่คู่กับมนุษย์และธรรมชาติ

- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : นำมาใช้ในการรักษาโรคภัย
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 3 แห่ง ได้แก่
 1. พื้นที่สระน้ำพระทัยฯ การใช้ประโยชน์ เลี้ยงปลา ปลูกป่าชุมชน
 2. พื้นที่ตลาดนัดชุมชน การใช้ประโยชน์ ทำเป็นตลาดนัด
 3. พื้นที่ปลูกป่าชุมชน

เศรษฐกิจ

- รายได้

จากการเกษตร	ทำไร่	400,000	บาท / ปี
	ทำนา	4,500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	300,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	500,000	บาท / ปี
	ประมง	300,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	1,000,000	บาท / ปี
	งานประจำ	1,200,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	200,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	150,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,500,000	บาท / ปี
สหกรณ์	250,000	บาท / ปี
หนี้นอกระบบ / นายทุน	150,000	บาท / ปี
- รายจ่าย

หมวดการผลิต	1,300,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / ข้าราชการโรค	200,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	100,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	500,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	150,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง การพัฒนาและให้ข้อมูลข่าวสาร
ส่วนราชการ เรื่อง ให้งบสนับสนุนในการซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร

- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
การทำเกษตรแบบอินทรีย์โดยไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีและยาที่เป็นอันตราย

- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
ขาดความสามัคคีในบางเรื่อง

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ผู้ว่างงาน

สาเหตุ : ค่าครองชีพสูง

แนวทางแก้ไข : ช่วยให้ผู้ว่างงานมีงานทำ

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้สูงอายุและวัยรุ่น

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : กระทำโดยใช้ความรุนแรง

สาเหตุ : ครอบครัวย้ายไปทำงานต่างจังหวัด

แนวทางแก้ไข : ให้เข้าใจในอารมณ์เสีย อาชีพให้มีงานทำ

กลุ่มเป้าหมาย : วัยรุ่น

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอย

สาเหตุ : ทิ้งขยะไม่เป็นที่

แนวทางแก้ไข : ควรมีที่ทำลายขยะ

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ขาดความสามัคคีในชุมชน

สาเหตุ : การเห็นแก่ตัวโดยไม่คิดเห็นเรื่องของคนอื่น

แนวทางแก้ไข : สร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

4.1.6 หมู่ที่ 6 หมู่บ้าน โนนโก

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายนิรวิทย์ พุทธวงษ์

ที่อยู่ติดต่อ 181 หมู่ที่ 6 บ้านโนนโก ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 9 เมษายน 2550 ถึง 8 เมษายน 2555

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,478 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 741 คน ครัวเรือน 156 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 370 คน หญิง 371 คน ผู้สูงอายุ 79 คน เด็กเล็ก 44 คน
- อายุชุมชน 52 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านโนนโกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2500 โดยมีชาวบ้านสนาม บ้านธาตุ ตำบลโนนหันและบ้านห้วยอีเปาะ ตำบลนาหนองทุ่มและจากที่อื่นอีกบางส่วนอพยพเข้ามาเพื่อทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ก่อให้เกิดเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นตามลำดับ สาเหตุที่ตั้งชื่อบ้านโนนโก เพราะว่าเดิมนั้นมีหนองน้ำอยู่กลางหมู่บ้านมีต้นตะโกขนาดใหญ่ข้างหนองน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านหนองโก และต่อมาจึงเรียกว่า บ้านโนนโก

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรวม	ทำไร่	2	คริวเรือน
	ทำนา	117	คริวเรือน
	ทำสวน	3	คริวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	21	คริวเรือน
	ประมง	28	คริวเรือน
ค้าขาย		5	คริวเรือน
บริการ		3	คริวเรือน
รับจ้าง		18	คริวเรือน
ทำงานราชการ		2	คริวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		15	คริวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นางเงิน ทาแย้ ที่อยู่ 106 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด แพทย์แผนไทย
 2. นายแปง ทาเซาว์ ที่อยู่ 101 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
 3. นายหาร สุขษาเกษ ที่อยู่ 34 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายพรหม สาแพงน้อย ที่อยู่ 46 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
 2. นายเจียม จิตสีควาวัฒน์ ที่อยู่ 508 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
 3. นายพหล อามาดี ที่อยู่ 44/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศิลปวัฒนธรรม
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นางอิน พุทธวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้า
 2. นายทองสุข ทศไกร ที่อยู่ 12 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
 3. นายสมชัย ศรีนอก ที่อยู่ 26 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายเสถียร ทองยา ที่อยู่ 180 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
 2. นายไครรงค์ ศิรินารี ที่อยู่ 1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
 3. นายปู้ พุทธวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางประจิตร พุทธวงษ์ ที่อยู่ 181 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
 2. นางหอม ภูสีโส ที่อยู่ 168 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
 3. นางนิยม พุทธวงษ์ ที่อยู่ 164/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายบัญญัติ ทุมเทียง ที่อยู่ 199 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีกรรม ฯ
 2. นายเคน วงษ์สีหา ที่อยู่ 30 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขนบธรรมเนียม ฯ
 3. นายปู้ พุทธวงษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขนบธรรมเนียม ฯ
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นางเหรียญ ศรีนอก ที่อยู่ 95 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มสตรี ฯ
 2. นางเหรียญ ศรีนอก ที่อยู่ 95 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มเลี้ยงหมู
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นายบัวลา ประระพิมพ์ ที่อยู่ 44/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน ฯ

2. นายปู้ พุทธรังษ์ ที่อยู่ 40 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสานฯ
 3. นายหลอด คำใบศรี ที่อยู่ 79/1 ม.6 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสานฯ

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
กลุ่มฅาปฅกิจหมู่บ้าน
- กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มสตรี
 2. กลุ่มเลี้ยงหมู
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. บั๊มน้ำมัน
 2. กองทุนเงินล้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. อสม.
 2. อปพร.
 3. หมอคิน
 4. อช.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. ป่าชุมชน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนบ้านโนนโก
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดโกสินทร์วนาราม
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกษฑ์
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. เสียงตามสาย

- สนามกีฬา 2 แห่ง ได้แก่
 1. สนามกีฬาโรงเรียนบ้านโนนโก
 2. สนามกีฬากลางหมู่บ้าน
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาประชาคม
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
 1. น้ำผุดทรายทอง

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำการเกษตร ทำนา ทำไร่
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : ใช้บริโภค
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : แหล่งสมุนไพร ใช้สอย
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : รักษาโรค สารไล่แมลง
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 3 แห่ง ได้แก่
 1. สาธารณะประโยชน์ การใช้ประโยชน์ ศาลาประชาคม
 2. สาธารณะประโยชน์ การใช้ประโยชน์ ป่าชุมชน
 3. สาธารณะประโยชน์ การใช้ประโยชน์ ทำเลเลี้ยงสัตว์

เศรษฐกิจ

- รายได้		
จากการเกษตร ประมง	20,000	บาท/ปี
ค้าขาย	120,000	บาท/ปี
บริการ	40,000	บาท/ปี
รับจ้าง	1,500,000	บาท/ปี
งานประจำ	2,000,000	บาท/ปี
ลูกหลานส่งให้	50,000	บาท/ปี
กำไรจากกลุ่มองค์กร	1,500	บาท/ปี
- หนี้สิน		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	150,000	บาท/ปี
ธนาคารพาณิชย์	120,000	บาท/ปี

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

- ปัญหา : ในด้านการเมือง
 สาเหตุ : มีหลายฝ่าย
 แนวทางแก้ไข : สร้างความสามัคคีในประเทศ
 กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.7 หมู่ที่ 7 หมู่บ้าน วังขวาน้อย

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายชู กุลวงษ์

ที่อยู่ติดต่อ 234 หมู่ที่ 7 บ้านวังขวาน้อย ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 4 มกราคม 2551 ถึง วันที่ 3 มกราคม 2556

ข้อมูลทั่วไป

- จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 1,268 คน ครัวเรือน 234 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 668 คน หญิง 594 คน ผู้สูงอายุ 112 คน เด็กเล็ก 14 คน
- อายุชุมชน 78 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังขวาน้อย - บ้านวังขวานใหญ่ เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกัน มีชื่อว่าบ้านวังขวาน เนื่องจากพื้นที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้ลำห้วยซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าวังซึ่งมีขนาดยาวมาก ในบริเวณนี้ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านวังขวาน เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2498 โดยมีราษฎรจากหลาย ท้องถิ่นมาร่วมอยู่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 บ้านวังขวานมีประชากรและจำนวนครอบครัวเพิ่มมากขึ้น จึงได้รับอนุมัติจากทางราชการให้เป็น 2 หมู่บ้านคือบ้านวังขวานใหญ่ ม.4 และหมู่บ้านวังขวานน้อย ม.7

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังขวาน มีดังนี้

1. นายปิ่น พิมพ์ดี	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2498 - 2503
2. นายผาสุก ศรีเหลื่อมงาม	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2503 - 2507
3. นายแดง อ่อนสา	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2507 - 2517

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังขวานน้อย มีดังนี้

1. นายลพ หล้าบ้านโพน	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2517 - 2531
2. นายชัย โส แก้วประสิทธิ์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2531 - 2535
3. นายหัน ครสิงห์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2535 - 2540
4. นายสุริยนต์ น้อยทา	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 - 2550
5. นายชู กุลวงษ์	ดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรวม	ทำไร่	138	ครัวเรือน
	ทำนา	215	ครัวเรือน
	ทำสวน	30	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	62	ครัวเรือน
ค้าขาย		17	ครัวเรือน
บริการ		4	ครัวเรือน
รับจ้าง		15	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		11	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		18	ครัวเรือน
ว่างงาน		6	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นางจุฬาลักษณ์ ไชย ที่อยู่ - ราชละเ็ยค หมอนวดแผนไทย
 2. นายปิ่น เขียวหัน ที่อยู่ 14 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค หมอสมุนไพร
 3. นายประสาน ทุมเวียง ที่อยู่ 694 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายสุริยา แก้วแก่น ที่อยู่ 20 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค เป่าแคน
 2. นายสะอาด เค็น่า ที่อยู่ 34 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค เล่นสะบ้า
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายใจ พิมพ์ดี - ที่อยู่ 45 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค ช่างไม้
 2. นายบัวลี คำภษุข ที่อยู่ 105 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค จักสาน
 3. นางวันฉา โคตรทองทิพย์ ที่อยู่ 30 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค ทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายถวิล หารประชุม ที่อยู่ 190 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค ขยายพันธุ์
 2. นายแสงดาว ทองไทยที่อยู่ที่อยู่ 710 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค การเพาะปลูก
 3. นายจรรยา เฉดิ ที่อยู่ 266 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ยค เทคโนโลยี

- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นายบัวเรียน สารเงิน ที่อยู่ 77/1 ม. 7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
 2. นางสาวคำ เค็นา ที่อยู่ 772 ม. 7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร
 3. นางสมบต ศรีหาพล ที่อยู่ - รายละเอียด ทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายบัวรอง ชัยปราบ ที่อยู่ 19/1 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บาศรีสู่ขวัญ
 2. นายหม่อน ธรรมเอก ที่อยู่ 205 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด พิธีทางศาสนา
 3. นายสมศรี คุรุรัมย์ ที่อยู่ 6 ม.7 ค.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายหม่อน ธรรมเอก ที่อยู่ 205 ม. 7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มผู้สูงอายุ
 2. นายถวิล หารประชุม ที่อยู่ 190 ม. 7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มถั่วเหลือง
 3. นายประสาน ทุมเวียง ที่อยู่ 694 ม. 7 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มเลี้ยงโค

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนเงินล้าน
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. โรงสี 3 โรง ใช้ได้ 1 โรง
 2. ร้านค้า 10 ร้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. อปพร.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนายอนุชา สามารถ เป็นหัวหน้า

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนบ้านวังยาว
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 2 แห่ง ได้แก่
 1. วัดป่าสามัคคีธรรม
 2. ศาลาพักสงฆ์ศรีสวนหมาก

- สถานีวิทยุ/ หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลากลางบ้าน
 2. ศูนย์ อสม.
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. สนามกีฬาโรงเรียนบ้านวังยาว
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลากลางบ้านวังยาวน้อย
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
 1. ชลประทานฝายห้วยทราย (ศึกษาศาสตร์)
- ร้านค้า/ร้านอาหาร 17 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านค้า 10 แห่ง
 2. ร้านขายของชำ 7 แห่ง
 3. ปั้มน้ำมันชนิดหลอด 4 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
 1. ตั้งอยู่ที่ศาลากลางหมู่บ้าน 1 แห่ง
 2. ตั้งอยู่ที่ตลาดนัดชุมชน 1 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน (ทราย, ดรม, ดินเหนียว)
- แหล่งน้ำ (ลำห้วยทราย, ห้วยร่องคูม)
- ป่าชุมชน (ตั้งอยู่วัดป่าสามัคคีธรรม)
- พืชพรรณ / สมุนไพร (มีร้อยละ 30 ของพื้นที่)

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	2,100,000	บาท / ปี
	ทำนา	500,000	บาท / ปี
	ทำสวน	100,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	800,000	บาท / ปี
ค้าขาย		1,300,000	บาท / ปี

บริการ	200,000	บาท / ปี
รับจ้าง	150,000	บาท / ปี
งานประจำ	50,000	บาท / ปี
ลูกหลานส่งให้	300,000	บาท / ปี
กำไรจากกลุ่มองค์กร	200,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,500,000	บาท / ปี
สหกรณ์	60,000	บาท / ปี
กลุ่มองค์กร	500,000	บาท / ปี
หนี้ออกระบบ / นายทุน	100,000	บาท / ปี
- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	350,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	500,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	800,000	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	800,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	100,000	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	200,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 1. องค์กรบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง ทำประปา, ชุกลอกกูดลอง และอื่นๆ
 2. SML จำนวน 300,000 บาท ปี 2549 เรื่อง ทำท่อระบายน้ำในหมู่บ้าน
 3. อยู่ดีมีสุข จำนวน 63,400 ปี 2550 เรื่อง ปลูกชีวภาพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
 - การทำรวมกันเป็นกลุ่ม
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
 - ไม่พอกินพอใช้ ทำการเกษตรก็ขาดทุน ค่าขนถ่ายแมลงก็แพง ค่าปุ๋ยไม่คุ้มกับการลงทุน

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ทำนาไม่คุ้มกับการลงทุน ทำไร่ราคาก็ต่ำ ทำสวนก็มีแต่โรคภัย
เลี้ยงสัตว์ก็ไม่มีราคา

สาเหตุ : ค่าปุ๋ยแพง ค่ายาสูง ฝนตกไม่ตามฤดูกาล

แนวทางแก้ไข : คงจะพึ่งหน่วยงานของรัฐแก้ไข

กลุ่มเป้าหมาย : มีปัญหาทุกกลุ่ม

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : สังคมถดถอยวัฒนธรรมเสื่อมสภาพ

สาเหตุ : ทุกคนคืนรนาหากินเพื่อปากท้องคนทุกวันนี้ร้อยละหนึ่งเท่านั้นที่จะ
รักษาวัฒนธรรม

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : เด็กและเยาวชนไม่รู้จักคำว่าโบราณ

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : มลพิษหรือโรคภัยมากมาย

สาเหตุ : อากาศเป็นพิษ เครื่องจักรกล ยาฆ่าแมลง

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรทั่วไป

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ชุมชนใหญ่ย่อมมีปัญหามากกว่าชุมชนเล็กแต่พวกเขาก็อยู่ด้วยกันอย่าง
พี่น้อง

สาเหตุ : ทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ไขเสมอเมื่อเราหันหน้าเข้าหากัน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.8 หมู่ที่ 8 หมู่บ้าน นาหนองท่อม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสงกรานต์ พุทธวงษ์

ที่อยู่ติดต่อ 45 หมู่ที่ 8 ตำบลนาหนองท่อม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 27 ก.พ. พ.ศ. 2549 ถึง 26 ก.พ. พ.ศ. 2554

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2126 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 586 คน ครัวเรือน 137 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 295 คน หญิง 291 คน ผู้สูงอายุ 890 คน เด็กเล็ก 32 คน
- อายุชุมชน 21 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านนาหนองทุ่ม ม.8 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แยกออกมาจากบ้านนาหนองทุ่ม ม.1 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2531 จำนวน 98 ครัวเรือน และทำได้ทำการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2531 โดยมีนายบุญหนัก โหน่งบั้ง ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก มีนายไสว ศรีหาพล และมีนายมนัส ธาดุรรมย์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ต่อมานายบุญหนัก โหน่งบั้ง ได้รับการเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลนาหนองทุ่ม เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2535 จนได้เกษียณอายุ 60 ปี เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 แล้วมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาใหม่ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549 โดยนายสงกรานต์ พุทรวงษ์ เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านมี นายไสว ศรีหาพล และมีนายมนัส ธาดุรรมย์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตามเดิม ปัจจุบันได้ขยายครัวเรือน จำนวน 137 ครัวเรือน มีผู้ใหญ่บ้านปกครองทั้งหมด 2 คน ดังนี้ คือ

1. นายบุญหนัก โหน่งบั้ง เมื่อ พ.ศ. 2535 - 2549
2. นายสงกรานต์ พุทรวงษ์ เมื่อ พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน (กำนันตำบลนาหนองทุ่ม)

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกร	ทำไร่	5	ครัวเรือน
	ทำนา	67	ครัวเรือน
	ทำสวน	6	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	10	ครัวเรือน
	ประมง	2	ครัวเรือน
	ค้าขาย	3	ครัวเรือน
	รับจ้าง	45	ครัวเรือน
	ทำงานราชการ	8	ครัวเรือน
	ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	5	ครัวเรือน

ว่างงาน	4	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น	5	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายมีด ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 1 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่ากำเลิศ
 2. นายคำ เร่งสูงเนิน ที่อยู่ 155 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอน้ำมัน
 3. นายหวัง วันทอง ที่อยู่ 411 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอน้ำมันคั
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายสง่า เจริญวงษ์ ที่อยู่ 31 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เป่าแคน
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายรันเดช เขียมชัยภูมิ ที่อยู่ 30 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ปั่นโอง
 2. นายอัน สารเงิน ที่อยู่ 429 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างเฟอร์นิเจอร์
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายไสว ศรีหาพล ที่อยู่ 41 ม. 8 ค. นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะกล้าไม้
 2. นายสมชัย ทิพรัักษ์ ที่อยู่ 36 ม. 8 ค. นาหนองทุ่ม รายละเอียด แต่งกิ่งไม้
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางกาญจนา ครสสิงห์ ที่อยู่ 343 ม.8 ค. นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายน้อย ภูกัน ที่อยู่ 83 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณีต่างๆ
 2. นายคำแปลง ธรรมกุล ที่อยู่ 232 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ปฏิบัติธรรม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายสงกรานต์ พุทธรังษ์ ที่อยู่ 45 ม. 8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ศูนย์สาธิตฯ
 2. นางหนูเพียน พรหมหลวงศรี ที่อยู่ 231 ม. 8 ค. นาหนองทุ่ม รายละเอียด ฅาปนกิจ
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นายเหมือน คนเพียร ที่อยู่ 43 ม.8 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะเห็ด

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มสัจจะหมู่บ้านออมเงิน
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
 2. กลุ่มทอเสื่อ
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. ศูนย์สาธิตการตลาด หมู่ที่ 8
- กลุ่มอาสาสมัคร 4 กลุ่ม ได้แก่
 1. อปป
 2. ทสปช
 3. อสม
 4. ลูกเสือชาวบ้าน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดป่านาหนองทุ่ม (ธ)
- โรงพยาบาล / สถานพยาบาล 1 แห่ง ได้แก่
 1. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
- หน่วยงานบริการของราชการ 2 แห่ง ได้แก่
 1. อบต. นาหนองทุ่ม
 2. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 3 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม
 2. สถานีอนามัยบ้านนาหนองทุ่ม
 3. บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. ลานกีฬาหลัง อบต.
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม

- ร้านค้า/ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์สารนิเทศการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม
 2. ร้านค้า 3 ร้าน
 3. ร้านอาหาร
- โทรศัพท์สาธารณะ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์สารนิเทศการตลาดบ้านนาหนองทุ่ม

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย ที่เลี้ยงสัตว์
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : ใช้ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์
- พืชพรรณ/สมุนไพร ความสำคัญ : เป็นยารักษาโรค

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม	เรื่อง พัฒนาชุมชน และความเดือดร้อน
รัฐบาล	เรื่อง โครงการส่งเสริมสร้างรายได้ชุมชน
หน่วยงานราชการ อำเภอ จังหวัด	เรื่อง ส่งเสริมพัฒนากลุ่มต่างๆ

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : เกษตรกรมีก่ง่ายยังซื้อผลผลิตทางการเกษตรมาใช้กับชีวิตประจำวันอยู่
 สาเหตุ : เกษตรกรมีก่ง่ายเก็ยจกร้านไม่ยอมปลูกพืชทางการเกษตรไว้ใช้เอง
 แนวทางแก้ไข : ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชทางการเกษตรไว้กินเองเพื่อลดรายได้อับกับ
 ครัวเรือน

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกหลังคาเรือนในชุมชน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : คนใช้วัตถุสิ่งของฟุ่มเฟือยในการดำเนินชีวิตและประชาชนไม่สนใจ
 ส่วนรวมเห็นแก่ตัวไม่นึกถึงความถูกต้องและคุณธรรม
 สาเหตุ : การใช้เทคโนโลยียานพาหนะโดยไม่จำเป็นแล้วคนไม่รู้จักบาปบุญและ
 วัฒนธรรมประเพณี

แนวทางแก้ไข : สร้างจิตสำนึกให้คนคำนึงถึงการใช้วัตถุต่างๆ ให้คุ้มค่าและจำเป็นต้อง
สร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักการเสียสละต่อส่วนร่วมรู้ดีรู้ชั่ว

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกคนในหมู่บ้าน

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขยะมูลฝอยในชุมชนทำให้ภาวะเป็นพิษ

สาเหตุ : คนมักง่ายเห็นแก่ตัวสะอาดแต่ตัวเอง ไม่มีที่ทิ้งและเผาขยะมูลฝอยใน
ชุมชน

แนวทางแก้ไข : สร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักทิ้งรู้จักเก็บและความเกรงใจมีที่ทิ้งขยะให้เป็น
ที่เป็นทางและกำจัดทำลายอย่างถูกต้อง

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกหลังคาเรือน

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : ความแตกต่างกานแบกพรรคแบ่งพวกของคนเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ไม่
รู้จักถูกผิด

สาเหตุ : จากการเมืองการเลือกตั้งมาสร้างแนวทางที่ผิดคนเห็นแก่ได้ว่าแต่ตัวเอง
ถูกไม่ยอมรับคนอื่น

แนวทางแก้ไข : สร้างจิตสำนึกให้คนรู้จักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้จักยอมรับ
และให้อภัยกันรู้จักคิดสิ่งไหนถูกหรือผิด

กลุ่มเป้าหมาย : ทุกคนในชุมชน

4.1.9 หมู่ที่ 9 หมู่บ้าน น้อยพัฒนา

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายน้อย อินทะยะ

ที่อยู่ติดต่อ 564 หมู่ที่ 9 บ้านน้อยพัฒนา ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 150 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 134 คน ครัวเรือน 134 หลังคา
เรือน
- จำนวนประชากร ชาย 280 คน หญิง 304 คน ผู้สูงอายุ 43 คน เด็กเล็ก 43 คน
- อายุชุมชน 47 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

หมู่บ้านน้อยพัฒนา ม.9 เริ่มแรกเดิมที่ ปี พ.ศ. 2505 ได้มีชาวบ้าน มาตั้งหลักปักฐานอยู่
โนนบ้านมีจำนวน 6 ครัวเรือน และได้ตั้งชื่อหมู่บ้าน “บ้านอีโก่ง” หลังจากนั้นก็ได้มีชาวบ้าน

ทุกสถานทีอพยพเข้ามาอยู่หลายครอบครัวขึ้นเรื่อยๆ จนมาถึงปี 2524 ในตอนนั้นหมู่บ้านอีโค้ง ขึ้นอยู่ในการปกครองของหมู่บ้านวังขวานน้อยหมู่ที่ 7 และมาจนถึงปี 2540 ได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน คนใหม่ คือ นายสุริยนต์ น้อยทา และนายห้วง สีมาก เป็นผู้ช่วยและขอแยกเป็นหมู่บ้าน “บ้านน้อยพัฒนา หมู่ที่ 9 ต่อมาในปี 2541 ได้แต่งตั้งนายอภิชาติ โพธิ์ชัย เป็นผู้ใหญ่บ้าน และนายวัฒน์ ชาปาน และนายสมทรัพย์ งามศักดิ์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต่อมาในปี 2547 ได้แต่งตั้งนายน้อย อินทะยะ เป็นผู้ใหญ่บ้านและนายเลิศ ทัพเพชร และนางกิตติญา แดงคิ้ว เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรวม	ทำไร่	24	ครัวเรือน
	ทำนา	64	ครัวเรือน
	ทำสวน	22	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	10	ครัวเรือน
ค้าขาย		7	ครัวเรือน
รับจ้าง		31	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		1	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายปอง พิมพีดี ที่อยู่ 68 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด หมอพื้นบ้าน
 2. นางฝั่ง พิมพีดี ที่อยู่ 68 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด หมอดู/หมอดี
 3. นายจันทร์ มงคลมะไฟ ที่อยู่ 706 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด ยาสมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายพุทธ รัตมีเดือน ที่อยู่ 66 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด ประเพณีท้องถิ่น
 2. นายไกร ภูครองไชย ที่อยู่ 607 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด หมอดู
 3. นายกอง อุดทาเวียง ที่อยู่ 167 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด ประเพณีท้องถิ่น
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม/จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายมนัศร ภูครองไชย ที่อยู่ 704 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด ช่างแกะสลักไม้
 2. นายเป่ พิมพีดี ที่อยู่ 598 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม ราชละเ็ชด จักสาน

3. นางทองเป ภูค่านิ้ว ที่อยู่ 178 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทอผ้า
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายจรัส ทัพเพชร ที่อยู่ 477 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
 2. นายเลิศ ทัพเพชร ที่อยู่ 39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เทคโนโลยีฯ
 3. นายสมคิด โคตรโย ที่อยู่ 232 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์พืช
 - ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางทองสี ภูแข่งหมอก ที่อยู่ 444 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
 2. นางสุทธิ ปลื้มใจ ที่อยู่ 175 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
 3. นางจารุณี ทองแพง ที่อยู่ 277 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
 - ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นางกล้วย มะโนศิลป์ ที่อยู่ 707 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 2. นายใจ บุญด้วง ที่อยู่ 489 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 3. นางบัวดำ สำโรงขุน ที่อยู่ 247 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 - ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายเลิศ ทัพเพชร ที่อยู่ 39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มโคขุน
 2. นางกิตติญา แฉ่งค้วง ที่อยู่ 187 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มสตรี
 3. น.ส.พริศรา พิมพ์ดี ที่อยู่ 564 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่ม อสม.
 - ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นายประหัด ปัสสา ที่อยู่ 439 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เครื่องดนตรี

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนเงินล้าน
 2. ฌาปนกิจหมู่บ้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มทูปีนัมเบอร์วัน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดถ้ำคอกบัว
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
 1. อยู่ที่บ้าน อสม.
 2. อยู่ที่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. สนามฟุตบอล , สนามตะกร้อ (ใช้งานไม่ได้)
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาประชาคมหมู่บ้าน
- แหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดถ้ำคอกบัว
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 6 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านค้า 6 ร้าน
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
 1. หยอดเหรียญ (ใช้งานไม่ได้)
 2. ไซ้บัตร

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
- แหล่งน้ำ ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นแหล่งทำมาหากินและน้ำกินน้ำใช้
- ป่าชุมชน ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นร่วมเงาและทำฟืน
- สัตว์ป่า ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นอาหาร
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญต่อมนุษย์ เป็นอาหารและยารักษาโรค
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 2 แห่ง ได้แก่
 1. ทางเข้าหมู่บ้านน้อยพัฒนา หมู่ 9 การใช้ประโยชน์ สระปล่อยปลาสาธารณะ
 2. ทางเข้าวัดถ้ำคอกบัว การใช้ประโยชน์ สนามกีฬาให้คนในหมู่บ้านออกกำลังกาย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	1,840,000	บาท / ปี
	ทำนา	2,600,000	บาท / ปี
	ทำสวน	1,440,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	1,300,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	1,100,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	5,525,000	บาท / ปี
	ถูกหลานส่งให้	1,540,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	9,400,100	บาท / ปี
	อื่นๆ (กองทุนเงินล้าน)	1,300,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	3,440,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	5,500,000	บาท / ปี
	หมวดค่าใช้จ่ายสิ่งปลูกสร้าง	1,200,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	1,510,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	500,000	บาท / ปี
	หมวดบันเทิง	1,500,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 - กองทุนหมู่บ้าน
 - องค์การบริหารส่วนตำบล
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
 - มีการประสานงานให้กับคณะทีมงานผู้นำ-อบต. ประชาคมในหมู่บ้านและผู้ทรงประชาชนในหมู่บ้าน โดยประสานงานตลอด

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ต้นทุนสูงได้ผลผลิตต่ำกว่าทุน ไม่มีแหล่งรับซื้อที่ประกันราคาอย่างมาตรฐาน

สาเหตุ : ไม่มีราคาที่แน่นอน ราคารับซื้อไม่มาตรฐาน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : ชาคนสนใจวัฒนธรรมเก่าๆ ไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

สาเหตุ : ความสมัยใหม่ตามวัยรุ่น

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ขาดแคลนน้ำในการเกษตร

สาเหตุ : เพราะฝนตกไม่คกตามฤดูกาล ห้วย,หนองสระ,ตื้นเขิน

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย :

4.1.10 หมู่ที่ 10 หมู่บ้าน สระแก้ว

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายทองคำ ตาแดง

ที่อยู่ติดต่อ 149 หมู่ที่ 10 บ้านสระแก้ว ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
 ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 5 ตุลาคม 2547 ถึง วันที่ 4 ตุลาคม 2552

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2,800 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 454 คน ครัวเรือน 103 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 221 คน หญิง 2,333 คน ผู้สูงอายุ 55 คน เด็กเล็ก 30 คน
- อายุชุมชน 32 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านประมาณปี 2520 ได้แยกหมู่บ้านออกจากโนนโก เมื่อประมาณปี 2542 คณะผู้นำนายบุญจันทร์ บัวพันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายอาจ ชลังวิเชียร นายฉวี ชนแก่น้อย เป็น

อบค. ปัจจุบัน นายทองคำ คาแดง เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายสำรอง ขวัญปาก และนายสามิตร สงฆ์ธรรม เป็น อบค. ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเองและรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรวม	ทำไร่	30	ครัวเรือน
	ทำนา	60	ครัวเรือน
	ทำสวน	7	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	2	ครัวเรือน
ค้าขาย		3	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายท้าว อ่อนทะ ที่อยู่ 151 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด สมุนไพร
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายคำหวัน แสงไชย ที่อยู่ 51 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด บุญบั้งไฟ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายละเอียด เฟนสัมฤทธิ์ ที่อยู่ ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักสาน
 2. นายคงคา พระมาพระเด ที่อยู่ 77 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นางสุปราณี ค้างป्ली ที่อยู่ 537 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
 2. นายก้าน ประเสริฐศักดิ์ ที่อยู่ 509 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การเพาะปลูก
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางวันดี เทศขลา ที่อยู่ ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด การจัดทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายจการ วิเชียรไกร ที่อยู่ 99 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 2. นายคมสันต์ หนันมาก ที่อยู่ 162 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ประเพณี

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. กองทุนเงินล้าน
 2. กองทุนเกษตร
 3. น้ำประปา
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มแม่บ้าน
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. อสม.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. ทูบินัมเบอร์วัน
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. อช. อาสาพัฒนาชุมชน

องค์กรในชุมชน

- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดสระแก้ว
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์เด็กเล็กวัดสระแก้ว
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 2 แห่ง ได้แก่
 1. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
 2. ที่ศาลาเอนกประสงค์
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. สนามกีฬاب้านสระแก้ว
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลาเอนกประสงค์
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
 1. นางเต็ม พรรณทาม
 2. นายฉกากร วิเชียรไกร
 3. นางประมาณ มาสุ่ม

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : เพื่อเพาะปลูกและทำการเกษตร
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : เพื่อนำมาทำการเกษตรและการประมง
- พืชพรรณ / สมุนไพร ความสำคัญ : เพื่อนำมาเป็นยาสมุนไพร
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
 1. ที่ดินสาธารณะ การใช้ประโยชน์ ใช้เป็นสนามออกกำลังกาย

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	600,000	บาท / ปี
	ทำนา	300,000	บาท / ปี
	ทำสวน	100,000	บาท / ปี
	ประมง	20,000	บาท / ปี
ค้าขาย		100,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	150,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	400,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	100,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	60,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	15,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	30,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 1. องค์กรบริหารส่วนตำบล เรื่อง การคมนาคม, การแหล่งน้ำ, ด้านการอาชีพ
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่

ความสามัคคี การมีน้ำใจ ช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้าน การมีเหตุผลของชาวบ้านและการให้โอกาส
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่

ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเองและรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : ราคาสินค้าการเกษตรและผลิตผลทางการเกษตรตกต่ำ

สาเหตุ : เกิดจากภัยธรรมชาติ

แนวทางแก้ไข : อยากให้เจ้าหน้าที่ลงมาช่วยเหลือในด้านสินค้า

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร

4.1.11 หมู่ที่ 11 หมู่บ้าน ชำผักหนาม

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายเกียง ทะเกิงผล

ที่อยู่ติดต่อ 444 หมู่ที่ 11 บ้านชำผักหนาม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 26 พฤษภาคม 2548 ถึง วันที่ 26 พฤษภาคม 2553

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 2,800 ไร่ จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 535 คน ครวเรือน 160 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 233 คน หญิง 302 คน ผู้สูงอายุ 38 คน เด็กเล็ก 76 คน
- อายุชุมชน 48 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

บ้านชำผักหนามเริ่มมีประชาชนเข้ามาจับจองที่ทำกินเมื่อ พ.ศ. 2514 ก็เข้ามาอยู่ตามหัวไร่ปลายนา เช่นกลุ่มหนองจาน กลุ่มชำดินเป็ด กลุ่มชำคูลม กลุ่มโสกลีถ กลุ่มชำบอน กลุ่มผาพวง กลุ่มชำผักหนาม พอถึงปี พ.ศ. 2529 มีเจ้าหน้าที่ทหารพรานกรม 25 ได้เข้ามาปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับมีขบวนการคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกระดมชาวบ้านในสมัยนั้นให้หลงผิดต่อต้านรัฐบาลสมัยนั้นปี พ.ศ. 2529 ทหารพรานจึงได้อพยพชุมชนต่างๆ มารวมกันที่ชำผักหนามหมดทุกกลุ่มโดยไม่เสียค่างบประมาณของการอพยพแม่แต่บาทเดียวของทางราชการทหารพราน ชาวบ้านช่วยกันเองพอถึงปี พ.ศ. 2534 มีโครงการ ค.จ.ก. มาขับไล่ชาวบ้านออกจากที่ทำกินอีกเป็นวาระที่ 2 ปี พ.ศ. 2535

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม	ทำไร่	160	ครวเรือน
	ทำนา	60	ครวเรือน

ทำสวน	30	ครัวเรือน
เลี้ยงสัตว์	20	ครัวเรือน
ค้าขาย	7	ครัวเรือน
รับจ้าง	120	ครัวเรือน
ทำงานราชการ	5	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	3	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย – สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายเลือน วงษ์คำชาว ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นายสมัค สิงคาม ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายสมบูรณ์ ชาญชัย ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นายหนูเวียง ภูมิพัฒน์ ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 3. นายเฉลียว นครขวาง ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายอุดม แก้วสิงห์ ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นายเฉลียว นครขวาง ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 3. นายไสว สุกสา ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายเสมอ พลคะชา ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางเสงี่ยม พลคะชา ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นางกนกวรรณ อนุวัน ที่อยู่ ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายสมบูรณ์ ชาญชัย ที่อยู่ 486 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นายสวิง เพ็ชร์ชัย ที่อยู่ 467 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นางบังอร วรรณไย้ ที่อยู่ 452 ม. 11 ต.นาหนองทุ่ม
 2. นางกัลยา แซ่ลิ่ม ที่อยู่ 470 ม.11 ต. นาหนองทุ่ม

3. นางสุพิน วงษ์เพชร

ที่อยู่ 530 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 1 กลุ่ม
- กลุ่มอาชีพ 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มปลูกผักสวนครัว
- ธุรกิจชุมชน โรงสี ร้านค้า 1 กลุ่ม
- เครือข่าย 1 กลุ่ม
- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มนายเหลือ อนุวัน
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มนายพิพัฒน์ ชำนาญมูล
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มนายเหลือ อนุวัน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงเรียนบ้านโนนโก สาขาชำผักหนาม
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 2 แห่ง ได้แก่
 1. วัดป่าชำผักหนาม
 2. วัดเทพอุดมวราราม
- ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชำผักหนาม
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. ตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน
- สนามกีฬา 1 แห่ง ได้แก่
 1. สนามกีฬาโรงเรียนบ้านชำผักหนาม
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 2 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลากลางหมู่บ้าน
 2. อาคารห้องสมุด

- แหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ได้แก่
 1. น้ำตกปลาตอง
 2. ถ้ำลายแพง
 3. ถ้ำพญานาคราช
- ร้านค้า/ร้านอาหาร 4 แห่ง ได้แก่
 1. นายเฉลย ศรีสุวรรณ
 2. นางทอง ทะเกิงผล
 3. นางปิว ชัยดี
 4. นายอดุลย์ แสงคำสิงห์
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่
 1. หน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน
 2. หน้าบ้านนางปิว ชัยดี

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ชุมชนได้ที่อยู่อาศัย
- แหล่งน้ำ
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : ทรัพยากรส่วนนี้เป็นอาหาร เช่น หน่อไม้ ผักหวาน พืชผักต่างๆ
- สัตว์ป่า
- พืชพรรณ / สมุนไพร

เศรษฐกิจ

- หนี้อื่น

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	120,000	บาท / ปี
สหกรณ์	70,000	บาท / ปี

สังคม

- องค์กรที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
องค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง เงินงบประมาณแต่ละปี

- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
มีความสามัคคีในด้านต่างๆของชุมชน

- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
ขาดความรู้การศึกษาของชุมชนที่ดี

- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา : รายได้น้อยรายจ่ายมาก

สาเหตุ : ผลผลิตตกต่ำด้านราคาหักค่าต้นทุนกำไรน้อยต้องออกบ้านไป
ขายแรงงาน

แนวทางแก้ไข : ภาครัฐริบเร่งจัดหางบประมาณ ในการสร้างอ่างเก็บน้ำให้เพียงพอ

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

ปัญหา : กลุ่มเยาวชนชอบเที่ยว ขาดงานทำที่เป็นหลักแหล่ง รายได้ไม่พอใน
ครอบครัว

สาเหตุ : ขาดรายได้มาจุนเจือในครอบครัวของตนเอง

แนวทางแก้ไข : ภาครัฐต้องจัดหาแหล่งที่ทำงานมั่นคงรายได้ค่าแรงให้พอเหมาะกับ
สภาพปัจจุบัน

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหา : ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ติดกับภูเขาอยู่ในเขตอุทยาน

สาเหตุ : ขาดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข :

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

ปัญหา : การเมืองสร้างความแตกแยกรัฐบาลและฝ่ายค้านมาสมานสามัคคีกันได้
เลย

สาเหตุ : คนในชาติไม่รู้จักคำว่าประชาธิปไตย

แนวทางแก้ไข : คนในชุมชนยังมีความสามัคคีกันดีไม่เหมือนนักการเมือง

กลุ่มเป้าหมาย : ชุมชนบ้านชำผักหนาม

4.1.12 หมู่ที่ 12 หมู่บ้าน น้อยพรสวรรค์

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายสมพิศ คำสิงห์

ที่อยู่ติดต่อ 697 บ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่ 12 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 1,767 ไร่ จำนวนประชากรตามทำเบียนราษฎร 815 คน ครัวเรือน 186 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 425 คน หญิง 380 คน ผู้สูงอายุ 72 คน
- อายุชุมชน 43 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

เดิมที่ขึ้นอยู่กับ หมู่ที่ 5 บ้านโนนชาด ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พอประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงต้องแยกออกเป็นอีกหมู่หนึ่งก็คือบ้านน้อยพรสวรรค์ หมู่ที่ 12 ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ศักยภาพชุมชน

- การประกอบอาชีพ

เกษตรกรกรรม	ทำไร่	20	ครัวเรือน
	ทำนา	50	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	35	ครัวเรือน
	ประมง	3	ครัวเรือน
ค้าขาย		5	ครัวเรือน
บริการ		3	ครัวเรือน
รับจ้าง		170	ครัวเรือน
ทำงานราชการ		4	ครัวเรือน
ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน		17	ครัวเรือน
ไปประกอบอาชีพอื่น		34	ครัวเรือน

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นางหนูจิต ปลายชัยภูมิ ที่อยู่ 585 ม. 12 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอนวด
 2. นางละมัย พรมเวียง ที่อยู่ ม.12 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอนวด

- ด้านผู้นุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นายอุ้น হাসอดส่อง ที่อยู่ 332 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์
 2. นายบุญ สุวรรณสุชา ที่อยู่ 649 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อนุรักษ์
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักรสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายอำนาจ สีดาจร ที่อยู่ 312 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
 2. นายสมพงษ์ วงศ์คำคุณ ที่อยู่ 41 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไม้
 3. นายสำลี ทวยเวียง ที่อยู่ 52 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จักรสาน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นางอรอนงค์ สว่างไสง ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
 2. นางอรุณี แก้วโวหาร ที่อยู่ 432/2 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
 3. นายสำราญ ลาบุญ ที่อยู่ 656 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ขยายพันธุ์
- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่
 1. นางประนอม หมั่นสีดา ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ถนอมอาหาร
 2. นางอุดม นิกง ที่อยู่ 678 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด จัดทำอาหาร
- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา / ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่
 1. นายอุ้น হাসอดส่อง ที่อยู่ 332 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
 2. นายบุญ สุวรรณสุชา ที่อยู่ 649 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทางศาสนา
- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม / คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)
 1. นายวินัย สว่างไสง ที่อยู่ 369 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำกลุ่ม
 2. นายทองไสย์ ทาแน่น ที่อยู่ 211 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้นำกลุ่มใช้น้ำ
 3. นายสมพิศ คำสิงห์ ที่อยู่ 697 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้บริหารหมู่บ้าน
- ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ (ระบุ)
 1. นายสิงหา จำปานาค ที่อยู่ 710 ม.12 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ผู้พิการสาขาคา

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์ / สวัสดิการ / กองทุน 7 กลุ่ม ได้แก่
 1. เพาะกล้าไม้
 2. เงินล้าน
 3. สหกรณ์
 4. ผู้ใช้น้ำ

- กลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่
 1. ทำนา
 2. ทำไร่
 3. เพาะกล้าไม้
- กลุ่มอาสาสมัคร 2 กลุ่ม ได้แก่
 1. อาสาสมัครหมู่บ้าน อ.ช.
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทูบีนัมเบอร์วัน
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร / สิ่งแวดล้อม 1 กลุ่ม ได้แก่
 1. กลุ่มนักเรียน

องค์กรในชุมชน

- โรงเรียน 1 แห่ง ได้แก่
- วัด / มัสยิด / โบสถ์แม่พระ 1 แห่ง ได้แก่
 1. วัดสามัคคีธรรม
- ตลาด 1 แห่ง ได้แก่
 1. ตลาดชุมชน
- สถานีวิทยุ / หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่
 1. อยู่บ้านคูใหญ่บ้าน
- ศาลากลางหมู่บ้าน / ห้องสมุด / ศูนย์เรียนรู้ 1 แห่ง ได้แก่
 1. ศาลากลางบ้าน
- แหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง ได้แก่
 1. น้ำผุดป่าลาน
 2. ถ้ำผาพวง
- ร้านค้า / ร้านอาหาร 5 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านอาหารตามสั่ง 1 แห่ง
 2. ร้านค้า 1 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

- ดิน ความสำคัญ : ที่ปลูกป่า ที่เลี้ยงสัตว์
- แหล่งน้ำ ความสำคัญ : มีประโยชน์ต่อคนและสัตว์
- ป่าชุมชน ความสำคัญ : อนุรักษ์ไว้เพื่อคนในชุมชน / พืชผักโดยธรรมชาติ
- สัตว์ป่า
- พืชพรรณ / สมุนไพร
- พื้นที่ดินสาธารณะว่างเปล่า 1 แห่ง ได้แก่
 1. โคนสนามบิน การใช้ประโยชน์ ที่เลี้ยงสัตว์ พืชผักตามฤดูกาล

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	100,000	บาท / ปี
	ทำนา	750,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	175,000	บาท / ปี
	ประมง	10,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	300,000	บาท / ปี
	บริการ	36,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	2,224,000	บาท / ปี
	งานประจำ	396,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	1,680,000	บาท / ปี
	กำไรจากกลุ่มองค์กร	350,000	บาท / ปี
	อื่นๆ	2,567,000	บาท / ปี
- หนี้สิน			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	350,000	บาท / ปี
	ธนาคารพาณิชย์	75,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	330,000	บาท / ปี
	กลุ่มองค์กร	1,845,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	240,000	บาท / ปี
	บริษัทธุรกิจด้านการเงิน	355,000	บาท / ปี
	อื่นๆ	565,000	บาท / ปี

- รายจ่าย		
หมวดการผลิต	600,000	บาท / ปี
หมวดอาหาร / อนุรักษ์โรค	930,000	บาท / ปี
หมวดของใช้สิ้นเปลือง	407,500	บาท / ปี
หมวดการศึกษา	216,000	บาท / ปี
หมวดงานสังคม	669,600	บาท / ปี
หมวดบันเทิง	446,400	บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
องค์การบริหารส่วนตำบล
- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
ให้ความร่วมมือในทุกด้านกับองค์การที่ให้การสนับสนุน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
ประชากร ไปด้วยแรงงานต่างจังหวัด
- ปัญหาของชุมชน

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : ด้านการศาสนาถดถอยลงมาก
สาเหตุ : ไม่มีผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็ง
แนวทางแก้ไข : อยากรมีผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็ง
กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหา : ทิ้งขยะ ไม่ถูกที่
สาเหตุ : ไม่มีที่ทิ้งขยะ
แนวทางแก้ไข : ออกประชาคมหมู่บ้านร่วมคิดหาทางแก้ไข
กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน
ปัญหา : ขาดแคลนแหล่งน้ำ
สาเหตุ : ไม่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่
แนวทางแก้ไข : ขอบความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ
กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกร

ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

- ปัญหา : วัยรุ่นและเยาวชนในชุมชนมีปัญหาจากการดื่มสุรา
 สาเหตุ : ดื่มสุรา
 แนวทางแก้ไข : ให้เจ้าหน้าที่มาคอยดูแลบ้างและจัดกิจกรรมในพื้นที่
 กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเยาวชน

4.1.13 หมู่ที่ 13 หมู่บ้าน วังศักดิ์

ชื่อประธานกรรมการชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) นายประสิทธิ์ บุญหลง

ที่อยู่ติดต่อ 414 หมู่ที่ 13 บ้านวังศักดิ์ ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ระยะเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ วันที่ 31 มกราคม 2551 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2556

ข้อมูลทั่วไป

- พื้นที่ 3 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 603 คน ครัวเรือน 122 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร ชาย 300 คน หญิง 302 คน ผู้สูงอายุ 45 คน เด็กเล็ก 42 คน
- อายุชุมชน 4 ปี
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน
 บ้านวังศักดิ์ หมู่ที่ 13 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น แยกออกมาจากบ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2539 อยู่ห่างจากตัวอำเภอชุมแพ 27 กิโลเมตร คำว่าวังศักดิ์มาจากชื่อของนายบุตรดา โหน่งบั้ง ซึ่งได้ย้ายเข้ามาอยู่บ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ตั้งแต่แรกเริ่มและอยู่ในนามคุ้มโรงโม่ (บ้านวังศักดิ์ในปัจจุบัน) เมื่อแยกหมู่บ้านจึงได้นำชื่อของนายบุตรดา โหน่งบั้ง มาตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ ในนามชื่อ “บ้านวังศักดิ์”
- อาณาเขต หมู่บ้านบ้านวังศักดิ์ติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้
 - ทิศเหนือติดกับเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
 - ทิศใต้ติดกับบ้านวังยาวใหญ่ หมู่ที่ 4 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
 - ทิศตะวันออกติดกับบ้านสระแก้ว หมู่ที่ 10 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
 - ทิศตะวันตกติดกับบ้านวังขวาน้อย หมู่ที่ 7 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ศักยภาพชุมชน**- การประกอบอาชีพ**

เกษตรกรรวม	ทำไร่	111	ครัวเรือน
	ทำนา	111	ครัวเรือน
	ทำสวน	6	ครัวเรือน
	เลี้ยงสัตว์	6	ครัวเรือน
	ค้าขาย	3	ครัวเรือน
	บริการ	1	ครัวเรือน
	รับจ้าง	11	ครัวเรือน
	ทำงานราชการ	2	ครัวเรือน
	ทำงานประจำเอกชนบริษัท/โรงงาน	27	ครัวเรือน
	ไปประกอบอาชีพอื่น	1	ครัวเรือน
	อื่น (อาชีพโรงงานอุตสาหกรรม)		

ผู้มีความรู้ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่างๆในชุมชน

- ด้านแพทย์แผนไทย - สมุนไพร / หมอพื้นบ้าน ได้แก่
 1. นายเรือง กาทเพชร ที่อยู่ 406 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสูตรขวัญ
 2. นางบุญทิดา พันสนิท ที่อยู่ 100 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด นวดแผนไทย
 3. นายเที่ยง เพ็ชร์ชัย ที่อยู่ 49 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอล่า
- ด้านผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่
 1. นางสุจิตรา เรืองฤทธิ์ ที่อยู่ 77 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอล่า
 2. นางจันทร์ โหน่งบั้ง ที่อยู่ 62 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทายักกาวัด
 3. นายบังอร ตรีศาสตร์ ที่อยู่ 473 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างบั้งไฟ
- ด้านงานฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะ หัตถกรรม / จักสาน ทอผ้า ได้แก่
 1. นายบุญเพ็ง หล้าบ้านโพน ที่อยู่ 404 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างจักสาน
 2. นายเขียน พิมพ์ดี ที่อยู่ 36 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างไฟฟ้า
 3. นายเสน ใจคำ ที่อยู่ 45 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ช่างปูน
- ด้านผู้มีความรู้การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้เทคโนโลยี ได้แก่
 1. นายกุหลาบ น้อยทา ที่อยู่ 431 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก

ขยายพันธุ์พืช

2. นายประจิม สิมมาหลวง ที่อยู่ 389/1 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
ขยายพันธุ์พืช

3. นายสงวน ดวงนามล ที่อยู่ 445 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด เพาะปลูก
ขยายพันธุ์พืช

- ด้านผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร / การจัดทำอาหาร ได้แก่

1. นางทอม บุญหลง ที่อยู่ 414 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร

2. นางสุคใจ สุกนางาม ที่อยู่ 140 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร

3. นางคำพาข โสภา ที่อยู่ 473 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด ทำอาหาร

- ด้านผู้มีความรู้พิธีกรรมทางศาสนา/ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่

1. นายเรือง กาศเพชร ที่อยู่ ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด หมอสูตรขวัญ

2. นางจันทร์ โทนงบั้ง ที่อยู่ 62 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อารธนาศีลทุก

ชนิด

3. นางบุญมา ละเหลา ที่อยู่ 142 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด อารธนาศีลทุก

ชนิด

- ด้านผู้มีความสามารถด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/คน ได้แก่ (ผู้นำกลุ่ม)

1. นายดวงเด่น คำโม ที่อยู่ 205/1 ม.13 ค.นาหนองทุ่ม รายละเอียด กลุ่มตัดเย็บ

เสื้อผ้า

กลุ่มในชุมชน (องค์กรเครือข่าย)

- กลุ่มออมทรัพย์/สวัสดิการ/กองทุน 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มกองทุนเงินล้าน ,

2. กองทุนปุ๋ย

- กลุ่มอาสาสมัคร 1 กลุ่ม ได้แก่

1. อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน)

- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มกีฬาต้านยาเสพติด

- สถานีวิทยุ/หอกระจายข่าว 1 แห่ง ได้แก่

1. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

- สนามกีฬา 2 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์การเรียนรู้บ้านวังศักดิ์

2. ศาลากลางบ้าน
- โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง ได้แก่
 1. โรงโม่ศรีบุรี
- ร้านค้า/ร้านอาหาร 3 แห่ง ได้แก่
 1. ร้านขายของชำนางอุ้น พันสนิท
 2. ร้านขายของชำ นางรัตนา สีสิทธิ์
 3. ร้านขายของชำนายกนิษฐ์ รอดามแห

เศรษฐกิจ

- รายได้			
จากการเกษตร	ทำไร่	826,000	บาท / ปี
	ทำนา	972,000	บาท / ปี
	ทำสวน	300,000	บาท / ปี
	เลี้ยงสัตว์	200,000	บาท / ปี
	ค้าขาย	150,000	บาท / ปี
	รับจ้าง	924,000	บาท / ปี
	งานประจำ	927,000	บาท / ปี
	ลูกหลานส่งให้	100,000	บาท / ปี
- หนี้อื่น			
	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2,100,000	บาท / ปี
	ธนาคารพาณิชย์	200,000	บาท / ปี
	สหกรณ์	200,000	บาท / ปี
	หนี้นอกระบบ / นายทุน	1,000,000	บาท / ปี
	บริษัทธุรกิจด้านการเงิน	1,000,000	บาท / ปี
- รายจ่าย			
	หมวดการผลิต	40,000	บาท / ปี
	หมวดอาหาร / ยารักษาโรค	4,320,000	บาท / ปี
	หมวดของใช้สิ้นเปลือง	50,000	บาท / ปี
	หมวดการศึกษา	2,160,000	บาท / ปี
	หมวดงานสังคม	20,000	บาท / ปี

หมวดบันทึก

50,000

บาท / ปี

สังคม

- องค์การที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ได้แก่
 1. พัฒนาอำเภอชุมแพ เรื่อง กองทุนเงินล้าน, โครงการ SML, อยู่ดีมีสุข
 2. องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เรื่อง การกีฬา, แหล่งน้ำ, ถนนหมู่บ้าน,

การเกษตร

- จุดแข็งของชุมชน ได้แก่
 - ความสามัคคีในชุมชน
- จุดอ่อนของชุมชน ได้แก่
 - ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร
- ปัญหาของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

- ปัญหา : ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 สาเหตุ : ไม่มีที่กักเก็บน้ำคลองส่งน้ำ
 แนวทางแก้ไข : การมีบ่อบาดาล อ่างกักเก็บน้ำ คลองส่งน้ำหรือท่อส่งน้ำ
 กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเกษตรกร

ด้านสังคม และวัฒนธรรม

- ปัญหา : การดื่มสุราและยาเสพติด
 สาเหตุ : เพราะมีอาการคิดไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว
 แนวทางแก้ไข : ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสุราและยาเสพติด
 กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัญหา : ขยะของชุมชน
 สาเหตุ : ไม่มีที่เก็บขยะ
 แนวทางแก้ไข : ให้มีภาชนะรองรับขยะและรถขยะ
 กลุ่มเป้าหมาย : คนในชุมชน

4.2 การจัดการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (A-I-C : Appreciation Influence Control) เพื่อหาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

สถานที่จัดประชุม : ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ผู้มาประชุม/ผู้ให้ข้อมูล

1. นายจรูญ เจริญชัย	ที่อยู่ 13 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
2. นายคำแปล พรหมเย็น	ที่อยู่ 4 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
3. นายบานเย็น รุ่งแจ้ง	ที่อยู่ 5 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
4. นายสวิง เพ็ชชชาย	ที่อยู่ 467 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
5. นายก้องเกียรติ จันทวงษ์	ที่อยู่ 16 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
6. นายประสงค์ วรรณไว	ที่อยู่ 451 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
7. นายเพ็ญ ฝ่ายพรหม	ที่อยู่ 24 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
8. นายเสถียร บังजार	ที่อยู่ 15 ม.11 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
9. นายแสงทอง สุวรรณภาพ	ที่อยู่ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
10. นายจรัล ดาวสวย	ที่อยู่ สนง.เกษตรอำเภอชุมแพ จ.ขอนแก่น
11. นายจรินทร์ ทองพิทักษ์กุล	ที่อยู่ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
12. นายจิระศักดิ์ ทูลพุทธธา	ที่อยู่ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
13. นายสงกรานต์ ทูทรวงษ์	ที่อยู่ 45 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
14. นางสาวจิตต์ มะสันเทียะ	ที่อยู่ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

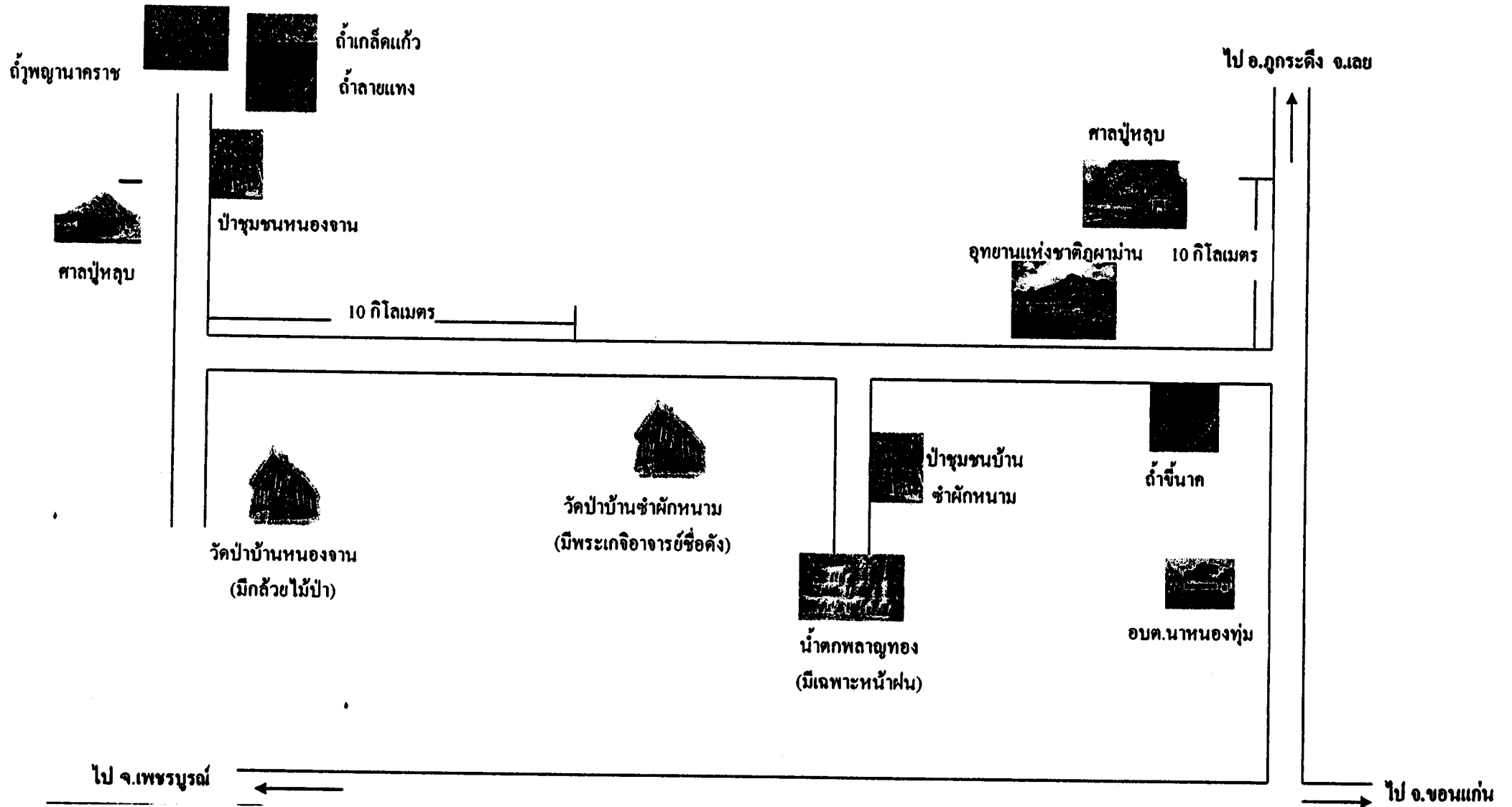
จากการระดมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางและกำหนดแผนการดำเนินงานต่อไปส่งผลให้เกิดการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันคือ “ชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมและมีรายได้”

ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ ได้นำขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบันมาวิเคราะห์ร่วมกันว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้คิดและวางแผนร่วมกันหรือไม่ โดยทุกคนเห็นว่าจะต้องสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการรับรู้ ร่วมทำงาน และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาตำบลของตนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยผลจากการประชุมได้ข้อมูลดังนี้

4.2.1 เส้นทางการทำงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา

เส้นทางในการนำเที่ยวซึ่งเป็นเอกลักษณ์และสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่จากการวิเคราะห์สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน มีผังแผนที่ต่อไปนี้

เส้นทางท่องเที่ยวใน อบต.นาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

4.2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม หรือ SWOT analysis ของ อบค.นาหนองทุ่มผู้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

- S : จุดแข็ง**
- ธรรมชาติที่สวยงาม
 - ชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับสูง
- W : จุดอ่อน**
- ความพร้อมด้านอุปกรณ์(สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว)
 - ถนน/เส้นทางไม่สะดวก
 - ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว
 - ขาดผลิตภัณฑ์ค้ำชูจากการท่องเที่ยว
- O : โอกาส**
- มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุน
 - การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมน/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง
- T : อุปสรรค**
- ขาดการตัดสินใจเด็ดขาดของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
 - กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวยกับการพัฒนา

ข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT ของพื้นที่

	O	T
	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานการท่องเที่ยวสนับสนุน - ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมน 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎระเบียบ - การตัดสินใจของอุทยาน
S	SO	ST
<ul style="list-style-type: none"> - ธรรมชาติงดงาม - ชาวบ้านให้ความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแผนความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบการจ้ดเก็บรายได้อันเป็นธรรม
W	WO	WT
<ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์สนับสนุน - เส้นทางไม่สะดวก - ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว - ขาดผลิตภัณฑ์ค้ำชู เช่น อาหารตามฤดูกาล, พัฒนาของที่ระลึกที่สื่อถึงชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรงบประมาณสนับสนุน พัฒนา - จัดระบบการเรียนรู้ - พัฒนาความรู้ (Home Stay, ตลาด, การเงินการบัญชี, ฯ) 	ไม่มี

4.2.3 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ อบต.นาหนองทุ่มในปัจจุบัน

กิจกรรมการดำเนินงาน

- มีกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนหนองจานเป็นผู้ดำเนินงานและขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ เป็นระยะเวลา 1 ปีมาแล้ว
- มีกิจกรรมบ้านพักโฮมสเตย์พร้อมทั้งมีกิจกรรมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่
- อบต. ให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้าสว่างภายในและรอบบริเวณถ้ำพญานาคราช และสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- มีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนการดำเนินงาน คือ อบต.นาหนองทุ่ม, สนง.เกษตรอำเภอชุมแพ และอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
- สถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้ำพญานาคราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้ำเกลือแก้ว, ถ้ำลายแทง, ศูนย์วิจัยกัญญาวิทยาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวิทยุคลองลาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่าชุมชนจำผักหนาม

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- ระบบการจัดการการท่องเที่ยวยังไม่ดี
- ขาดสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือของที่ระลึก
- ขาดระบบการจัดการกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว
- ขาดความรู้เรื่องการเงินและการบัญชี
- ขาดความรู้เรื่องสุขภาพ

การวางแผนการดำเนินงาน

1) แผนความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุน

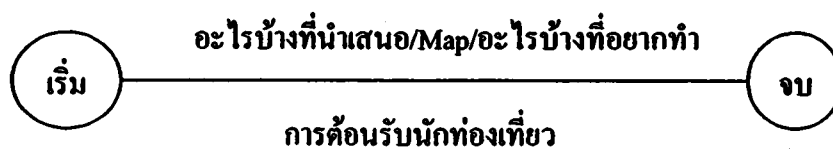
1.1 แผนการประชาสัมพันธ์	→	หน่วยงานไทย
1.2 แผนการจัดแบ่งรายได้	→	เท่าใด
1.3 แผนการจัดสรรงบประมาณ	→	อย่างไร
	→	ข้อตกลง

2) แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 แผนพัฒนาความรู้

- Home stay
- การตลาด
- การเงินการบัญชี
- ฝีมือแรงงาน

2.2 แผนการจัดระบบการเรียนรู้

2.3 แผนการจัดการรายได้

- การพัฒนาของที่ระลึก
- การจัดระบบห้องพัก/อาหาร/บริการ/Home stay

2.4 แผนพัฒนาภูมิทัศน์/แหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

จากการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ได้แนวทางการดำเนินงานในการจัดการและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติทั้ง 10 ด้าน คือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านอธยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน ด้านรายการนำเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และด้านประชาสัมพันธ์ โดยการเข้าพักอาศัยของนักท่องเที่ยวจะใช้รูปแบบโฮมสเตย์ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านที่พัก

1.1 ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน

- เป็นบ้านของเจ้าของที่แบ่งปิ่นที่นอน หรือห้องนอน อย่างเป็นสัดส่วน หรืออาจปรับปรุงต่อเติมที่พัก ที่ติดกับบ้านเดิมเพื่อใช้เป็นปิ่นที่นอนหรือห้องนอนเป็นสัดส่วน

1.2 ที่พักที่นอนสะอาด และสบาย

- มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นเตียง พูก หรือเสื่อ และมีมุ้ง หรือมุ้งลวดเพื่อป้องกัน ยุงและแมลง
- มีเครื่องนอน อุปกรณ์ที่ใช้นอน ผ้าปู หมอน ปลอกหมอน ผ้าห่ม และได้รับการทำความสะอาดสะอาดทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนนักท่องเที่ยวและเปลี่ยนเครื่องนอนตามความเหมาะสมในกรณีที่นักท่องเที่ยวพักหลายวัน
- มีราวตากผ้าหรือที่เก็บเสื้อผ้า

1.3 ห้องอาบน้ำและห้องส้วมที่สะอาดมิดชิด

- มีความปลอดภัย มีที่ถือประตูอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีความมิดชิด
- มีขนาดของห้องน้ำที่เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
- มีการแยกชั้นสำหรับชักอาน้ำ
- น้ำที่ใช้มีความสะอาด อาจเป็นประปาหมู่บ้าน ประปาภูเขา หรือน้ำดิบที่ปล่อยไว้ระยะหนึ่ง และแกว่งสารส้ม
- มีถังขยะในห้องน้ำ

1.4 มุมพักผ่อนภายในบ้านหรือในชุมชน

- มีมุมพักผ่อน ที่สงบ สบายภายในบ้านหรือบริเวณ โดยรอบที่สามารถนั่ง นอนและมีบรรยากาศผ่อนคลาย เช่น ลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ศาลาหน้าบ้าน
- มีการดูแลบริเวณรอบบ้าน เช่น สวนครัว ดินไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ร่องน้ำ ให้สะอาดปราศจากขยะ

2. ด้านอาหารและโภชนาการ

2.1 ชนิดของอาหาร และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร

- มีปริมาณ และประเภทอาหารที่เหมาะสม
- ผลิตโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ไม่ซื้ออาหารหรือกับข้าวถุง
- มีการปรุงอาหารอย่างถูกสุขอนามัย

2.2 น้ำดื่มที่สะอาด

- มีที่เก็บน้ำ / ภาชนะเก็บน้ำที่สะอาด ไม่มีตะกอน มีฝาปิดมิดชิด
- มีน้ำดื่มที่สะอาด ผ่านกระบวนการทำความสะอาด

2.3 ภาชนะที่บรรจุอาหารที่สะอาด

- มีภาชนะที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ถ้วย ชาม จาน ช้อน ช้อนกลาง ททัพ โถข้าวที่สะอาด ไม่มีคราบ และกลิ่นคาว กลิ่นอับ

2.4 ห้องครัว และอุปกรณ์ที่ใช้ในครัว มีความสะอาด

- ครัวอาจอยู่ในบ้าน หรือแยกจากตัวบ้านก็ได้ และมีการดูแลความสะอาดอยู่เสมอ
- มีอุปกรณ์การเก็บ เครื่องปรุง วัสดุที่สะอาดสามารถป้องกันเชื้อโรคและสิ่งสกปรก เช่น มีที่เก็บมีดชนิด ที่แขวน หรือมีฝาชีครอบ หรือคลุมผ้าสะอาด
- มีการจัดการขยะที่ถูกสุขอนามัย

3. ด้านความปลอดภัย

3.1 การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

- มีแนวทางปฏิบัติเพื่อการช่วยเหลือเบื้องต้น เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดเจ็บป่วย หรือได้รับอุบัติเหตุ
- มียาสามัญประจำบ้าน ที่อยู่ในสภาพใช้ได้ทันที (ยังไม่หมดอายุ)
- เจ้าของบ้านควรซักถามถึงโรคประจำตัวหรือบุคคลที่ติดต่อได้ทันทีในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินกับนักท่องเที่ยว

3.2 การจัดระบบดูแลความปลอดภัย

- มีการแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันรับทราบ ขณะมีนักท่องเที่ยวในบ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการดูแลรักษาความสงบความปลอดภัย
- มีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น รถยนต์
- เมื่อมีเหตุร้ายต้องมีเครื่องมือสื่อสารติดต่อกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้

4. ด้านอรรถาธิบายไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน

4.1 การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย

- มีการแนะนำนักท่องเที่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนทุกคนที่อยู่ในขณะนั้น เพื่อรู้จักและเรียนรู้วิถีชีวิตของเจ้าของบ้านผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น เก็บผักสวนครัวร่วมกัน ทำกับข้าวร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

4.2 การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน

- เจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูล อาจเป็นเอกสารภาพถ่าย หรือการพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนอย่างเหมาะสม

- เจ้าของบ้านเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของตนเอง เช่น ไปดูไร่นา ออกทะเล เก็บใบชา ทอผ้า จักสาน เป็นต้น ซึ่งจะเป็น โอกาสของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต

5. ด้านรายการนำเที่ยว

5.1 มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน

- มีการวางแผน โปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชนและกลุ่ม โฮมสเตย์ เพื่อการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละกลุ่มกิจกรรม
- มีโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เผยแพร่สู่สาธารณะและนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน

5.2 ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว

- มีข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมใน โปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกันตามภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกได้

5.3 เจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือประสานงานให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว

- กลุ่มหรือเจ้าของบ้านเป็นผู้นำเที่ยวเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศิลปะ สถาปัตยกรรม การแสดง ความเชื่อ ค่านิยมภายในชุมชนแก่นักท่องเที่ยว
- มีการจัดทำสื่อ เช่น สิ่งพิมพ์ รูปถ่าย ภาพวาด เพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.1 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

- มีแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจเป็นแหล่งธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัดเจดีย์ เป็นต้น หรือใช้แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการท่องเที่ยว

6.2 การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

- ชุมชนมีกฎ กติกา การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อให้การใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างยั่งยืน เช่น ปริมาณนักท่องเที่ยวที่ชุมชนรองรับ ได้ การไม่เก็บพันธุ์พืชออกจากป่า เป็นต้น
- มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับงานการฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เช่น การปลูกป่า การจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเยาวชน

6.3 แผนงานหรือมาตรการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและลคสภาวะโลกร้อน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและกลุ่มโสมสเคย์มีแผนงาน มาตรการ และแนวทางปฏิบัติในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ ไม่เผาขยะ

6.4 มีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และลคสภาวะโลกร้อน

- เน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ห่อข้าวด้วยวัสดุที่มาจากธรรมชาติ
- มีกิจกรรมที่ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เช่น ใช้จักรยานแทนการใช้รถ ใช้เรือพายแทนการใช้เครื่องยนต์ หรือการใช้หลอดประหยัดไฟในครัวเรือน

7. ด้านวัฒนธรรม

7.1 การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- มีบ้านเก่า หรือบ้านที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างความสนใจแก่นักท่องเที่ยว
- มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำสู่การเผยแพร่ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว
- ชุมชนและโรงเรียนมีแผนงานฟื้นฟู อนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรม ศิลปะ และการละเล่นพื้นบ้าน
- ผู้แสดงทางวัฒนธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนเนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนออย่างภาคภูมิใจ

7.2 การรักษาวิถีชีวิตชุมชนคงไว้เป็นกิจวัตรปกติ

- มีการดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นปกติ เช่น การตัดบวช การทำบุญที่วัด การไหว้ศาลปู่ตา เป็นต้น ไม่ควรเปลี่ยนแปลงหรือจัดทำใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

8. ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์

8.1 ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก/ของฝากหรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

- มีผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือชุมชนสามารถนำมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้ทั้งเป็นของบริโภค สิ่งประดิษฐ์ เสื้อผ้า สิ่งทอ ของที่ระลึก โดยใช้วัสดุและวัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก

8.2 ผลลัพธ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

- มีการนำเอาความรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน พร้อมกันนั้นก็สามารถจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การสอนทอผ้า การจักสาน การละเล่นต่าง ๆ และการแสดงพื้นบ้าน

9. ด้านการบริหารของกลุ่ม โสมสเคย์

9.1 การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

- การบริหารจัดการต้องเป็นการรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกกลุ่ม และชุมชน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการของ โสมสเคย์

9.2 คณะกรรมการกลุ่ม โสมสเคย์

- มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารงาน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก และกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน
- คณะกรรมการทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาหลักการ ขั้นตอน วิธีการทำงานของ โสมสเคย์ ตามบทบาทหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย

9.3 กฎ กติกา การทำงานของคณะกรรมการ

- มีกฎ กติกา วาระการทำงาน การทำงานร่วมกันของคณะกรรมการ เช่น การจัดประชุมอย่างต่อเนือง ก่อนจะรับนักท่องเที่ยว และหลังรับนักท่องเที่ยวหรือจัดประชุมประจำเดือน
- มีการจัดสรรเงินรายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน
- มีแนวทางในการทำงานของคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้
 1. มีหลักเกณฑ์การเปิดรับสมาชิก โสมสเคย์
 2. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
 3. มีรายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการ และราคา
 4. มีแนวปฏิบัติในการจองบ้านพัก และการชำระเงินล่วงหน้า
- มีแนวปฏิบัติของกลุ่ม เช่น การต้อนรับร่วมกัน การให้ข้อมูล การจัดลำดับกิจกรรม การดูแลความปลอดภัย การติดตาม และประเมินผล เป็นต้น

9.4 มีการจ่ายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

- มีแนวปฏิบัติหมุนเวียนการให้บริการ เช่น บ้าน รถ เรือ มัคคุเทศก์ เป็นต้น
- มีระบบการคิดราคาที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
- มีการจัดสรรรายได้เข้ากองทุนชุมชน

9.5 ระบบการจองการลงทะเบียนและการมัดจำล่วงหน้า

- มีระบบการจองล่วงหน้า
- มีการลงทะเบียนนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- มีการชำระเงินล่วงหน้า ในอัตราส่วนที่ทางกลุ่มเป็นผู้กำหนด

9.6 รายละเอียดของค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

- มีการระบุค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบันไว้ในข้อมูลการประชาสัมพันธ์ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่านำเที่ยว ซึ่งอาจจะคิดเป็นรายคนหรือคิดในลักษณะเหมาจ่าย เป็นต้น

10. ด้านประชาสัมพันธ์

10.1 เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน

- มีคู่มือ แผ่นพับ แผนที่การเดินทาง โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ราคา และสถานที่ติดต่อ

10.2 แผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

- มีเป้าหมาย แผนงาน การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์

1. ข้อพิจารณาในการพัฒนาโฮมสเตย์

- 1) วิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท
- 2) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ
- 3) ความปลอดภัย
- 4) ความสะอาด
- 5) ห้องพักรวมอาหาร
- 6) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

2. การจัดการ (Management)

การจัดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท ควรที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปของกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์ ซึ่งสมาชิกและคนใจชุมชนจะต้องมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ

3. บ้านพัก (Accommodation)

แบบที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (Provision of Accommodation for Tourist)

- 1) ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
- 2) บ้านพักมีโครงสร้างที่ดี
- 3) ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี
- 4) ไม่ไกลจากเมืองหรือพื้นที่เทศกาลหรือสถานที่ท่องเที่ยว
- 5) ควรมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐาน อาทิ
 - ที่นอน หรือเตียงนอน
 - หมอน
 - น้ำประปาหรือถ้าไม่มีควรมีแหล่งน้ำอื่น ๆ
 - ห้องน้ำสะอาด
- 6) มีความปลอดภัย

ขั้นตอนการดูแลที่พัก (Home Keeping Produce)

ความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลควรมีการทำทำความสะอาดที่พักและบริเวณ โดยรอบบ้านพักอยู่เสมอ อาทิ เปลี่ยนผ้าปูที่นอน อุปกรณ์สำหรับการนอนส่วนตัวทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก เป็นต้น

ความสะอาดของบ้าน

- 1) บ้านพักควรมีอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสามารถส่องเข้ามาถึงปราศจากความชื้น ไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำได้ดี ภายในห้องพักต้องได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ
- 2) ต้องเปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือนทุกครั้งหรือมีผู้มาเยือนใหม่เข้ามาพัก
- 3) ต้องหมั่นกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ
- 4) เนื่องจากห้องน้ำจะเป็นห้องที่ผู้มาเยือนจะมาร่วมใช้ด้วย ดังนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน (กรณีที่แขกมิได้มีการเตรียมมา) และจะต้องมีการทำความสะอาดเป็นประจำ
- 5) ต้องหมั่นดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ

ห้องน้ำ (The Bathroom)

ห้องน้ำจะเป็นที่ ๆ ใช้ร่วมกันทั้งครอบครัวและนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญก็คือ ความสะอาด จะต้องมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอ

ความปลอดภัย

ความปลอดภัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมที่พัทลุงวัฒนธรรมลักษณะสัมผัสชนบท คังนั้น ชมรม/กลุ่ม มวลสมาชิก ควรมีการจัดมาตรการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจذبอบรมให้กับสมาชิกของชุมชนในการให้การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือองค์การบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ การจัดตั้งเวรยามของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มาเยือนด้วย

ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

- 1) ต้องมีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ ประตู หน้าต่าง
- 2) ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวไม่เก็บทรัพย์สินไว้ในที่ที่ปลอดภัย ต้องเข้าไปเตือน
- 3) ถ้านักท่องเที่ยวลืมทรัพย์สินไว้ในบ้านพักหรือที่อื่น ๆ ภายหลังจากเดินทางกลับเจ้าของบ้านควรเก็บไว้ใน ที่ที่ปลอดภัยและพยายามติดต่อเจ้าของเพื่อมารับคืน

ความปลอดภัยของที่พัท

- 1) สมาชิกในบ้านต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้มาเยือน เสมือนญาติสนิท และมีความรู้เรื่องสถานที่ในบ้านและชุมชนเป็นอย่างดี
- 2) สมาชิกในบ้านต้องหมั่นตรวจตรา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยภายในบ้าน
- 3) ญาติที่ สำคัญต้อง ได้รับการเก็บรักษาและดูแลเป็นอย่างดี
- 4) ทรัพย์สิน เงินสดต่างๆ ต้องเก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัย
- 5) สมาชิกทุกคนต้องคำนึงถึงเรื่องความสำคัญของความปลอดภัยตลอดเวลา

การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อ ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของชุมชน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ควรมีการชี้แจงในขั้นตอนการจองหรือ

ลงทะเบียนการเข้าพัก กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติได้ ก็สามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้ เช่นเดียวกัน

การต้อนรับ (Reception)

คนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังสำนวนสุภาษิตไทยที่ว่า "เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ไครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ" การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยจิตวิญญาณจึงจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอบอุ่น ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อทำการต้อนรับ ลงทะเบียนการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยการต้อนรับอาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น ภาคอีสาน/เหนือ คำนับด้วยการบาศศรีสู่ขวัญ หรืออาจจะเป็นช่อดอกไม้ พวงมาลัยเล็ก ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นมอบให้กับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นการสร้างประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

การจองที่พัก (Reservation)

การจองที่พักสามารถทำได้หลายวิธี อาทิ การจองทางไปรษณีย์ การจองทางโทรศัพท์ การจองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจองที่พักควรได้รับการตอบสนองโดยทันที เพื่อเป็นการยืนยันการเข้าพักของนักท่องเที่ยว และถ้ามีเวลา ผู้ประสานงานควรจะส่งรายละเอียดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก ทั้งนี้ควรแจ้งข้อมูลรายละเอียด ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานในประเทศที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้รับทราบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปรับทราบได้

ขั้นตอนการจองห้องพัก มีดังนี้

- 1) จัดบ้านพักตามลำดับ
- 2) คอบรับการจอง อาจจะมีการใช้ระบบการเรียกเก็บค่าบริการบางส่วน เพื่อเป็นการป้องกันการไม่เข้าพักของนักท่องเที่ยวตามกำหนดเวลา ดังนั้นควรชี้แจงระยะเวลาการยกเลิกเข้าพักให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบด้วย
- 3) เก็บรักษาข้อมูลการจองสำหรับการลงทะเบียนเข้าพักต่อไป

การลงทะเบียน (Registration)

ในธุรกิจโรงแรมที่พัก ผู้เข้าพักต้องลงทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานและอ้างอิงในอนาคต ส่วนในลักษณะที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท การลงทะเบียนอาจไม่ต้องเป็นรูปแบบเหมือนธุรกิจโรงแรม แต่ควรเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลแบบง่าย ๆ

ความสำคัญของการลงทะเบียน

- ทำให้เจ้าของบ้านทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
- ช่วยในการจัดเตรียมบ้านพัก

- ทำให้ทราบวันออกจากที่พักของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ข้อมูลนี้มีความจำเป็นเพราะจะทำให้ กลุ่ม/ชมรม สามารถวางแผนการเข้าพักของแขกในลำดับต่อ ๆ ไปได้
- เป็นข้อมูลการเข้าพักให้ผู้ดูแลรักษาความปลอดภัย สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้ประพฤตินิยมหรือการหลบซ่อนของอาชญากรได้

ขั้นตอนการต้อนรับและลงทะเบียน

- ต้อนรับด้วยรอยยิ้มคุงญาติมิตร แจ้งรายละเอียดค่าธรรมเนียมการเข้าพักและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ
- ให้นักท่องเที่ยวกรอกรายละเอียดและลงชื่อในใบลงทะเบียนการเข้าพัก
- แจ้งรายละเอียดที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับข้อมูลของชุมชนและสภาพทั่วไป
- นำนักท่องเที่ยวไปยังบ้านพัก

การบริการอาหาร

เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมื้อใดมื้อหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ มากกว่าการนำเสนอรายการอาหารเช่นเดียวกับโรงแรมหรือรีสอร์ท ดังนั้นการวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดระหว่างปริมาณอาหารและจำนวนนักท่องเที่ยว

การวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ ได้แก่

- ข้อมูลของนักท่องเที่ยว เช่น เชื้อชาติ ศาสนา
- งบประมาณในการจัดทำอาหาร
- ปัจจัยด้านฤดูกาล
- อาหารประจำท้องถิ่น
- จำนวนนักท่องเที่ยว

ความรู้ตามความต้องการของผู้เข้าร่วมการประชุมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน มีดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ความรู้ด้าน Home stay
3. ความรู้ด้านการตลาด
4. ความรู้ด้านการเงินและบัญชี
5. การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

6. ความรู้ด้านการพัฒนาสินค้า
7. ความรู้ด้านสุขภาพ
8. ความรู้ด้านภูเขาและถ้ำ
9. ความรู้ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

จากความต้องการของผู้เข้าประชุมที่ต้องการได้รับข้อมูลและความรู้เพิ่มเติมในด้านต่างๆ จะนำไปสู่การจัดอบรมแก่สมาชิกในชุมชนที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นรายละเอียดจะอยู่ในหัวข้อถัดไป

4.3 การอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4.3.1 รายละเอียดการจัดอบรม

สถานที่จัดอบรม : ที่ทำการ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

กลุ่มผู้เข้าอบรม : ชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่อบต.นาหนองทุ่ม จำนวน 45 คน

จำนวนวันที่อบรมและปลูกจิตสำนึก : 2 วัน

ผู้เข้าร่วมอบรมและปลูกจิตสำนึกมีดังนี้

1. นายเรืองฤทธิ์	ทองศรี
2. นายแสงทอง	สุวรรณภาพ
3. นายพิทักษ์	คำอยู่
4. นายทักษิณ	วิลานันท์
5. นายอาทิตย์	แสงนภากาศ
6. นายอิศรา	ปลื้มวงศ์
7. นางสาวภาพร	บุญนาค
8. นางสาวพุดศิลป์	วังโปร่ง
9. นางสาวรุจิรา	วณิชชาตระกูล
10. นายมนตรี	วิลานันท์
11. นางสาวกุลิสรา	จำลองเพ็ง
12. นางสาวรัตนากรณี	พรมรักษา
13. นายจรัส	ดาวสวย
14. นายชินณพษ์	วันดี
15. นายสวิง	เพ็ชร์ชัย

16. นายประสงค์	ระไว
17. นายอุ้มหา	สอต่อ
18. นายคณิง	ชัยทอง
19. นายทองใบ	ทาแน่น
20. นางสาววันชญาพร	สิงห์อาจ
21. นายถนัด	ดีเวียง
22. นางสมจิตต์	มะสันเทียะ
23. นายเก็ง	ทะเกิงผล
24. นายรณรงค์	ศรีนอก
25. นายกัณหา	ภูผินาค
26. นายคำภา	สุขใส
27. นายสุทธิชัย	สุ่มมาตร
28. นายสายัณตร์	ขันคิมนค์
29. นายจรัม	เชรัมย์
30. นายโสภณ	พัคลม
31. นางทิพวรรณ	ออมมณี
32. นางดวงตา	กุลจันทร์
33. นางภัสดา	ศรีสร้อย
34. นางสาวสุพรรณิ	เค้นา
35. นางบังอร	เดิมขุนทด
36. นางสาวสาหร่าย	เพี้ยชัย
37. นางบุญหลาย	วงศ์ษา
38. นางสุรางรัตน์	ชำนาญมูล
39. นางโสภา	วงษ์พรม
40. เด็กหญิงมาริษา	พุทธาโกสม
41. เด็กหญิงจันทนา	สมัคราราชฎร์
42. เด็กชายพนม	สมัคราราชฎร์
43. นายสมหมาย	คามชัยภูมิ
44. เด็กหญิงสุภรัตน์	พานทอง
45. นางจริยา	เชรัมย์

กำหนดการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ 1

- 8.30 – 8.40 น. เปิดงานและชี้แจงการอบรม
- 8.40 – 9.10 น. ทำแบบประเมินความรู้ก่อนอบรม
- 9.10 – 10.00 น. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย ผศ.ดร. เพ็ญประภา เพชระบูรณิน
- 10.00 – 10.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.10 – 10.40 น. แนวทางการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดย ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์
- 10.40 – 12.00 น. การจัดการกลุ่มอาชีพ โดย ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 14.50 น. ทรัพยากรทางธรรม (ภูเขา/ถ้ำ) โดย อ.นุศรา สุระ โคตร
- 14.50 – 15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.00 – 16.00 น. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบ โฮมสเตย์โดยชุมชนมีส่วนร่วม โดย อ.วิรงรอง มงคลธรรม
- 16.00 – 17.30 น. หลักการวางแผนและพัฒนาทางกายภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย รศ. รวี หาญเผชิญ

วันที่ 2

- 8.30 – 9.30 น. การจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดย ผศ.ดร. เพ็ญประภา เพชระบูรณิน
- 9.30 – 9.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 9.40 – 11.00 น. ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย อ.พยุงศิลป์ เปศรี
- 11.00 – 12.30 น. การผลิตของที่ระลึก โดย ผศ.ทรงพล อุปชิตกุล
- 12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.30 – 15.00 น. การผลิตเครื่องปั้นดินเผา โดย อ.สมิต ตะกรุดแก้ว
- 15.00 – 15.10 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 15.10 – 15.40 น. กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
- 15.40 – 16.10 น. ทำแบบประเมินความรู้หลังอบรม
- 16.10 – 16.30 น. พิธีปิดและมอบเกียรติบัตร

รายละเอียดวิทยากร

- ผศ.ดร. เทียนประภา เพชรบรรณิน (หัวหน้าโครงการ) อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผศ. จินตนา สมสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.นุศรา สุระ โคตร อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีฯ คณะเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.พวงศิลป์ เปตรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.วิรงรอง มงคลธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รศ.รวิ หาญเจริญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผศ.ทรงพล อุปชิตกุล อาจารย์ประจำภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ.สมิต ตะกรุดแก้ว อาจารย์ประจำสาขาวิชาประติมากรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หมายเหตุ เอกสารประกอบการอบรมของแต่ละเรื่องจะอยู่ในภาคผนวก ก

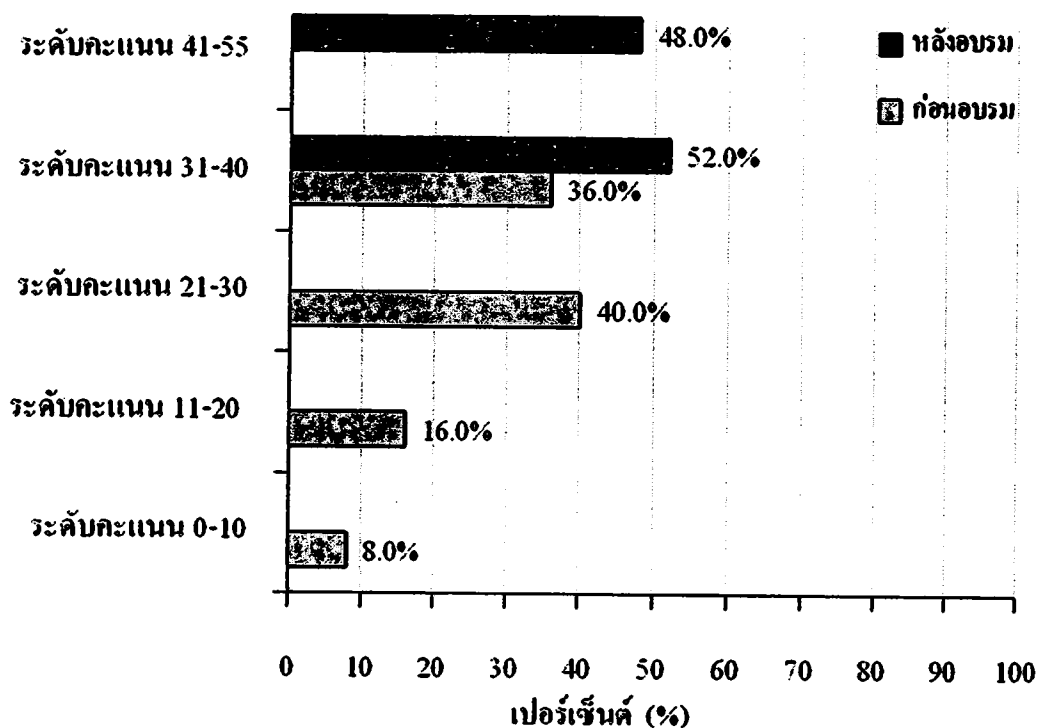
4.3.2 ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมและปลูกจิตสำนึก

แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมปลูกจิตสำนึกเป็นคำถามแบบปรนัยทั้งหมด 55 ข้อ (ตัวแบบประเมินอยู่ในภาคผนวก ข) ซึ่งผู้อบรมจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรมและหลังการอบรม ระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

ตั้งแต่ 0-10 คะแนน	คือมีความรู้ความเข้าใจน้อย
11-20 คะแนน	คือมีความรู้ความเข้าใจพอใช้
21-30 คะแนน	คือมีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
31-40 คะแนน	คือมีความรู้ความเข้าใจสูง
41-55 คะแนน	คือมีความรู้ความเข้าใจสูงมาก

ผู้เข้าอบรมได้ระดับคะแนนต่างๆคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ได้ดังนี้

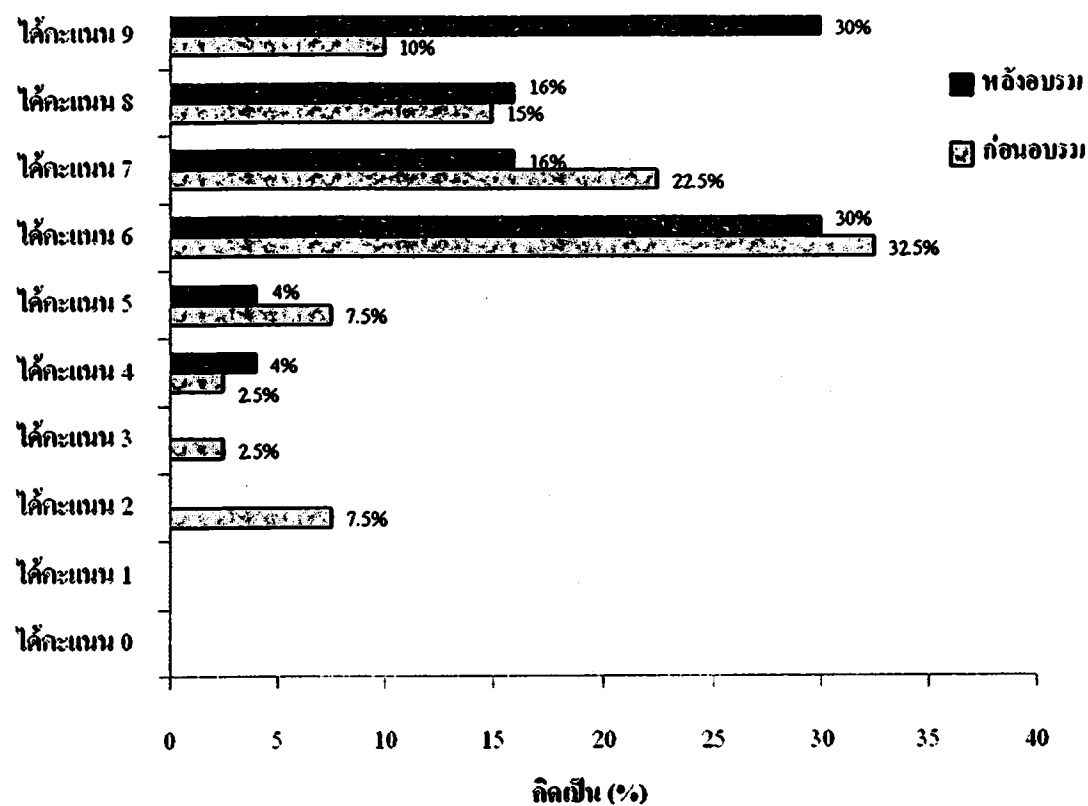
กราฟแสดงระดับคะแนน จากแบบประเมินความรู้ก่อน-หลังอบรมและปลูกจิตสำนึก

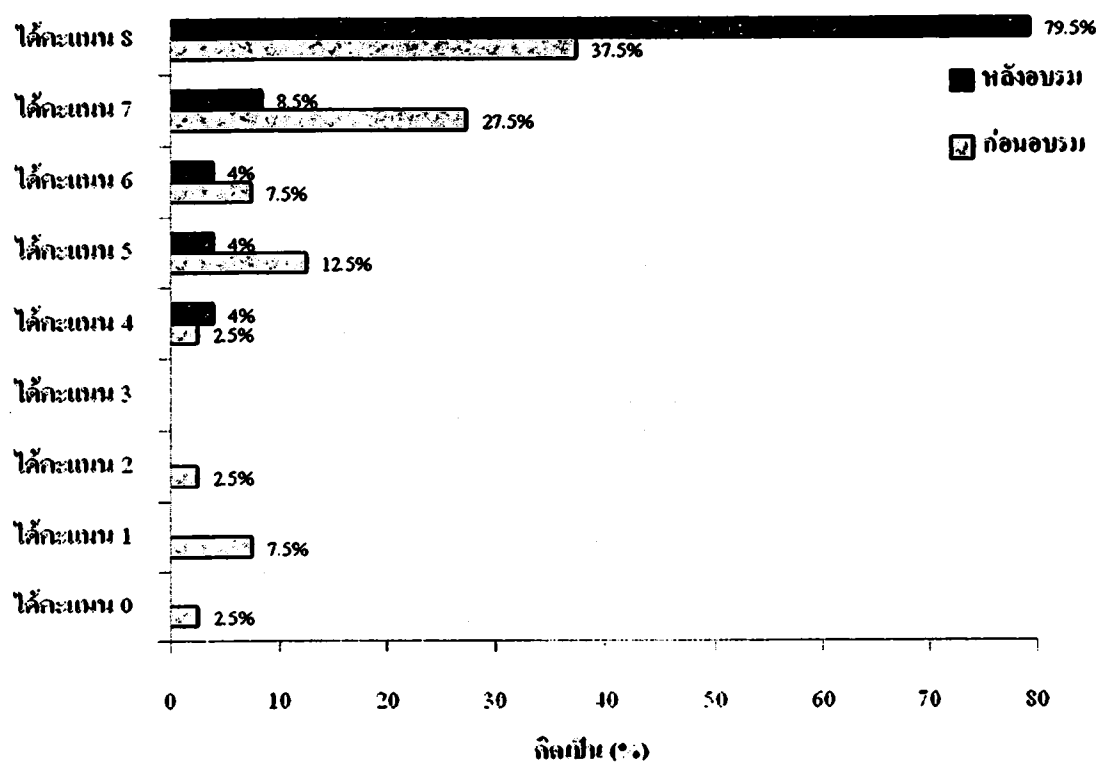
จากกราฟด้านบนแสดงให้เห็นว่าก่อนการอบรมและปลูกจิตสำนึก ผู้เข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่มีระดับคะแนน 21-30 คะแนน คิดเป็น 40% คือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับปานกลาง รองมา มีระดับคะแนน 31-40 คะแนน คิดเป็น 36% คือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับสูง และมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมอยู่ในระดับน้อย คิดเป็น 8% แต่หลังจากที่มีการอบรมและปลูกจิตสำนึก ผู้อบรมได้ทำแบบประเมินอีกครั้งพบว่า ผู้อบรมทั้งหมดมีระดับความเข้าใจสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 31-40 คะแนน คิดเป็น 52% คือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับสูง และผู้อบรมส่วนที่เหลือมีระดับคะแนน 41-55 คะแนน คิดเป็น 48% คือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับสูงมาก และไม่มีผู้เข้าอบรมและปลูกจิตสำนึกได้ระดับคะแนนต่ำกว่า 30 คะแนน คือไม่มีผู้เข้าอบรมเข้าใจเรื่องที่อบรมในระดับน้อย พอใช้ และปานกลางเลย

ผลการประเมินความรู้ก่อนและหลังอบรม ในรายชื่อที่ให้ความรู้ โดยผู้เข้าอบรมได้ระดับคะแนนต่างๆคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ได้ดังนี้

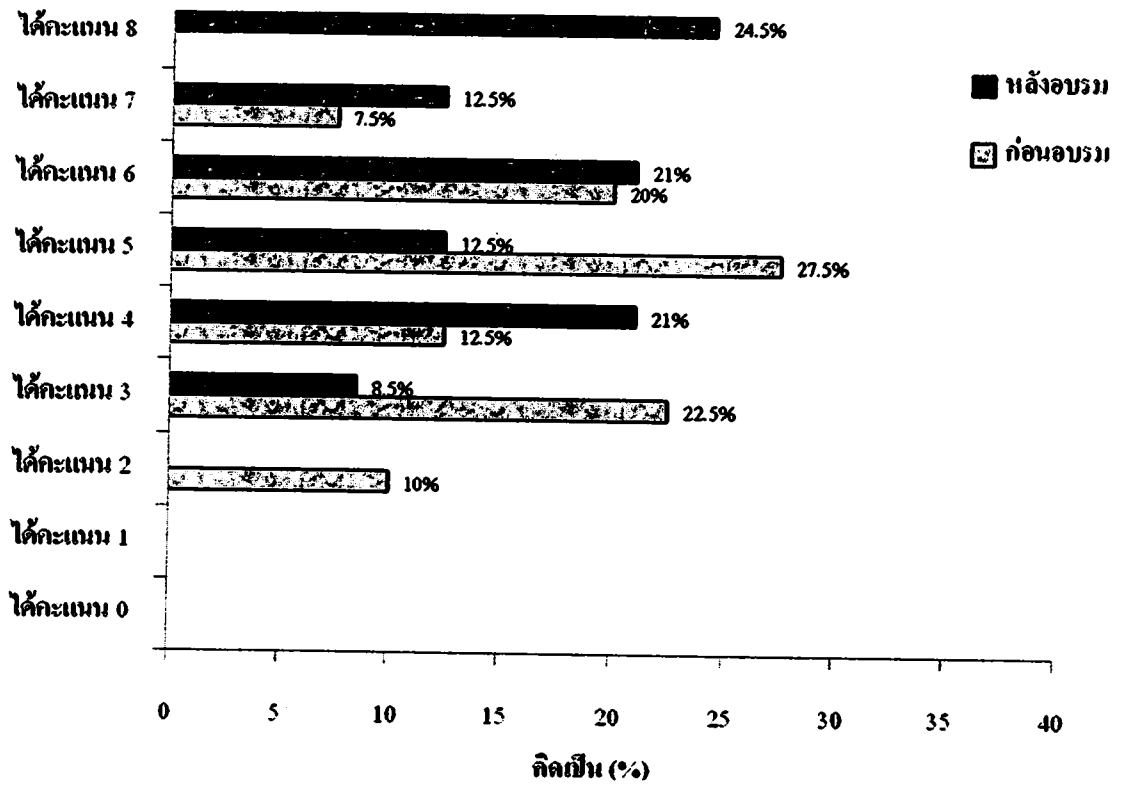
ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคะแนนเต็ม 9 คะแนน

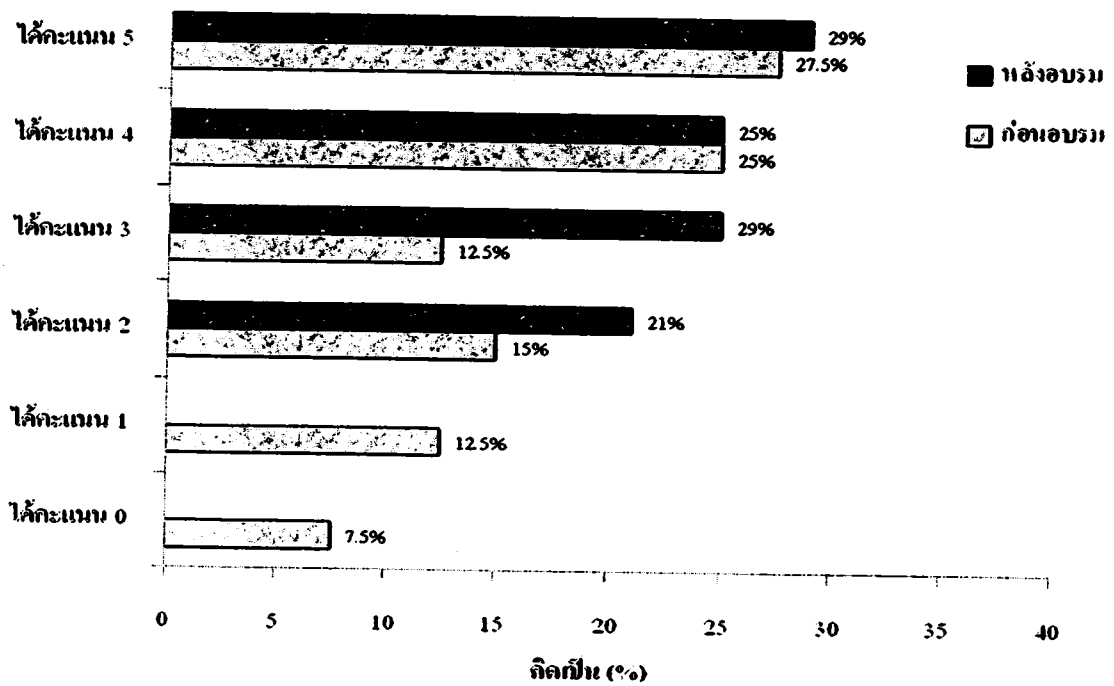
ด้านการจัดการและจัดตั้งกลุ่มอาชีพ มีคะแนนเต็ม 8 คะแนน

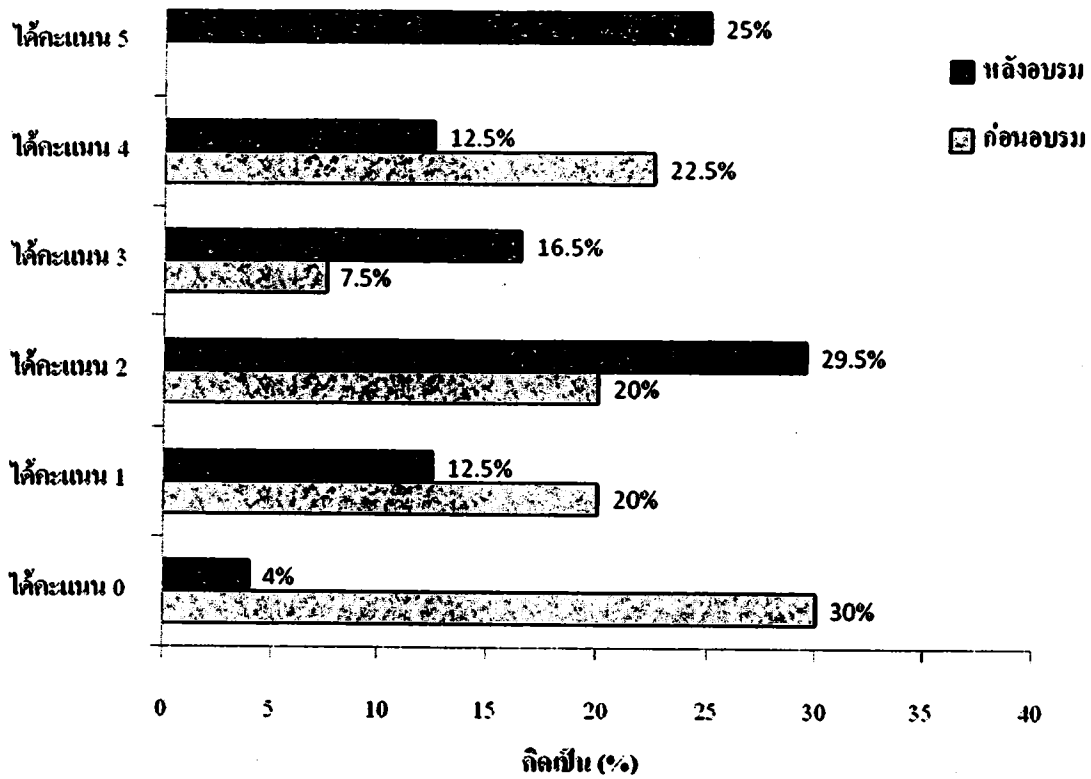
ด้านทรัพยากรทางธรณี มีคะแนนเต็ม 8 คะแนน

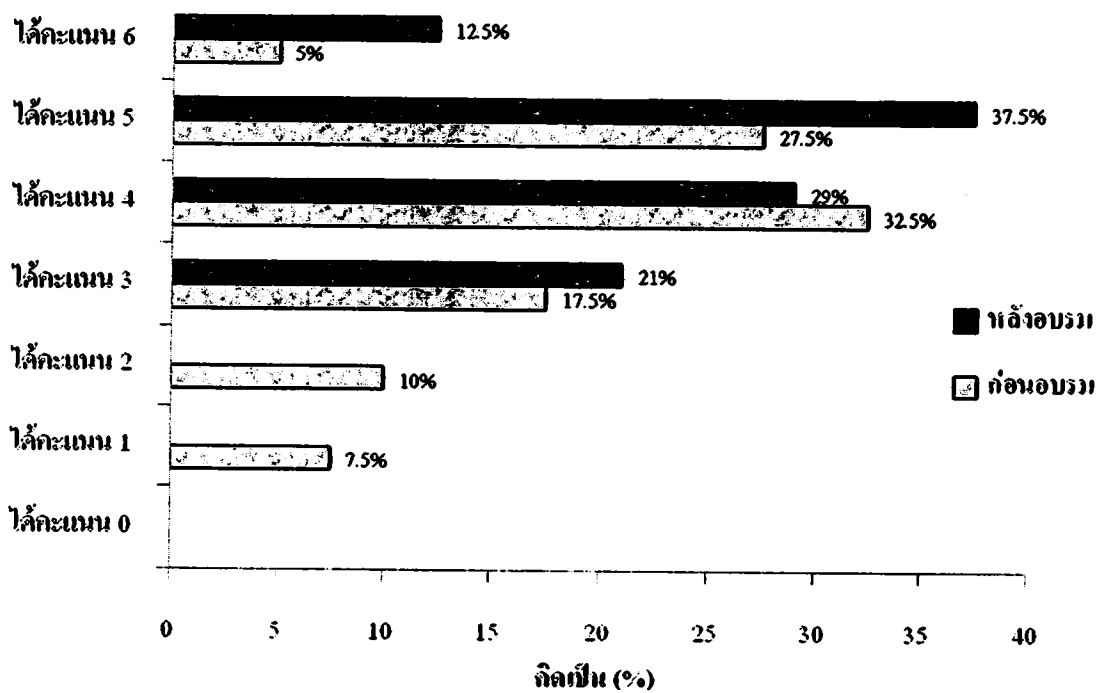
ด้านการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ มีคะแนนเต็ม 5 คะแนน

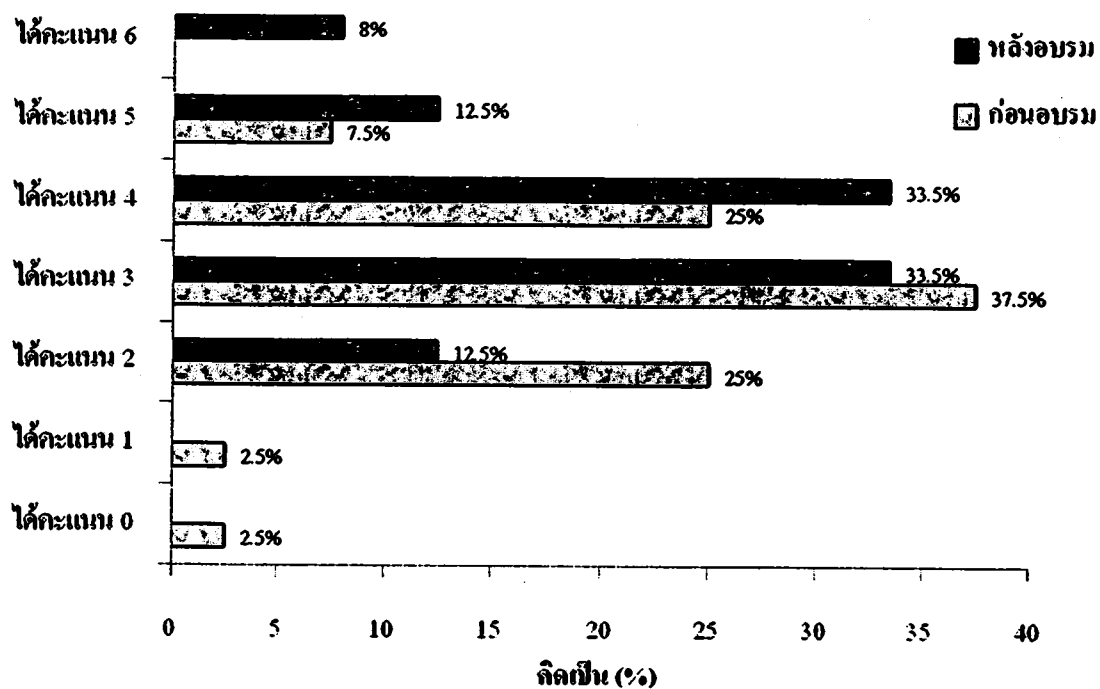
ด้านหลักการวางแผนและพัฒนาทางกายภาพในแหล่งท่องเที่ยวเชิง มีคะแนนเต็ม 5 คะแนน

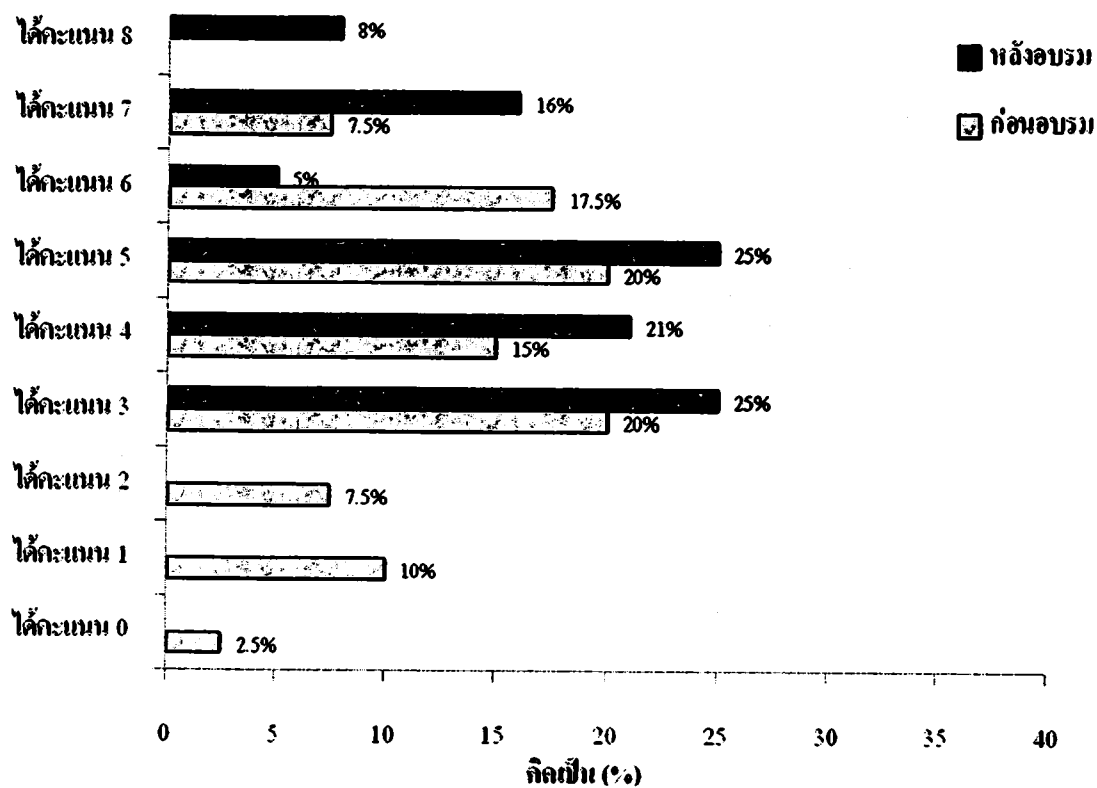
ด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีคะแนนเต็ม 6 คะแนน

ด้านการผลิตของทีระดึก มีคะแนนเต็ม 6 คะแนน

ด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา มีคะแนนเต็ม 8 คะแนน

ดังนั้นในการอบรมและปลูกจิตสำนึกในหัวข้อต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดยผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป

4.3.3 การจัดตั้งกลุ่มของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์

ในการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดแนวคิดในการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มผู้เข้าอบรมได้เสนอกกลุ่ม 3 กลุ่ม คือกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มผลิต/จำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน และกลุ่มผลิต/จำหน่ายขนม โดยมีรายละเอียดของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโฮมสเตย์ (โฮมคินดินหนองจาน)

หัวหน้ากลุ่ม นายจรัม เจริญย์

ที่อยู่ 13 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

สมาชิกกลุ่ม

1. นายสมัย พุทธาโกสม ที่อยู่ 12 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
2. นายพานเย็น รุ่งแจ้ง ที่อยู่ 5 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
3. นางโสภา วงษ์พรม ที่อยู่ 16 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
4. นายหาร บัวจาร ที่อยู่ 25 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
5. นางทิพวรรณ จอมมณี ที่อยู่ 28 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
6. นางจรียา เจริญย์ ที่อยู่ 15 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
7. นายโสภณ ทัดลม ที่อยู่ 61 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
8. นางจันทนา สมัครราช ที่อยู่ 2 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
9. นางเหล็ก อิ่มจิน ที่อยู่ 9 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
10. นางปุ่น อาจแพทย์ ที่อยู่ 11 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
11. นายสมหมาย ตามชัยภูมิ ที่อยู่ 33 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
12. นางทองใบ เจริญย์ ที่อยู่ 13 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

1. เป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใน อบต.นาหนองทุ่ม
2. รักษาและอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมของกลุ่ม

1. จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน
2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
3. อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม

แผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน 3 ปี

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2553-2554	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำฐานข้อมูลชุมชน - จัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง - รื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น - ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน - ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่สมาชิกในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - อบต.นาหนองทุ่ม - ชาวบ้านหนองจาน - องค์กรเครือข่าย
ปี 2554-2555	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำโฮมสเตย์แบบบ้านดิน - จัดระบบและแผนที่ท่องเที่ยว - สร้างเอกลักษณ์และประเพณีท้องถิ่น - ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - อช.ภูผาม่าน - อบต.นาหนองทุ่ม - ชาวบ้านหนองจาน
ปี 2555-2556	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - อบต.นาหนองทุ่ม - ชาวบ้านหนองจาน - องค์กรเครือข่าย

ประโยชน์ที่จะได้รับในการจัดตั้งกลุ่ม

1. เกิดความสามัคคีในชุมชน
2. ชาวบ้านมีรายได้และมีงานทำ
3. เกิดการพัฒนาความรู้
4. เกิดความเจริญในชุมชน

งบประมาณในการดำเนินงาน

ระยะเวลา	รายการ	จำนวน (บาท)
ปี 2553-2554	จัดเตรียมความพร้อมของชุมชนในทุกด้าน	200,000
ปี 2554-2555	สร้าง ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	5000,000
ปี 2555-2556	การประชาสัมพันธ์ และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม	100,000
	รวมเป็นเงิน (แยกแสบาทด้าน)	800,000

2. กลุ่มผลิต/จำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร

หัวหน้ากลุ่ม นางสุรางค์รัตน์ ชำนาญกุล

ที่อยู่ 536 ม.11 บ้านชำผักหนาม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น โทรศัพท์ 083-4043824

สมาชิกกลุ่ม

1. นางสาวบังอร เดิมขุนทด ที่อยู่ 450 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
2. นางภัสดา ศรีสร้อย ที่อยู่ 454 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
3. นส.สาหร่าย เพี้ยชัน ที่อยู่ 340 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
4. นางบุญหลาย วงษ์ษา ที่อยู่ 502 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
5. นายสวิง เพี้ยซ้าย ที่อยู่ 467 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
6. นายสาขันตร์ ชันคิมนค์ ที่อยู่ 456 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
7. นางสุพรรณิ เค้ณา ที่อยู่ 444 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
8. นางดวงตา กุลจันทร์ ที่อยู่ 341 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
9. นายกัณฑ์ ภูผินาค ที่อยู่ 456 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

1. ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหาร

กิจกรรมของกลุ่ม

1. ผลิตตะกร้า
2. ผลิตถ้องข้าว
3. ผลิตส้ม (ขิงไก่)
4. ผลิตกระบุง

5. ผลิตแข่ง
6. ผลิตกระดัง

แผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 6 เดือน

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1 เดือน	เตรียมอุปกรณ์ (หาไม้ไผ่)	สายันตร์ กัณหา
1 เดือน	ติดต่อวิทยากรสอนและบรรยายวิธีการทำผลิตภัณฑ์จักสาน	สุรางค์รัตน์ สาหร่าย บังอร
1 เดือน	จัดเตรียมสร้าง/ปรับปรุงร้านค้าชุมชน	ภัสดา ดวงตา สุรางค์รัตน์
2 เดือน	ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผ่าน อบต.นาหนองทุ่ม	ภัสดา ดวงตา สุรางค์รัตน์
1 เดือน	ติดต่อโฆษณาประชาสัมพันธ์หมู่บ้านใกล้เคียง จัดให้มีฝ่ายขาย วันละ 3 คน	ภัสดา ดวงตา สุรางค์รัตน์

ประโยชน์ที่จะได้รับในการจัดตั้งกลุ่ม

1. มีอาชีพ
2. มีความรู้เสริม
3. มีรายได้เพิ่ม

งบประมาณในการดำเนินงาน

ระยะเวลา	รายการ	จำนวน (บาท)
1 สัปดาห์	ค่าอุปกรณ์ ค่าจัดหาไม้ไผ่	5,000
2 สัปดาห์	ค่าวิทยากรสอน บรรยาย	3,000
1 เดือน	ค่าสร้าง/ปรับปรุง ร้านค้า	10,000
1 เดือน	ค่าประชาสัมพันธ์ ติดต่อโฆษณา	12,000
	รวมเป็นเงิน (สามหมื่นบาทถ้วน)	30,000

3. กลุ่มผลิต/จำหน่ายขนม

หัวหน้ากลุ่ม นางบังอร เดิมขุนทด

ที่อยู่ 450 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น โทรศัพท์ 083-4043824
สมาชิกกลุ่ม

- นางสุรางค์รัตน์ ชำนาญมูล ที่อยู่ 536 ม.11 บ้านชำผักหนาม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางสุพรรณิ เต็มใจ ที่อยู่ 444 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางภัสดา ศรีสร้อย ที่อยู่ 454 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นส.สาทร่าย เพ็ชร์จันทร์ ที่อยู่ 340 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางบุญหลาย วงษ์ษา ที่อยู่ 502 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นายสาขันธ์ จันทร์นิมิต ที่อยู่ 456 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นายสวิง เพ็ชร์ชัย ที่อยู่ 467 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางดวงดา กุลจันทร์ ที่อยู่ 341 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางสาวบังอร เดิมขุนทด ที่อยู่ 450 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
- นางศรีนวล ไชยคะวงษ์ ที่อยู่ 445 ม.11 บ้านหนองจาน ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

- ทำอาหารแปรรูป

กิจกรรมของกลุ่ม

- กล้วยฉาบ
- ข้าวเกรียบมะละกอ
- กล้วยตากแห้งอบน้ำผึ้ง
- ข้าวเกรียบฝักทอง

5. ขนมเรียงเม็ด
6. ขนมหอกจอก
7. กะหรี่ปั๊บ

แผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 5 เดือน

ระยะเวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1 สัปดาห์	ทำกล้วยฉาบ	สมาชิกทุกคน
3 สัปดาห์	ทำข้าวเกรียบมะละกอ	สมาชิกทุกคน
3 สัปดาห์	ทำกล้วยตากแห้งอบน้ำผึ้ง	สมาชิกทุกคน
3 สัปดาห์	ทำข้าวเกรียบฝักทอง	สมาชิกทุกคน
3 สัปดาห์	ทำขนมเรียงเม็ด	สมาชิกทุกคน
1 สัปดาห์	ทำขนมคอกจอก	สมาชิกทุกคน
1 สัปดาห์	ทำกะหรี่ปั๊บ	สมาชิกทุกคน

ประโยชน์ที่จะได้รับในการจัดตั้งกลุ่ม

1. ได้รายได้เข้ากลุ่ม
2. มีการเรียนและได้ความรู้เพิ่มเติม
3. สร้างความสามัคคีในชุมชน
4. ทำให้คนในชุมชนไม่ว่างงาน

งบประมาณในการดำเนินงาน

ระยะเวลา	รายการ	จำนวน (บาท)
5 เดือน	ค่าวัตถุดิบทั้งหมด	20,000
1 เดือน	ค่าอุปกรณ์	5,000
1 เดือน	ค่าปรับปรุงอาคารร้านค้า	25,000
	รวมเป็นเงิน (สามหมื่นบาทถ้วน)	30,000

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัย

สรุปข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 13 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่ที่ 1 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
2. หมู่ที่ 2 หมู่บ้าน โนนทองกลาง
3. หมู่ที่ 3 หมู่บ้าน ห้วยอีเปาะ
4. หมู่ที่ 4 หมู่บ้าน วังขาวใหญ่
5. หมู่ที่ 5 หมู่บ้าน โนนชาด
6. หมู่ที่ 6 หมู่บ้าน โนนโก
7. หมู่ที่ 7 หมู่บ้าน วังขาวน้อย
8. หมู่ที่ 8 หมู่บ้าน นาหนองทุ่ม
9. หมู่ที่ 9 หมู่บ้าน น้อยพัฒนา
10. หมู่ที่ 10 หมู่บ้าน สระแก้ว
11. หมู่ที่ 11 หมู่บ้าน ชำผักหนาม
12. หมู่ที่ 12 หมู่บ้าน น้อยพรสวรรค์
13. หมู่ที่ 13 หมู่บ้าน วังศักดิ์

สถานที่ท่องเที่ยว ในอบค.นาหนองทุ่ม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้าพญานาคราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้าเกล็ดแก้ว, ถ้าลายแทง, ศูนย์วิจัยกัญชามาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวนวิจัยคงลาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่าชุมชนชำผักหนาม

สรุปผล การวิเคราะห์SWOT ของ อบค.นาหนองทุ่มสู่การท่องเที่ยวเชิง คือ

- จุดแข็ง**
- ธรรมชาติที่สวยงาม
 - ชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับสูง

- จุดอ่อน**
- ความพร้อมด้านอุปกรณ์(สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว)
 - ถนน/เส้นทางไม่สะดวก
 - ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว
 - ขดผลิตภัณฑ์ค่อขอดจากการท่องเที่ยว
- โอกาส**
- มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุน
 - การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยม/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง
- อุปสรรค**
- ขาดการตัดสินใจเด็ดขาดของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
 - กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวยกับการพัฒนา

สรุปจากการประชุมระดมสมองเชิงสร้างสรรค์ (AIC)

ผลสรุปของการประชุมได้แนวทางการดำเนินงานในการจัดการและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยการเข้าพักอาศัยของนักท่องเที่ยวจะใช้รูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติทั้ง 10 ด้าน คือ

1. ด้านที่พัก
2. ด้านอาหารและโภชนาการ
3. ด้านความปลอดภัย
4. ด้านอธยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน
5. ด้านรายการนำเที่ยว
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ด้านวัฒนธรรม
8. ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์
9. ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์
10. ด้านประชาสัมพันธ์

จากความต้องการของผู้เข้าประชุมที่ต้องการได้รับข้อมูลและความรู้เพิ่มเติมในด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การจัดอบรมแก่สมาชิกในชุมชนที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีหัวข้อดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ความรู้ด้าน Home stay
3. ความรู้ด้านการตลาด
4. ความรู้ด้านการเงินและบัญชี

5. การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ
6. ความรู้ด้านการพัฒนาสินค้า
7. ความรู้ด้านสุขาภิบาล
8. ความรู้ด้านภูเขาและถ้ำ
9. ความรู้ด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

สรุปผลการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ในการอบรมและปลูกจิตสำนึกในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดยผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยผลจากแบบประเมินความรู้ก่อนการอบรมผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมในระดับปานกลางถึงสูง และหลังการอบรมแล้วผู้เข้าอบรมทั้งหมดมีระดับความเข้าใจสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก และตระหนักถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการอนุรักษ์ ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และได้ร่วมกันเสนอแนวคิดในการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมได้เสนอกกลุ่ม 3 กลุ่ม คือกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มผลิต/จำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน และกลุ่มผลิต/จำหน่ายขนม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- จินตนา สมสวัสดิ์และคณะ.2551.การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.รายงานการวิจัยสาขาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูศักดิ์ เห่งมาตร. 2544. ทศนคติของประชาชนในเขตหึ่งหึ่งป่าอุทยานแห่งชาติภูผาม่านต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน. สาขาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ข้อแพร ทินพรรณ. 2544. สภาพเศรษฐกิจ สังคม ของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนาวลัย อุจารสกุล. 2544. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สำนักงานอุทยาน-หนองผักชี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. สาขาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม จารุมณี.2544. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- เมธีรุณี ไล่พันธ์. 2544. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูองน้อย จังหวัดอุบลราชธานี. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ ตั้งวัฒนา. 2541. การพัฒนาธุรกิจเชิงนิเวศ. จดหมายข่าวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประชาสรรค์ แสนภักดี 2552. เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม. ค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.prachasan.com/mindmapknowledge/aic.html>

พงศ์พันธุ์ ศรีธาทิพย์, บัณฑิต สวรรยาวิสุทธิ์. 2551. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามฤทธิ ตำบลสามฤทธิ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการวิจัยคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community based tourism handbook. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

มปป. 2549. ดำเนินเรื่องสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2553, จาก

http://www.cbt-i.org/lib_article_view.php?id=61

เพ็ญศรี เจริญวานิช, นิตินล ภูตะโชติ. 2541. การพัฒนาตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ลลิตา โภชนพันธ์. 2539. พฤติกรรมเชิงนิเวศสำนึกของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

วันชัย ธรรมศรี. 2552. แนวทางการพัฒนาป่าต้นน้ำห้วยขอนแก่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านสหกรณ์หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553, จาก

http://www.vijai.org/research/project_content.asp?projID=RDG51N0027

ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน. 2551. การประมวลองค์ความรู้ สถานภาพ และสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553, จาก

http://www.vijai.org/research/project_content.asp?projID=RDG50N0014

สฤษฎ์ แสงอรุณ. 2548. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (Ecotourism). ค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2553, จาก http://www.dnp.go.th/NPO/html/Tour/Eco_Tour.html

- สุภาวิณี ทรงพรพาณิชย์.2552.รูปแบบการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระยะที่2.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)คั่นเมื่อ14 กรกฎาคม 2553, จาก
http://www.vijai.org/research/project_content.asp?projID=RDG52N0021
- สันติ ปานน้อยและคณะ. 2550. การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านข้างในพื้นที่กลุ่มจังหวัด
อิสานตอนใต้เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่นๆ . รายงานการวิจัยสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย(สกว.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น. (2553 ก). คู่มือในการวิจัย. คั่นเมื่อ 14
กรกฎาคม 2553, จาก http://www.vijai.org/Tool_vijai/12/06.asp
- มปป. (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น. (2553 ข).คู่มือในการวิจัย. คั่นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2553, จาก
http://www.vijai.org/Tool_vijai/12/011.asp
- สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.2550. นิยามและความหมายการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.คั่นเมื่อ 10 มิถุนายน 2553, จาก
http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Eco_Tour.html
- มปป. 2550. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. คั่นเมื่อ 10 มิถุนายน 2553, จาก
http://www.dnp.go.th/npo/html/Tour/Factor_Eco.html
- อาคมและคณะ.2548. การสุขภาพสิ่งแวดล้อม. คั่นเมื่อ 10 มิถุนายน 2553, จาก
<http://onknow.blogspot.com/2005/06/blog-post.html>
- อารีย์ นัยพินิจ,รัฐชา มณีเนตร. 2551. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุ
ไทรโอมสเคย์ ตำบลสัมฤทธิ์ อำเภอทิมาย จังหวัดนครราชสีมา.รายงานการวิจัย คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Dowling, R.K. Ecotourim in Thailand. *Annals of Tourim Research*, 23(2) ;1996:488-90.
- Gunn,C.1988. *Tourim Planning*. London: Taylor and Francis.*Parks*.2(3):31-35.

ภาคผนวก ก

เอกสารประกอบการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์
ตามหลักเศรษฐกิจ

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
โดย ผศ.ดร. เทียนประภา เพชรบูรณิน ณ อบค.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มาจากการนำคำ ๒ คำมา รวมกัน ได้แก่ eco และ tourism
คำว่า eco แปลตามรูปศัพท์ว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัย ส่วน tourism แปลว่า การท่องเที่ยว
ecotourism จึงแปลว่า การท่องเที่ยวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

หมายความถึง การท่องเที่ยวที่เน้นในด้าน สิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช
สัตว์ และมนุษย์

นอกจากคำว่า ecotourism แล้ว ยังมีคำอื่นๆที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้อง กันอีกหลายคำ
ได้แก่

- green tourism แปลว่า การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติ
โดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ

- biotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่ เน้นการศึกษา
สิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และ

- agrotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม
เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผล ไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่

เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเป็นธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น
เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ

เป็นการท่องเที่ยว ที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
และสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการ
สิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและ ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับ
สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ เพื่อ
สร้างความรักและปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้องค่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ยกกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากนี้จะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

หลักการของการท่องเที่ยวชุมชน

1. การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ และสงวนมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป มีการกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมและการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่จะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ให้มีการวางแผนการจัดการที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น ประชาชน และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อคุ้มครอง ดูแล รักษาพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์หรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ การที่ชุมชนเป็นเจ้าของ คือ การให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกกระดับคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม องค์กณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน

หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบ และสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism resources) คือ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีความโดดเด่นของระบบนิเวศธรรมชาติสูง

ไม่ใช่สภาพระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม หรือดัดแปลงอย่างมาก สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้โดยไม่ก่อเกิดผลกระทบรุนแรงต่อระบบนิเวศ เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และกิจกรรมการอนุรักษ์ ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการใช้แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเป็นไปได้ในการนำทรัพยากรท่องเที่ยวมาใช้ประโยชน์ การเข้าถึง และ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

คือ ทรัพยากรชีวภาพและกายภาพ อันได้แก่ พื้นที่ป่า สัตว์ป่า น้ำตก หุบเหว ถ้ำ หาดทราย หาดหิน ปะการัง ปลา และอื่นๆ ที่มีสภาพความงามโดดเด่น เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาธรรมชาติ

2. ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

คือหลักฐานทางกายภาพที่หลงเหลือ และการปฏิบัติกิจกรรมที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม และสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคก่อน แยกเป็น

- ทรัพยากรทางโบราณคดี (archeological resources)
- ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (cultural landscape)
- สิ่งตกทอดตามประเพณี โบราณวัตถุในปัจจุบัน (ethnographic resources)

ผลกระทบต่อชุมชนจากการท่องเที่ยว

ผลกระทบต่อการเดินทางจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม เข้าไปสู่ชุมชนที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ การพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานในผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว การจัดเตรียมพื้นที่เพื่อให้บริการ การเกิดขึ้นของกิจกรรมเหล่านี้ซึ่งได้มาจากการ

พัฒนาทั้งรูปธรรมและนามธรรม ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบกับชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ชุมชนจะได้รับทั้งข้อดี และข้อเสีย ผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น

- ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ดี คือทำให้เกิดเครือข่าย เกิดความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ เกิดการสำนึกว่าสิ่งแวดล้อมสำคัญกับมนุษย์ อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวที่ไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ก็ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลงไปด้วย
- ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผลแง่บวก ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนได้รับการเผยแพร่ ชุมชนเกิดความหวงแหน ได้รับการสืบทอด ผลแง่ลบที่ได้จากการท่องเที่ยวก็คือ วัฒนธรรมถูกนำมาจัดฉาก ทำให้เสื่อมศรัทธาด้อยค่า
- ผลกระทบด้านสังคม ชุมชนหันมาผูกคูกันมากขึ้น เกิดเครือข่ายเรียนรู้มากขึ้น มีวิถีชีวิตที่เก่งขึ้น รู้เท่าทันกระแสที่มาจากข้างนอก มากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันก็มีแรงกดดันจากภายนอกเพิ่มขึ้นด้วย เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจที่จะเข้าไปดำเนินการ
- ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริม สร้างงานใหม่ เกิดการกระจายรายได้ ในทางกลับกันบางครั้งเศรษฐกิจ ที่เข้ามาก็เอื้อให้เกิดการขัดแย้ง การแข่งขัน การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรกันในชุมชน

การจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

คือการใช้ทรัพยากรหรือการกำจัด การบำบัดและการฟื้นฟูต่อของเสียและมลพิษหรือเป็นการควบคุมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า มนุษย์สามารถใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมได้แต่ต้องเป็นการใช้แบบยั่งยืน การใช้ทรัพยากรแต่ละครั้งย่อมสร้างของเสียและมลพิษ ซึ่งเป็นความต้องการจัดให้หมด ไปถ้ามีกิจกรรมใดที่คาดว่าจะสร้างปัญหาจำเป็นต้องหาทางควบคุมมิให้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรวมไปถึงการทำให้กระบวนการวิทยาศาสตร์ของสิ่งแวดล้อมปกติอย่างยั่งยืนด้วย

สุขภาพสิ่งแวดล้อม

- ห้องน้ำที่ถูกละเลย
- การตกแต่งให้เข้ากับธรรมชาติ

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารกลุ่มอาชีพ
โดย ผศ.จินตนา สมสวัสดิ์ ณ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารกลุ่มอาชีพ

จะทำให้ธุรกิจกลุ่มอาชีพมั่นคงและยั่งยืนก้าวหน้าได้อย่างไร

คำตอบ คือ ต้องมีความรู้, ความเข้าใจ, ความชำนาญในเรื่องการจัดการธุรกิจของกลุ่มอาชีพ ให้ชัดเจน เพราะหากไม่มีความรู้ความชำนาญก็เปรียบเหมือนนักกีฬาฟุตบอลที่ไม่รู้วิธีการเตะลูก เลี้ยงลูก ไม่รู้กติกาการเล่น ย่อมไม่สามารถจะเป็นนักกีฬาที่ดีได้เลย แล้วจะต้องมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง ก็ต้องรู้หลักการ และวิธีการจัดการคน การจัดการงานด้านต่าง ๆ ตามขั้นตอนของการทำธุรกิจกลุ่มอาชีพ

ธุรกิจคืออะไร

ธุรกิจ คือ ความพยายามที่เป็นระบบของผู้ประกอบการในการทำสินค้าและบริการที่ดีมีคุณภาพ ราคาเหมาะสม ส่งมอบตรงเวลา เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าโดยมุ่งหวังผลตอบแทนที่เรียกว่า "กำไร" และเพื่อเป้าหมายอื่นตามต้องการ

การทำธุรกิจ คือ การบริหารทรัพยากร ประกอบด้วย

1. วัสดุ ได้แก่ วัตถุดิบ อาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์
2. คน ได้แก่ คนงาน สมาชิก ผู้จัดการ
3. เงิน ได้แก่ เงินทุน ค่าใช้จ่าย รายได้ รายจ่าย
4. ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยี หลักการ, วิธีการ

การทำธุรกิจให้ได้ผลสำเร็จเปรียบได้กับการทำโต๊ะ 4 ขา ให้แข็งแรงใช้งานได้ จึงต้องมีการ จัดการที่ดีทั้ง 4 ขา ได้แก่

1. การจัดการคนที่ดี คนที่เป็นปัจจัยหลักในการทำธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจกลุ่มอาชีพ ที่มีเป้าหมายเพื่อความผาสุกของคนในกลุ่ม ดังนั้น ต้องมีวิธีการจัดหน้าที่ ความรับผิดชอบของคนที่เกี่ยวข้อง ให้มีขวัญกำลังใจ ความรู้ ความสามารถ ที่เหมาะสมกับการทำธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายได้

2. การจัดการผลิตที่ดี การทำธุรกิจต้องมีการนำทรัพยากรมาผลิตให้เป็นสินค้าและบริการ ที่สนองความต้องการของลูกค้าได้ การผลิตต้องมีการจัดการให้ถูกขั้นตอน ถูกวิธีการ ถูกต้อง ถูกเวลา เพื่อให้ได้ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ต้นทุนต่ำ และส่งมอบสินค้าตรงตามเวลาตามสัญญา

3. การจัดการตลาดที่ดี การทำการตลาดที่ดีจะทำให้รู้ความต้องการลูกค้าแต่ละกลุ่ม รู้เรื่อง คู่แข่งขัน รู้เรื่องราคาขาย รู้ช่องทาง การใช้สื่อให้ลูกค้าเข้าใจโดยเร็ว ซึ่งต้องมีการจัดการเรื่องนี้อย่างจริงจัง จึงจะทำให้ธุรกิจอยู่รอดได้

4. การจัดการเงินที่ดี การทำธุรกิจต้องมีเงินเป็นปัจจัยในการทำงาน ทั้งการซื้อ วัตถุดิบ จ่ายค่าแรง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และต้องมีรายได้จากการขายสินค้าเข้ามา จึงต้องมีการจัดการให้รายได้กับรายจ่ายเหมาะสม มีกำไรและต้องรู้การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของเงินเข้าเงินออกตลอดเวลา

บันได 3 ขั้นของการทำธุรกิจกลุ่มอาชีพให้ได้ผลสำเร็จ

บันไดขั้นที่ 1 ต้องรู้ว่า ลูกค้าเป้าหมายของเรามีความต้องการสินค้าและบริการอะไรแน่

บันไดขั้นที่ 2 ต้องรู้ว่า จะจัดการทรัพยากรที่มีให้เกิดสินค้าที่มีคุณภาพดีและราคาถูกได้อย่างไร

บันไดขั้นที่ 3 ต้องรู้ว่า จะคิดสร้างสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพและมีข้อดี ชักเด่นกว่าสินค้าของคู่แข่งได้อย่างไร

เส้นทางพัฒนาธุรกิจกลุ่มอาชีพสู่ความยั่งยืน

อย่าลืมดูแลคน 3 กลุ่ม คือ

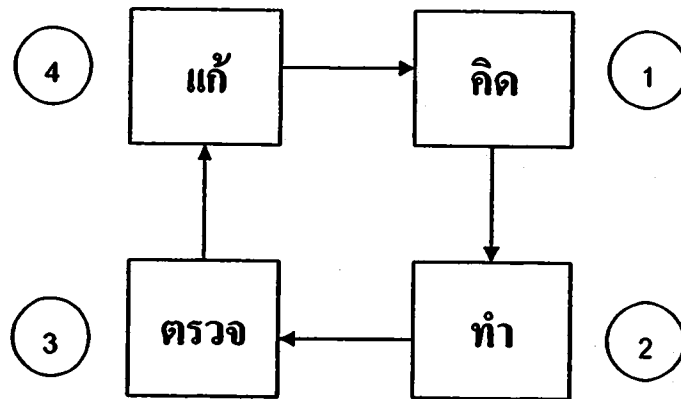
ดูแลลูกค้า ในเรื่องทำสินค้าที่ดี มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ทำสินค้าที่มีต้นทุนต่ำ ทำให้ขายในราคาต่ำได้ สามารถส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าได้ถูกต้องตรงเวลา

ดูแลสมาชิก ในเรื่องจัดการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับการทำงานของสมาชิก จัดการเรื่องผลประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนที่ยุติธรรม รวมทั้งการเสริมความรู้ทักษะให้ด้วย

ดูแลชุมชน ในเรื่องจัดการทำสินค้าที่ไม่ทำลาย ไม่รบกวนความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน ชีวมันในจริยธรรม ศีลธรรมอันดีงาม ไม่ทำผิดกฎหมาย ไม่เอาเปรียบสังคมและชุมชน

เส้นทางพัฒนาธุรกิจกลุ่มอาชีพสู่ความยั่งยืน คือ ผู้บริหารกลุ่มอาชีพต้องรู้วิธีการในการที่ดี วิธีการจัดการที่ดีต้องรู้หลักการจัดการที่ดี 4 ขั้นตอน

การจัดการที่ดี 4 ขั้นตอน

ดูเหมือนจะเป็นขั้นตอนทั่วไป แต่พบว่า ผู้บริหารกลุ่มอาชีพมักไม่ได้ทำตามขั้นตอนของการจัดการที่ดีกันมากนัก ส่วนใหญ่จะชอบทำ ไม่ชอบคิดวางแผน ไม่ชอบตรวจสอบ และไม่แก้ไขปรับปรุง จากเหตุการณ์ที่ผิดพลาดจะเกิดขึ้นๆ “คิดแล้วคิดอีก” ในเรื่องเดิมอยู่เป็นประจำ

1. คิด เป็นขั้นตอนของ
 - การกำหนดเป้าหมาย แผนงาน ทิศทาง เวลา ขั้นตอนทำงาน ผู้รับผิดชอบ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร
 - วิธีการประเมินติดตามงาน
 - การตรวจวัด
2. ทำ เป็นขั้นตอนของ
 - การปฏิบัติหรือการลงมือทำตามแผนงานที่วางไว้
 - มีการสื่อสารทำความเข้าใจขั้นตอนของงานให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง
 - มีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสมกับแผนงานที่วางไว้
3. ตรวจสอบ เป็นขั้นตอนของ
 - การตรวจสอบติดตามประเมินผลเป็นระยะเพื่อดูความก้าวหน้าของงานที่ทำไปตามแผน
4. แก้ไข เป็นขั้นตอนของ
 - การปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเป้าหมาย หากมีปัญหาอุปสรรคจะได้ปรับแก้อย่างทันเวลา
 - ในกรณีที่ทำได้ตามเป้าหมาย ควรมีการปรับปรุงให้ทำได้ดีกว่าเดิม
 - ต้องมีการสรุปผลเป็นบทเรียนที่ได้รับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว

การที่จะให้การจัดการที่ดี 4 ขั้นตอน มุ่งสู่เป้าหมายและประสบผลสำเร็จตาม
ต้องการนั้น ต้องมีการตัดสินใจที่รอบคอบ ไม่ประมาท คิดพิจารณาเหตุปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในและ
ปัจจัยภายนอกให้รอบด้าน เสียก่อน

ปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดพิจารณาจากจุดอ่อน จุดแข็ง ที่เราหรือกลุ่มผลิตมี
อยู่ เช่น เราเก่งด้านไหน เก่งอะไร มีข้อ ได้เปรียบด้านใด ด้านวัตถุดิบ อุปกรณ์ ด้านที่ตั้ง ด้านชื่อเสียง
มีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงอะไรบ้างเพื่อให้สามารถทำธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายได้เหมาะสมกับจุดแข็ง
ที่เรามี

ปัจจัยภายนอก หมายถึง การคิดพิจารณาสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อ
การทำธุรกิจของเรา อาทิเช่น ความต้องการลูกค้า คู่แข่ง กฎระเบียบ กฎหมาย ราคาวัสดุอุปกรณ์
ราคาน้ำมัน ค่าแรงขั้นต่ำ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพการค้าของตลาด เป็นต้น โดยต้องมีการพิจารณา
ปัจจัยภายนอกเหล่านี้ว่ามีผลกระทบต่อการขาย ค่าต้นทุนของเราอย่างไร

สิ่งที่กลุ่มอาชีพต้องทำเป็นหลัก คือ การทุ่มเทความตั้งใจ ความพยายาม และเวลา
เพื่อนำทรัพยากรทั้งหลายที่มี มาดำเนินการเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามเป้าหมายที่ต้องการให้ได้

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของกลุ่มอาชีพ
โดย ผศ.จินตนา สมสวัสดิ์ ณ อบรม.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

.....

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของกลุ่มอาชีพ

การปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการเงินการบัญชี

ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ย่อมต้องมีรายการเงินเกิดขึ้นในแต่ละวัน มากบ้าง น้อยบ้าง และโดยที่กลุ่มฯ เป็นของสมาชิก ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกเป็นส่วนรวม จึง จำเป็นต้องมีแนวทางในการปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินการบัญชี ดังต่อไปนี้

1. การมอบหมายหน้าที่ด้านการเงินการบัญชี

กลุ่มฯ ควรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานด้านการเงิน 1 คน และงานด้านบัญชี 1 คน เพื่อเป็นการควบคุมภายในด้านการเงินการบัญชีที่ดี

2. การจัดทำเอกสารการรับเงิน

ทุกครั้งที่กลุ่มฯ ได้รับเงินไม่ว่าจะเป็นการรับเงินรายการใด ๆ ต้องจัดทำเอกสารการรับเงิน คือ ใบเสร็จรับเงินของกลุ่มฯ และให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อรับเงินด้วยทุกครั้ง สำหรับการใช้ออกเอกสารการรับเงินให้ใช้เรียงตามลำดับเลขที่และใช้ต่อเนื่องไปจนกว่าจะหมดเล่มนั้น ๆ จึงจะขึ้นเล่มใหม่ต่อไป

3. การจัดทำเอกสารการจ่ายเงิน

การจ่ายเงินทุกครั้ง กลุ่มฯ ต้องขอใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย หรือในกรณีผู้รับเงินไม่มี ใบเสร็จรับเงิน เช่น การจ่ายค่าพาหนะ ให้ผู้รับเงินจัดทำใบเบิกเงินของกลุ่มฯ โดยระบุรายละเอียดการจ่ายเงิน พร้อมทั้งให้ผู้รับเงินและผู้จ่ายเงินลงลายมือชื่อรับเงินในใบเบิกเงินด้วย

4. กลุ่มฯ ต้องจัดทำบัญชีทุกวันที่มีรายการเงิน

ทุกวันที่มีรายการรับ - จ่ายเงินเกิดขึ้น กลุ่มฯ ต้องนำข้อมูลจากเอกสารการรับ - จ่ายเงิน มาบันทึกไว้ในสมุดบัญชีต่าง ๆ ให้ครบถ้วน

5. การเก็บรักษาเงิน เอกสารการรับ - จ่ายเงิน และสมุดบัญชี

5.1 กลุ่มควรเก็บรักษาเงินสดไว้เพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้จ่าย ส่วนที่เกินความ ต้องการ ควรนำฝากธนาคาร การเก็บรักษาควรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบและเก็บรักษาไว้ในที่มั่นคง ปลอดภัย

5.2 สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร และสมุดบัญชี ต้องเก็บรักษาไว้ในที่มั่นคง
ปลอดภัย

5.3 เอกสารการรับ - จ่ายเงิน ต้องเก็บเข้าแฟ้มไว้ โดยจัดเรียงตามลำดับวันที่
เดือน พ.ศ. เพื่อสะดวกในการค้นหาและตรวจสอบ

เอกสารประกอบการลงบัญชี

เอกสารประกอบการลงบัญชี ประกอบด้วย

1. ใบเสร็จรับเงิน ใช้เป็นหลักฐานในการรับเงินทุกประเภท
2. ใบเบิกเงิน ใช้เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินทุกประเภทที่ผู้รับเงินไม่มี

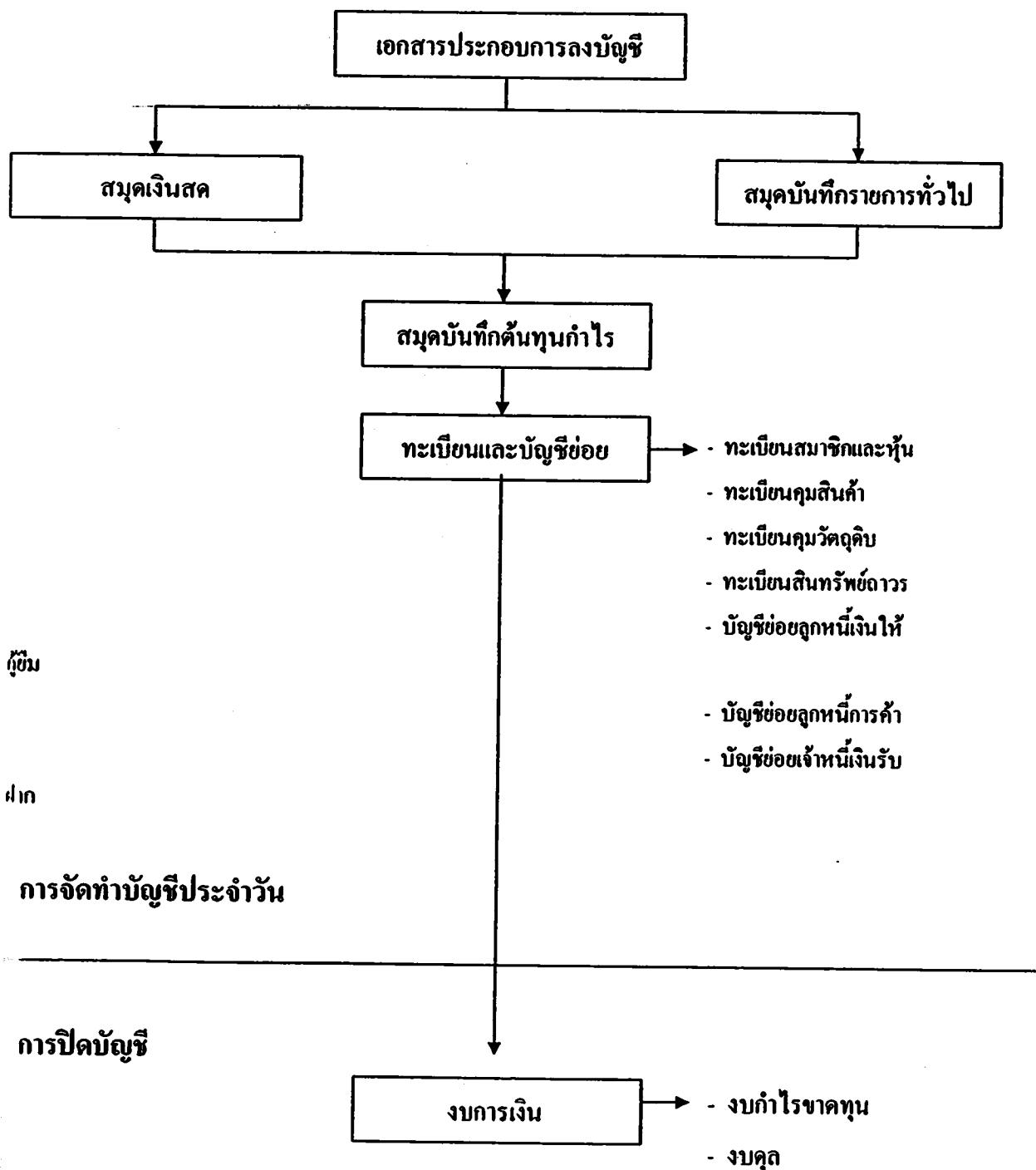
ใบเสร็จรับเงินออกให้กลุ่มฯ

3. ใบฝาก - ออเงินฝาก ใช้เป็นหลักฐานในการส่งเงินฝากและถอนเงินฝาก
ประเภทต่าง ๆ ของสมาชิก

4. ใบขายเงินเชื่อ ใช้เป็นหลักฐานในการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ เป็น
เงินเชื่อ ให้แก่สมาชิก

ขั้นตอนการจัดทำบัญชี

ในการจัดทำบัญชีมีขั้นตอนแสดงลำดับตามแผนผัง ดังนี้

ผู้พิมพ์

ฝาก

การจัดทำบัญชีประจำวัน

การปิดบัญชี

สมุดบัญชี

สมุดบัญชี ประกอบด้วย

1. สมุดเงินสด ใช้สำหรับบันทึกรายการรับ - จ่ายที่เป็นเงินสด เพื่อให้ทราบรายรับ รายจ่าย และเงินสดคงเหลือประจำวัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

(1) ด้านรับ ใช้บันทึกรายการรับเงิน โดยแบ่งการรับเงินเป็นช่องย่อย ๆ ตามประเภทการรับเงิน ได้แก่ ค่าสมัครสมาชิก ค่าหุ้น รับชำระหนี้เงินให้กู้ยืม รับชำระดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม รับเงินค่าขายสินค้า รับชำระหนี้ค่าสินค้าจากการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ รับฝากเงิน เป็นต้น

(2) ด้านจ่าย ใช้บันทึกรายการจ่ายเงิน โดยแบ่งการจ่ายเงินเป็นช่องย่อย ๆ ตามประเภทการจ่ายเงิน ได้แก่ จ่ายเงินให้กู้ยืม ซื้อสินค้า ต้นทุน ดอกเงินฝาก เป็นต้น

สำหรับ ต้นทุน หมายถึง รายจ่ายที่จ่ายไปเพื่อลงทุนในการผลิต ประกอบด้วย วัสดุวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและค่าใช้จ่ายในการผลิต

o วัสดุวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ การซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ มาเพื่อทำการแปรรูปหรือผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งวัตถุดิบที่ซื้อนั้นจะแตกต่างกันไปตามแต่ว่ากลุ่มฯ ทำการผลิตสิ่งใด เช่น

ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป	วัตถุดิบ ได้แก่ ผ้า zip ค้าย กระดุม ฯลฯ
ผลิตเต้าเจี้ยว	วัตถุดิบ ได้แก่ ถั่วเหลือง เกลือ ฯลฯ
ผลิตกล้วยฉาบ	วัตถุดิบ ได้แก่ กล้วย น้ำตาล ฯลฯ

o ค่าใช้จ่ายในการผลิต เช่น ค่าแรงงานของสมาชิกที่เป็นผู้ทำการผลิต ค่าภษณะ บรรจุ เป็นต้น

2. สมุดบันทึกรายการทั่วไป ใช้สำหรับบันทึกรายการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด

3. สมุดบันทึกต้นทุนกำไร ใช้สำหรับบันทึกการขายสินค้าที่ผลิตได้และต้นทุนการผลิตสินค้า เพื่อคำนวณหาผลกำไรจากการผลิตสินค้าแต่ละครั้ง

4. สมุดบัญชีย่อยต่าง ๆ ได้แก่

(1) ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกแต่ละคน โดยเรียงลำดับตามเลขทะเบียนสมาชิก

(2) ทะเบียนคุมสินค้า ใช้สำหรับบันทึกการเกี่ยวกับสินค้าที่ซื้อมาจากหรือสินค้าสำเร็จรูปที่ผลิตได้ จำหน่ายออกไป และปริมาณคงเหลือ เพื่อควบคุมสินค้าแต่ละชนิดให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

(3) ทะเบียนคุมวัตถุดิบ ใช้สำหรับบันทึกการวัตถุดิบที่ซื้อมา ใช้ไปในการผลิต และปริมาณวัตถุดิบคงเหลือ เพื่อควบคุมวัตถุดิบแต่ละชนิดให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

(4) ทะเบียนสินทรัพย์ถาวร ใช้สำหรับบันทึกรายการสินทรัพย์ถาวรของกลุ่มฯ ที่ลงทุนซื้อหรือสร้างเครื่องใช้ที่สามารถใช้งานได้ยาวนานหลายปี และมีราคาสูง เช่น ก็ทอผ้า เป็นต้น ซึ่งในการที่จะคำนวณกำไรขาดทุนของกลุ่มฯ ต้องคิดค่าใช้จ่ายโดยประมาณขึ้นจากประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สินทรัพย์นั้น แล้วแบ่งออกเป็นปีละเท่า ๆ กันตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์ เรียกค่าใช้จ่ายนี้ว่า "ค่าเสื่อมราคา"

สำหรับการคำนวณค่าเสื่อมราคา ทำโดยการนำราคาทุนของสินทรัพย์หารด้วยอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น ผลลัพธ์ได้เท่าใดถือเป็นค่าเสื่อมราคาแต่ละปีตั้งแต่เริ่มซื้อสินทรัพย์จนหมดอายุการใช้งาน แต่ทั้งนี้ในปีแรกที่ซื้อสินทรัพย์ หากเป็นการซื้อระหว่างปีเพื่อความสะดวกในการคำนวณ ถ้าตั้งแต่วันที่ ซื้อมาถึงวันสิ้นปีทางบัญชี นับระยะเวลาแล้วเกินกว่า 6 เดือน ให้คิด 1 ปี ถ้าต่ำกว่านั้นให้คิดครึ่งปี

(5) บัญชีย่อยลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดการให้เงินกู้ยืมแยกเป็นรายชื่อลูกหนี้แต่ละราย การรับชำระคืนต้นเงิน รับชำระคืนดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม และจำนวนต้นเงินเป็นหนี้ที่ คงเหลืออยู่ รวมทั้งวิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม

(6) บัญชีย่อยลูกหนี้การค้า ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ แยกเป็นรายชื่อลูกหนี้แต่ละราย การรับชำระคืน และยอดคงเหลือ

(7) บัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินรับฝาก ใช้สำหรับบันทึกรายละเอียดการรับฝากเงินแยกเป็นรายชื่อสมาชิกผู้ฝากแต่ละราย การถอนเงินฝาก และเงินฝากคงเหลือ รวมทั้งการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากให้สมาชิก

ความรู้เกี่ยวกับการตั้งราคาสินค้า การคำนวณต้นทุน การลดต้นทุน และการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน

การตั้งราคาสินค้า

การตั้งราคาหรือการกำหนดราคาสินค้า เป็นสิ่งสำคัญและยากมาก เนื่องจากความต้องการของตลาดและต้นทุนในการผลิตเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงต้องมีการทบทวนเรื่องราคาสินค้าอยู่ตลอดเวลา วิธีกำหนดราคาต่างๆ ไปมีดังนี้

1. กำหนดราคาโดยบวกกำไรเพิ่มเข้าไปในต้นทุน ทำได้โดยบวกกำไรเท่าที่เห็นสมควร เป็นจำนวนเงิน หรือเปอร์เซ็นต์ เพิ่มเข้าไปในต้นทุน จะทำให้ได้ราคาที่ต้องการ
2. กำหนดราคาโดยเปรียบเทียบราคากับคู่แข่ง ทำได้โดยเปรียบเทียบราคาสินค้าแบบเดียวกันกับที่ผลิต หรือที่ใกล้เคียงกับที่วางขายในท้องตลาด ว่าตั้งราคาอย่างไร เราจะตั้งราคาสูงกว่า เท่ากับ หรือต่ำกว่า ขึ้นอยู่กับสินค้าของเรามีความแตกต่าง หรือ จุดเด่น จุดด้อย ต่างจากคู่แข่งอย่างไร
3. กำหนดราคาโดยดูความต้องการของตลาด วิธีนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการสินค้าจำนวนนั้นที่มีการผลิตออกมาขายในตลาด ถ้าสินค้านั้นมีน้อย หากอาจกำหนดราคาให้สูงขึ้นจากวิธีที่ 1 ได้อีก ในขณะที่เดียวกันถ้าสินค้ามีจำนวนมากในตลาด ก็อาจต้องกำหนดให้ต่ำกว่าวิธีที่ 1

การคำนวณต้นทุนสินค้า

ต้นทุนสินค้า คือ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อให้ได้มาซึ่งการผลิตสินค้า ประกอบด้วย

1. ค่าวัตถุดิบ ได้แก่ ค่าวัตถุดิบทุกประเภทที่นำมาใช้ในการแปรสภาพเพื่อผลิตเป็นสินค้า
2. ค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าจ้างรับเหมาช่วง ซึ่งเป็นแรงงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง นอกเหนือจากค่าวัตถุดิบ และค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ค่าประปา ค่าเช่าโรงงาน เงินเดือนผู้บริหารฝ่ายผลิต ค่ากล่องบรรจุ ค่าวัสดุสิ้นเปลืองในการผลิต ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวรในโรงงาน ค่าซ่อมบำรุงโรงงาน ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน เป็นต้น

ดังนั้น ต้นทุนในการผลิตสินค้าต่อหน่วยคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ต้นทุนผลิตสินค้าต่อหน่วย} = \frac{\text{ค่าวัสดุดิบ} + \text{ค่าแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายในการผลิต}}{\text{จำนวนสินค้าที่ผลิตได้}}$$

นอกจากค่าใช้จ่ายในการผลิตดังกล่าว ยังมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง เป็นการจ่ายไปเพื่อก่อให้เกิดรายได้ เรียกว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

1. ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขาย เช่น ค่าโฆษณา ค่าสินค้าตัวอย่าง ค่าขนส่ง ค่าออกร้าน ค่าคอมมิชชั่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น
2. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในสำนักงาน เช่น เงินเดือนผู้บริหาร ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปาในสำนักงาน ค่าเครื่องเขียน ค่าเช่าสำนักงาน ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินในสำนักงาน ดอกเบี้ยจ่าย ค่าภาษี เป็นต้น

ดังนั้น ต้นทุนสินค้าต่อหน่วยคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ต้นทุนสินค้าต่อหน่วย} = \text{ต้นทุนการผลิตสินค้าต่อหน่วย} + \text{ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อหน่วย}$$

การลดต้นทุนสินค้า

การบริหารต้นทุนคือหัวใจสำคัญในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีการแข่งขันรุนแรง ผู้ประกอบการมีจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศอันเนื่องมาจากนโยบายเปิดเสรีทางการค้า (FTA) และภาวะราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา ตลอดจนสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศ เช่น จากประเทศจีนและเวียดนาม เข้ามาแข่งขันในตลาด ทำให้ส่วนต่างของราคาขายและต้นทุนการผลิต ที่เรียกว่า "กำไรขั้นต้น" (Gross profit) หดแคบเข้ามามากจนแทบไม่เหลือเป็นกำไรสุทธิให้กับกลุ่มผู้ผลิต

จุดเริ่มต้นของการลดต้นทุนก็คือ การหันกลับมาพิจารณาธุรกิจของตนเองและแยกแยะหา ต้นทุนจริงของสินค้าและบริการแต่ละชนิดที่มีอยู่ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพที่ผลิตสินค้าหลากหลาย ก็มีสินค้าและบริการหลายประเภทที่ต้องใช้วัตถุดิบและกระบวนการผลิตร่วมกัน เพราะลำพังเพียงผลประกอบการโดยรวม ทั้งปี ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ละเอียดอ่อนและแม่นยำได้

วิธีการบริหารต้นทุนของสินค้าและบริการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วยต้นทุนที่ต่ำสุด มีหลากหลายวิธี เช่น การปรับสูตรหรือส่วนผสมในการผลิต การหาแหล่งวัตถุดิบราคาถูก การลดการสูญเสียในการผลิต การปรับปรุงประสิทธิภาพของเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต การตัดต้นทุนส่วนที่ไม่จำเป็นออก

ในส่วนของพนักงานผลิตและพนักงานให้บริการ ให้มีการฝึกฝนเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของคนมากขึ้น หรือคัดงานบางส่วนให้กับกลุ่มผู้ผลิตอื่นที่ผลิตได้ต้นทุนที่ต่ำกว่าและสามารถส่งของได้ตรงตามกำหนดและได้คุณภาพตรงตามต้องการ

การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สั้น กระชับ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม บางครั้งต้องลงทุนในอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง ที่จะช่วยประหยัดกำลังคนและลดการสูญเสียจากการผลิตได้

สรุป การลดต้นทุนคือ การเพิ่มผลกำไร โดยไม่กระทบถึงผู้บริโภคภายนอก เป็นกระบวนการที่จัดการกันเองภายในองค์กร โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายและทุกคนในองค์กร ตั้งแต่บนสุด จนถึงล่างสุด การลดต้นทุนมิใช่การลดวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการลดต้นทุน แต่เป็นการใช้สิ่งที่มีอยู่นั้นให้คุ้มค่าที่สุด

วิธีการลดต้นทุนสินค้า สามารถทำได้ 3 วิธีการใหญ่ คือ

1. การควบคุมต้นทุนสินค้าให้อยู่ในเป้าหมาย การตรวจสอบต้นทุนปัจจุบัน หมายถึง การตรวจสอบการใช้ทรัพยากรของกลุ่ม ว่าถูกใช้ไปอย่างเหมาะสม ประหยัด และคุ้มค่าหรือไม่ เช่น บุคลากรมีมากเกินไปจนจำเป็นหรือไม่ ค่าวัตถุดิบในการผลิต ค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าพลังงานเชื้อเพลิงต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และค่าใช้จ่ายทางการตลาด เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว เราต้องตั้งเป้าหมายต้นทุนที่ต้องการขึ้น และควบคุมให้อยู่ในกรอบที่ตั้งไว้ การควบคุมต้นทุนเป็นการกำจัดความเสี่ยงต่าง ๆ ในกระบวนการออกไป แล้วก็กำหนดเป็นต้นทุนมาตรฐานขึ้น

2. การปรับลดต้นทุนสินค้า คือ การกำหนดเป้าหมายต้นทุนสินค้าโดยการนำวิธีการผลิตแบบใหม่ เช่น เครื่องจักรที่ทันสมัย วัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง หรือการออกแบบที่มีนวัตกรรมใหม่ ที่ช่วยลดต้นทุนสินค้า ดังนั้น การปรับลดต้นทุนสินค้า ก็คือการประสานงานของหน่วยงานออกแบบ หน่วยงานผลิต หน่วยงานเทคนิค เป็นจุดศูนย์กลางทำกิจกรรมในหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

จุดหลักของการปรับลดต้นทุนสินค้า คือ กำหนดค่าเป้าหมายต้นทุนค่าใช้จ่าย ในการดำเนิน กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าต้นทุนสินค้ามาตรฐาน ส่วนต่างที่ได้จากต้นทุนสินค้า ปัจจุบันและต้นทุนสินค้าหลังปรับปรุง คือ ผลลัพธ์ของการปรับปรุง

3. ปรับลดต้นทุนสินค้าอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินการลดเป้าหมายต้นทุนสินค้า ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายต้นทุนสินค้า ที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่า ผลลัพธ์ของต้นทุนที่ได้ดำเนินการมาก่อนหน้านั้น (เช่น ในรอบการผลิตที่ผ่านมา / 6 เดือน / 1 ปี) และทุกครั้งจะต้องนำต้นทุนสินค้ามาตรฐานครั้งก่อนมาตั้งค่าครั้งใหม่เพื่อให้ได้ต้นทุนมาตรฐานที่ต่ำลง โดยกระบวนการลดต้นทุนยังต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ธุรกิจมีศักยภาพในการแข่งขันที่สูงขึ้น

การปรับลดต้นทุนสินค้าอย่างต่อเนื่อง โดยการปรับปรุงต้นทุนมาตรฐานให้ต่ำลง เรื่อย ๆ

การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน เป็นการจัดการทรัพย์สินหมุนเวียน ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงเหลือ (วัตถุดิบคงเหลือ+สินค้าสำเร็จรูป) และการจัดการหนี้สินหมุนเวียน

ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ดอกเบี้ยค้างจ่าย ภาษีเงินได้ค้างจ่าย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มผู้ผลิต และได้พบ ความจริงว่า กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ขาดวินัยในการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ทั้งนี้ เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง หัวใจของการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนก็คือการหลีกเลี่ยงการขาดแคลนเงินสดในระหว่างการทำธุรกิจ และจะต้องมีความเข้าใจ การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพ โดยการเรียนรู้วงจรของเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Cycle) ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตสมควรรู้เรื่องนี้นับตั้งแต่วันแรกของการทำธุรกิจ

เงินทุนหมุนเวียนของการดำเนินงานสุทธิ ประกอบด้วย รายการทรัพย์สินหมุนเวียนเบื้องต้น 3 รายการคือ เงินสดและเงินฝากธนาคาร ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงเหลือ ลบ ด้วย หนี้สินหมุนเวียน

ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (ดอกเบี้ย ภาษีเงินได้ อื่น ๆ) วงจรเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจเป็นการเคลื่อนไหวของทรัพยากรการเงินที่ไหลเข้าและไหลออกในแต่ละวัน โดยมีขั้นตอนการเคลื่อนไหวดังนี้

ขั้นที่ 1 ซื้อวัตถุดิบผลิตสินค้าเพื่อขาย ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้การค้า โดยสมมติว่า การ

ซื้อวัตถุดิบเป็นเงินเชื่อ และจะทำให้มีสินค้าคงเหลือในมือเพิ่มมากขึ้น

- ขั้นที่ 2 ขายสินค้าคงเหลือเป็นเงินสด ซึ่งจะทำให้ได้รับเงินสดเพิ่มขึ้น
 ขายสินค้าคงเหลือเป็นเงินเชื่อ ซึ่งจะทำให้ลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้น
- ขั้นที่ 3 a. จ่ายเงินเจ้าหนี้การค้า ซึ่งทำให้ยอดเจ้าหนี้การค้าลดลงและเงินสดลดลง
 b. จ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและภาษี ซึ่งทำให้เงินสดลดลง
- ขั้นที่ 4 เก็บเงินจากลูกหนี้การค้าเมื่อถึงกำหนด ซึ่งจะทำให้ยอดลูกหนี้การค้า
 ลดลงและเงินสด เพิ่มขึ้น
- ขั้นที่ 5 เริ่มต้นวงจรของเงินทุนหมุนเวียนอีกครั้ง

ในการบริหารจัดการธุรกิจของกลุ่มผู้ผลิต การบริหารเงินทุนหมุนเวียนเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในลำดับขั้น ๆ ของการวางแผนด้านการลงทุน โดยทั่วไปแล้วเงินลงทุนทั้งหมดหลังการหักเงินลงทุนในค่าที่ดิน/ค่าปรับปรุงที่ดิน ค่าก่อสร้าง/ปรับปรุงอาคาร ตกแต่งสถานที่ ค่าเครื่องจักร/วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ค่ายานพาหนะ และอื่น ๆ แล้ว จะเหลือเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายในการจัดหาวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวมทั้งค่าดอกเบี้ยจ่าย รวมถึงการชำระเงินกู้ โดยปกติแล้วเงินทุนที่เหมาะสมแล้วไม่ควรน้อยกว่า 2 เท่าของยอดขายแต่ละเดือนหรือ 2 เท่าของรอบการผลิต (รอบการผลิต คือ เริ่มจากการสั่งซื้อวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปและขายสินค้าออกไปทั้งในรูปเงินสดและเงินเชื่อจนถึงการได้รับชำระเงินค่าสินค้าจากลูกหนี้การค้าครบถ้วนแล้ว ซึ่งรอบการผลิตหนึ่งอาจจะมียาวเวลา 7 วัน 15 วัน 30 วัน 3 เดือน หรืออาจจะถึง 1 ปีก็ได้) เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการโดยไม่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง ตัวอย่างเช่น ยอดขายเดือนละ 10,000 บาท เงินทุนหมุนเวียนก็ควรมีอย่างน้อย 20,000 บาท แต่อย่างไรก็ตามถ้าแหล่งเงินที่นำมาใช้เป็นเงินทุนส่วนตัวหรือเงินทุนในส่วนของเจ้าของ ก็จะไม่มีการระดมทุนด้านดอกเบี้ยจ่าย

แต่ถ้าเป็นเงินกู้ที่ต้องรับภาระดอกเบี้ยจ่ายด้วยแล้ว ต้องพิจารณาเงินให้เพียงพอกับปริมาณธุรกิจ ถ้ามีเงินทุนหมุนเวียนที่มาจากเงินกู้เป็นส่วนใหญ่แล้ว เงินทุนหมุนเวียนที่มากเกินไปจนเกินไปจนจำเป็นก็จะทำให้ดอกเบี้ยจ่ายสูงตามไปด้วย ทำให้เป็นภาระกับกลุ่มผู้ผลิต

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง ธรณีวิทยาของถ้ำ
โดย อ.นุศรา สุระโคตร ณ อบค.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

ธรณีวิทยาของถ้ำ

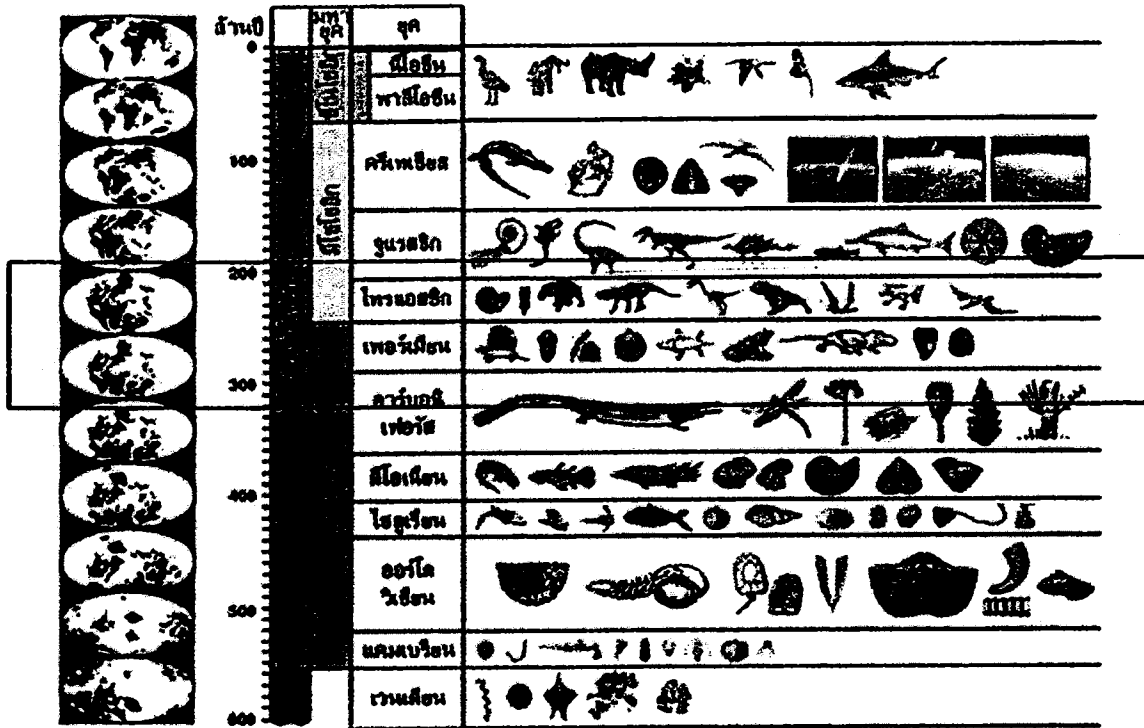
พื้นผิวโลก ประกอบไปด้วย :

- ภูเขา
- ที่ราบ
- แม่น้ำ ลำธาร
- ทะเล

พื้นผิวโลกของเราประกอบไปด้วย : ดิน หิน พืชพรรณ สิ่งมีชีวิต น้ำ

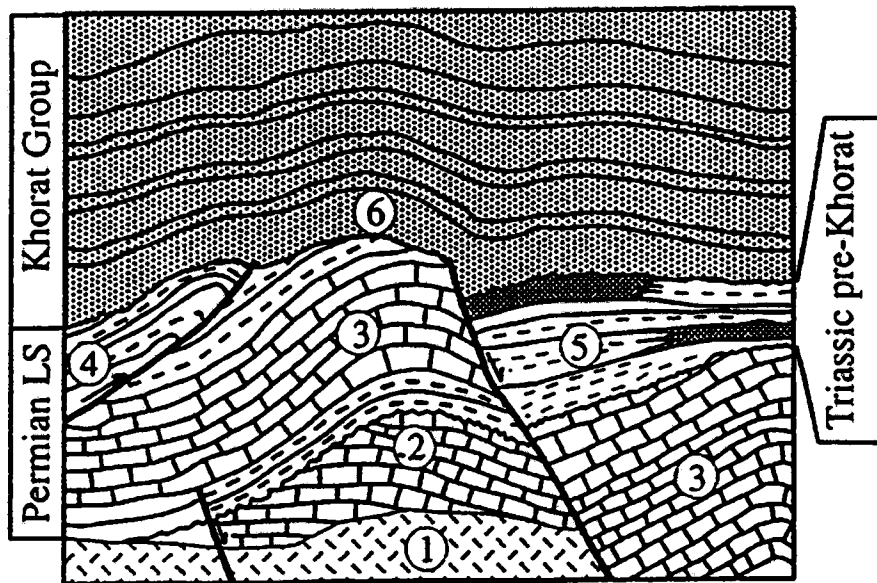
ภูเขาเกิดอย่างไร

- การยุบตัวของพื้นผิวโลก
- การยกตัวของพื้นผิวโลก
- การแยกออกจากกันของพื้นผิวโลก
- การระเบิดของภูเขาไฟ
- การชนกันของแผ่นเปลือกโลก
- การผุพังและการกัดกร่อน

รูปแสดงตารางธรณีกาลและซากดึกดำบรรพ์ที่ค้นพบในแต่ละยุค

ธรณีวิทยาโครงสร้างและธรณีประวัติของภาคอีสาน

- ① Early Paleozoic basement
- ② Pre-Variscan rocks
- ③ Permian carbonates
- ④ Thrusted Permian limestones
- ⑤ Triassic clastics of Pre-Khorat
- ⑥ Khorat clastics

การเกิดหินปูน

- หินปูนหรือเรามาักจะเรียกว่า Limestone นั้นเป็นวัตถุดิบที่สำคัญตัวหนึ่งที่ใช้สำหรับอุตสาหกรรมเซรามิก ซึ่งในประเทศไทย สามารถพบเขาหินปูนได้ กระจายไปในทุกๆ ภาคของประเทศ
- หินปูนประกอบด้วยแร่แคลไซต์ (calcite) ซึ่งมีสูตรเคมี CaCO_3 เป็นแร่องค์ประกอบหลัก
- นอกจากนี้ยังมีแร่โดโลไมต์ เหล็กและซิลิกาเป็นองค์ประกอบร่วมด้วย

แร่แคลไซต์

- การเกิดแร่ calcite นั้น สามารถเกิดได้จากพวกสิ่งมีชีวิตในทะเลเช่นพวกปะการัง, สาหร่าย, ไดอะตอม ที่มีกระบวนการสร้างเปลือกเพื่อห่อหุ้มตัวเอง โดยการดึงเอา CO_2 จากน้ำทะเลมาสร้างเป็น CaCO_3 ซึ่งเป็นการเกิดปฏิกิริยาย้อนกลับของการสลายตัวของหินปูน ซึ่งเมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ดึงเอา CO_2 จากทะเลไปแล้วนั้น CO_2 ในอากาศก็สามารถละลายลงในน้ำทะเลได้โดยหมุนวนเป็นวัฏจักร ดังนั้นการเกิดหินปูนในท้องทะเลก็จะเป็นการช่วยลด CO_2 ในอากาศซึ่งเป็นตัวการที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาเรือนกระจก (Green house effect)
- ผลึก calcite มีความแข็ง (Hardness) 3 และมีค่าความถ่วงจำเพาะ (Specific gravity) 2.7 ทำปฏิกิริยากับกรด โดยเฉพาะกรดเกลือ HCl

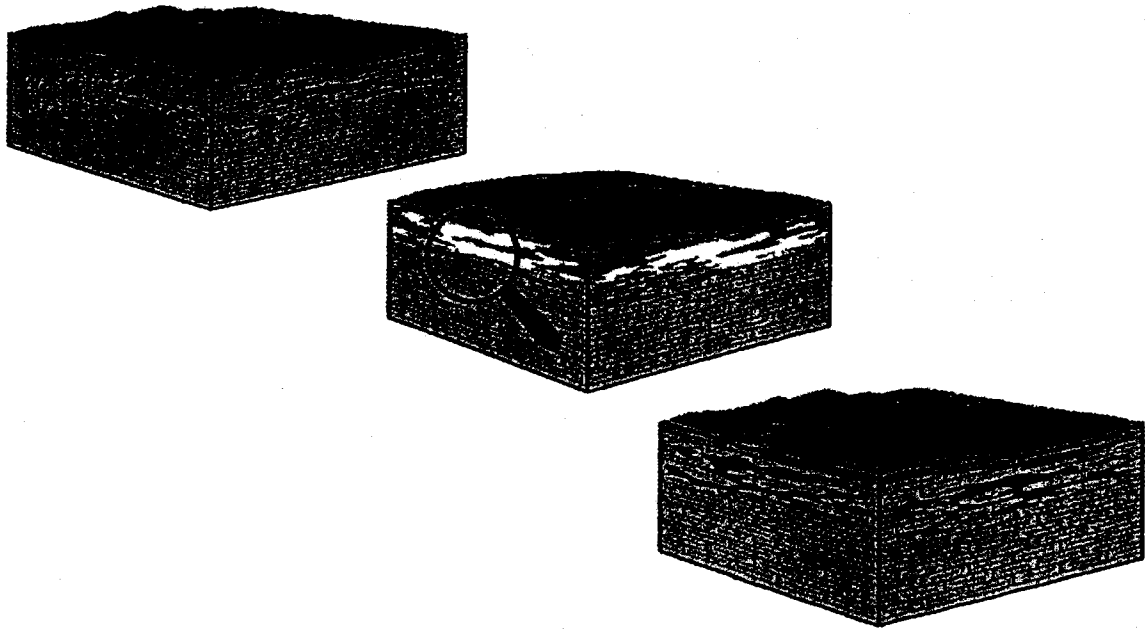
การเกิดถ้ำ

- ถ้ำหมายถึงโพรงหรือช่องเปิดซึ่งเกิดขึ้นในหินบนพื้นผิวโลก สามารถเกิดขึ้นได้ในหินหลากหลายชนิด
- สาเหตุของการเกิดถ้ำ ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางธรณีวิทยาหลาย ๆ อย่าง ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ สถานที่ตั้ง ชนิดของหิน ตลอดจนสภาพภูมิอากาศ

ชนิดของถ้ำ

- ถ้ำที่เกิดจากการละลายของหิน
- ถ้ำที่เกิดจากกระบวนการภูเขาไฟ
- ถ้ำที่เกิดจากการกัดเซาะ โดยธารน้ำแข็ง
- ถ้ำที่เกิดจากการกัดเซาะจากคลื่นทะเล

ถ้ำที่เกิดจากการละลาย (Solution Cave)

ผลผลิตที่เกิดจากการละลาย

- โทรง ถ้ำ
- หินงอกหินย้อย
- สารพอกคาร์บอเนต เช่น ไข่มุกถ้ำ
- ทางน้ำใต้ดิน
- หลุมยุบ
- ฯลฯ

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม
โดย อ. วังรอง มงคลธรรม ณ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ โดยชุมชนมีส่วนร่วม

โฮมสเตย์ หรือ ที่พักสัมพัทธ์วัฒนธรรมชนบท (Home Stay) หมายถึง บ้านพักที่อยู่ในชุมชนชนบทที่มีประชาชนเป็นเจ้าของบ้าน และประชาชน หรือสมาชิกในครัวเรือนอาศัยอยู่ประจำ และบ้านนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม / ชมรม หรือ สหกรณ์ที่ร่วมจัดกันเป็นโฮมสเตย์ในชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าพักร่วมกับเจ้าของบ้านได้ ซึ่งสมาชิกในบ้านมีความยินดีและเต็มใจที่จะรับนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยวและพานักท่องเที่ยวเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นน้ำตก ขี่จักรยาน นั่งเรือ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

การจัดการโฮมสเตย์เบื้องต้น

ชุมชนชนบทของไทยมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นคือการวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์ มีขนบธรรมเนียมประเพณี มีเรื่องราว หรือตำนานเล่าขานต่อเนื่องกันมา ที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ เหล่านี้ถือเป็นจุดขายที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เดินทางมาเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิต โดยการเหล่านี้เข้าพอกอาศัยกับคนในชุมชน จึงถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยว

การจัดให้มีโฮมสเตย์ขึ้นในแต่ละชุมชน ทุกฝ่ายทั้งประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันคือ จะต้องไม่ถือเป็นนโยบายว่าจะต้องมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นในทุกๆ หมู่บ้าน แต่การจะจัดตั้งโฮมสเตย์นั้นต้องคำนึงถึงความพร้อม ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเป็นสำคัญ การจัดตั้งโฮมสเตย์ควรที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งในรูปของกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์ มีคณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์ มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน และมีการจัดการผลประโยชน์ที่เป็นธรรม โดยสมาชิกและคนในชุมชนจะต้องมีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ และที่สำคัญที่ต้องให้ความเข้าใจที่ชัดเจนคือ การจัดตั้งโฮมสเตย์และกิจการการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นนั้นจะเป็นเพียงรายได้เสริมให้แก่สมาชิกในชุมชนไม่ใช่รายได้หลักของชุมชน นอกจากนั้นต้องเป็นชุมชนเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ตนกำลังดำเนินการ

หัวใจสำคัญของโฮมสเตย์ หรือที่พักสัมพัทธ์วัฒนธรรมชนบท คือการให้บริการบ้านพักในชุมชน พร้อมทั้งถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยวและพา

นักท่องเที่ยวที่เข้าชมแหล่งท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่างๆ มีแนวกำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งและดำเนินการ โฮมสเตย์เป็นไปอย่างประสบความสำเร็จ หรือบัญญัติ 10 ประการ ดังนี้

1. เติงนอนที่สะอาด สะดวก ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ในราคา สมเหตุสมผล
2. ห้องอาบน้ำและส้วมที่สะอาด
3. อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แต่ปรุงมาอย่างดี
4. ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สวยงาม
5. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ เดินป่า ตกปลา ขี่ม้า ปั่นเขา ขี่จักรยาน
7. ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก
8. ความบันเทิง การแสดงพื้นบ้าน อาทิ คอนเสิร์ต การเดินรำ
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
10. ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของ เจ้าบ้าน

แนวทางในการจัดการโฮมสเตย์

1. บ้านพัก (Accommodations) ที่พักที่จะพัฒนาให้เป็น โฮมสเตย์ควรคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

- ความเต็มใจของสมาชิกในครอบครัวต่อการรับผู้มาเยือน
- บ้านพักมีโครงสร้างที่ดี
- ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี
- ไม่ไกลจากเมืองหรือพื้นที่เทศบาลหรือสถานที่ท่องเที่ยว
- ควรมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐาน อาทิ ที่นอน หรือ เติงนอน หมอน ที่สะอาด น้ำประปา หรือถ้าไม่มีควรมีแหล่งน้ำอื่นๆ ห้องน้ำสะอาดมีความปลอดภัย

หัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของการให้บริการ โฮมสเตย์คือ ความสะอาดของที่พักควรมีการทำ ความสะอาดที่พักและบริเวณ โคยรอบบ้านพักอยู่เสมอ อาทิ

- บ้านพักควรมีอากาศที่สามารถถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างสามารถส่องเข้ามาถึงปราศจาก ความชื้น ไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำได้ดี ภายในห้องพักต้องได้รับการทำความสะอาดเป็นประจำ
- ต้องมีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอน และอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือนทุกครั้งหรือมีผู้มาเยือน ใหม่เข้ามาพัก
- ต้องหมั่นกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ

- เนื่องจากห้องน้ำจะเป็นห้องที่ผู้มาเยือนจะมาร่วมใช้ด้วย ดังนั้นต้องเตรียมอุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัวสำหรับผู้มาเยือน (กรณีที่พักมิได้มีการเตรียมมา) และจะต้องมีการทำความสะอาดเป็นประจำ

2. ความปลอดภัย

ความปลอดภัยถือเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเข้าพักโฮมสเตย์ ดังนั้น ชมรม/กลุ่ม มวลสมาชิก ควรมีการจัดมาตรการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจัดอบรมให้กับสมาชิกของชุมชนในการให้การป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือองค์การบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ การจัดตั้งเวรยามของชุมชนสมาชิกในบ้าน ต้องหมั่นตรวจตรา ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้านว่ามีความปลอดภัยหรือไม่ เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของผู้มาเยือนด้วย ต้องมีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อาทิ ประตู หน้าต่าง ถ้าเห็นนักท่องเที่ยวไม่เก็บทรัพย์สินไว้ในที่ที่ปลอดภัย ต้องเข้าไปเตือน และถ้า นักท่องเที่ยวลืมทรัพย์สินไว้ในบ้านพัก หรือที่อื่น ๆ ภายหลังการเดินทางกลับ เจ้าของบ้านควรเก็บไว้ใน ที่ที่ปลอดภัยและพยายามติดต่อเจ้าของเพื่อมารับคืน

3. การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และความเชื่อ ของแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกัน การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ การแต่งกาย การนอน การกำหนดเวลาการเข้าออกบ้านพัก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อมิก่อให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของชุมชน นักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ควรมีการชี้แจงในชั้นคอนการจองหรือลงทะเบียนการเข้าพัก กรณีที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ก็สามารถที่จะปฏิเสธการเข้าพักได้เช่นเดียวกัน

4. การจองที่พัก (Reservation)

การจองที่พักเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เลือกที่จะมาพักในโฮมสเตย์นั้น เพราะการติดต่อที่ง่าย สะดวกสบาย หลากหลายช่องทาง และการตอบรับหรือตอบสนองเพื่ออำนวยความสะดวกโดยทันที จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและมั่นใจในเบื้องต้นในการเข้าพัก การจองที่พักควรเปิดให้มีหลายช่องทาง เช่น การจองทางไปรษณีย์ การจองทางโทรศัพท์ การจองผ่านเครือข่าย internet การตอบรับการจอง อาจจะมีการใช้ระบบการ

เรียกเก็บค่าบริการบางส่วน เพื่อเป็นการป้องกันการไม่เข้าพักของนักท่องเที่ยวตามกำหนดเวลา ควรชี้แจงระยะเวลาการยกเลิกเข้าพักให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบด้วย นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้บริการ โฮมสเตย์ควรแจ้งหรือจัดส่งรายละเอียดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาก่อนการเข้าพัก และควรประชาสัมพันธ์การให้บริการที่พักรให้แก่งาน หรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ได้รับทราบเพื่อเป็นช่องทางการตลาดในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปรับทราบได้

5. การต้อนรับและการลงทะเบียน (Reception and Registration)

การต้อนรับนักท่องเที่ยวถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความอุ่นใจ และความสบายใจ ในการเข้าพัก ควรมีการจัดพื้นที่ต้อนรับในลักษณะจุดศูนย์กลางของชุมชน เพื่อดำเนินการต้อนรับ ลงทะเบียนการเข้าพัก หรือการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การต้อนรับ อาจให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรมประจำถิ่น เช่น ภาคอีสาน/เหนือ ต้อนรับด้วยการบายศรีสู่ขวัญ หรืออาจจะเป็นช่อดอกไม้ พวงมาลัยเล็ก ๆ ที่สามารถหาได้จากท้องถิ่นมอบให้กับนักท่องเที่ยว ก็จะเป็นการสร้างความประทับใจได้เมื่อเริ่มเข้าสู่ชุมชน

เมื่อผ่านการต้อนรับจะต้องมีการลงทะเบียนผู้เข้าพักเพื่อเป็นหลักฐานและข้อมูลอ้างอิงในอนาคต การลงทะเบียนจะทำให้เจ้าของบ้านทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ทำให้สะดวกในการจัดเตรียมที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเน้นรูปแบบการเก็บข้อมูลที่สำคัญและง่าย ๆ

6. การบริการต่างๆ

6.1 การบริการอาหาร

เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักกับเจ้าของบ้าน อาหารมื้อใดมื้อหนึ่งจึงมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว การนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเสน่ห์และจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ มากกว่าการนำเสนอรายการอาหารเช่นเดียวกับ โรงแรมหรือรีสอร์ท ดังนั้นการวางแผนจัดเตรียมอาหารจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาด ระหว่างปริมาณอาหารและจำนวนนักท่องเที่ยว และที่สำคัญต้องทราบว่านักท่องเที่ยวมีความเฉพาะเจาะจงกับอาหารหรือไม่ เช่น รับประทานมังสวิรัต หรือเป็นอิสลาม เป็นต้น

6.2 การนำเที่ยว

ถือเป็นจุดขายที่สำคัญ โดยต้องมีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน มีข้อมูลรายละเอียดกิจกรรมในโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกัน

ตาม ภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกได้ การนำที่อยู่นอกจากจะ
 เกี่ยวชมสถานที่สวยงาม หรือมีความสำคัญ หรือเป็นจุดเด่นของชุมชนแล้ว วิถีชีวิตและการ
 ประกอบสัมมาชีพต่างๆของคนในชุมชน เช่น การตัดบาตร การทำบุญที่วัด การไหว้ศาลปู่ตา การ
 ทอผ้า การจักสาน ยังสามารถนำเสนอให้เป็นส่วนหนึ่งของการเที่ยวชมได้ และไม่เพียงเป็นการเยี่ยม
 ชมเพียงอย่างเดียว แต่นักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้วิธีการต่างๆได้ ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน
 ความรู้ ประสบการณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านได้

6.3 ผลิตภัณฑ์/ของฝาก/ของที่ระลึกที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
 นอกจากการให้บริการที่ทักแล้ว ชุมชนสามารถสร้างรายได้โดยการจำหน่าย ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์
 ต่างๆให้แก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิต/จัดทำขึ้นภายในชุมชนโดยใช้วัตถุดิบใน
 ท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งเป็นของบริโภค สิ่งประดิษฐ์ เสื้อผ้า สิ่งทอ ของที่ระลึก

แหล่งที่มาข้อมูล

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. จัด Home stay อย่างไรไม่ให้ผิดทาง. เอกสารสรุปการ
 สัมมนาทางวิชาการ. เมื่อ 25 พฤษภาคม 2544 ณ โรงแรมดิเอมเมอร์ลด์. กรุงเทพฯ.

มธุรส ปราบไพรี. 2544. ธุรกิจท่องเที่ยว: โสมสเคย์กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: การ
 ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

<http://www.siamfreestyle.com/forum/index.php?showtopic=1593>

http://homestaythai.tourism.go.th/page_development.php

.....

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง หลักการวางแผนพัฒนาทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น
โดย รศ.รวิ หาญเผชิญณ อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

..... หลักการวางแผนพัฒนาทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น

1.1 สภาพภูมิประเทศ

การขาดการเคารพต่อสภาพภูมิประเทศ เช่น การขุดคอกแต่งภูมิประเทศให้ราบและปลูกบ้าน โหล ลักษณะแถวจะทำลายหน้าดิน ทำให้เกิดการชะล้างพังทลาย แปรเป็นลงแหล่งน้ำใกล้เคียง

1.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศที่ภูเขาควรได้รับการเอาใจใส่ในด้านการกำหนดการใช้พื้นที่ควรหลีกเลี่ยงการใช้เชิงเข้มนั้น

2.1 สภาพอุทกวิทยา

การรบกวนพื้นที่ชายฝั่ง ที่ลุ่มต่ำของระบบระบายน้ำตามธรรมชาติ โดยการปลูกสร้างอาคาร ถนนที่ จอดรถก่อสร้างเส้นทางปิดขวางกันทางน้ำท่วม รวมทั้งปล่อยน้ำเสียลงสู่ระบบ ผลลัพธ์ น้ำลค ปลา หมค อดอยาก"

2.2 สภาพอุทกวิทยา

การวางแผนที่ดินด้านที่หักอาศัยหรือชุมชน และออกแบบสิ่งปลูกสร้างที่หลบเขยิบออกห่างจาก ระบบระบายน้ำเดิมโดยคำนึงถึงเรื่องอุทกวิทยาเป็นสำคัญ ย่อมช่วยให้เกิดการระบายน้ำตามระบบ "สาแทรก" ถ้าน้ำที่เดิม เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหาหน้าท่วมและยังให้ความงดงาม-ร่มรื่น ทางอ้อมด้วย

3.1 สภาพอุทกวิทยา

ชุมชนที่ขาดการวางแผนควบคุมการใช้ที่ดิน ปล่อยให้มีการสร้างอาคาร บ้านเรือน เรือขไป เปลี่ยนแปลงระบบระบายน้ำ ขาดพิชคคุมดิน ส่งผลให้เกิดการระบายน้ำไหลบ่าท่วมชะล้างผิวดิน พังทลาย "บ้านแตก สาแทรกขาด "

3.2 สภาพอุทกวิทยา

การวางแผนระบบการระบายน้ำฝนของชุมชนที่สากลเริ่มจากการควบคุมและวางแผนการใช้ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างต้องไม่ รบกวนระบบ สาเหตุการระบายน้ำตามธรรมชาติพื้นที่ชุมชนต้องจัดเตรียม ระบบการระบายน้ำชุมชน ที่ถูกหลักวิชาการจะป้องกันมลพิษน้ำ และน้ำท่วมไว้

4.1 สภาพชุมชนที่หักล้างอาจพบ

ป่าออกจนสิ้น โลงเคียน ร้อนและแห้งแล้งขาดความงามและไม่น่าอยู่

4.2 ทัศนียภาพ

การอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและป่าไม้ วนชุมชน เก็บรักษาไว้ให้เป็นสถานที่คุ้มภัย และให้ร่วมเย็น ก่อประโยชน์แก่ชุมชน

5.1 วิถีชีวิต

การละเลยต่อคุณค่าความงามปล่อยให้มีการพาณิชย์ไหล ที่มีอยู่คาดคิดทั่วไป ขาดเอกลักษณ์และ บคบังมุ่มมงที่ตี ๆ ข่มวิถีชีวิตของ อ.บ.ค. ไปสิ้นเชิง

5.2 วิถีชีวิต

แสดงตำแหน่งที่ดีของทรัพยากรวิถีชีวิต ของชุมชนที่ลงตัว ภูเขา แหล่งน้ำ ที่นา วัด บ้านเรือน มี เอกลักษณ์เฉพาะชุมชน และควรเก็บรักษา สงวนไว้เป็นหน้าตา เป็นจุดชมวิวยุคสมัยของตนเอง

6.1 ถนนและภูมิประเทศ

การวางผังตามแบบฉบับง่ายที่นิยมแบ่งแปลงแบบตารางเส้นตรงบนกระดาษ แต่ไม่สามารถใช้ งานได้บนพื้นที่เนิน เนื่องจากไม่สอดคล้องกับภูมิประเทศแบบภูเขา พื้นที่มี โอกาสชะล้างพังทลาย ง่าย ขาดความกลมกลืนกับวิถีชีวิต

6.2 ถนนและภูมิประเทศ

การวางกลุ่มของอาคารในบริเวณพื้นที่เนิน-สวนป่า การจัดกลุ่มบ้าน วัดให้แทรกเข้าไปซ่อนตัวเป็น จังหวะ ๆ อยู่ภายใต้ทิวไม้ ผสานกับเส้นทางคมนาคมที่โค้งลัด ไปตามแนวเขาที่ตอบรับกับพื้นที่ ภูเขาอย่างกลมกลืน

7.1 สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา

การวางแผนระบบสาธารณูปโภค ที่ประหยัดคนแรกแต่ขาดทุนในอนาคต เสียค่าใช้จ่ายสูงในการดูแลรักษา บ้านเมือง ชุมชน ท้องถิ่นตามแก้ปัญหา ไม่จบ

7.2 สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา

การวางแผนระบบสาธารณูปโภคระบบสาธารณูปการ รวมศูนย์ในท่อรวม น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบน้ำเสียจากบ้านเรือนและระบายน้ำผิวดิน ง่ายต่อการดูแลรักษาประหยัดในระยะยาว แต่อาจจะแพงในระยะแรก

8.1 ภูมิประเทศ ป่าไม้

การรุกรานพื้นที่โล่งว่างทางน้ำผ่านส่งผลให้ชุมชนขาดพื้นที่รับน้ำและในช่วงหน้าน้ำมาก ในคาบ 10 ปี อาจส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนได้

8.2 ภูมิประเทศ ป่าไม้

พื้นที่รับน้ำหรือร่องน้ำที่มีน้ำไหลผ่าน ควรกันเขตกันชนไว้เป็นพื้นที่สีเขียว นันทนาการของชุมชน

9.1 ภูมิทัศน์ชุมชน

การขาดการวางแผนการใช้พื้นที่ ขาดการอนุรักษ์หรือสงวน ไว้พิเศษ ปล่อยให้มีการบุกรุกตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือน ตัดถนน วางแนวสาธารณูปโภคทดแทนเข้าไป หรือใช้ประกอบกิจกรรมที่ขัดแย้งรุกราน คุณค่าของพื้นที่ที่สมควร ได้รับการเก็บรักษาไว้ เพื่อคุณค่าทางนิเวศของ ชุมชน ก็จะสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

9.2 ภูมิทัศน์ชุมชน

การวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศวิทยาของ ชุมชน เท่ากับเป็นการเก็บรักษาพื้นที่ที่ประบางทางนิเวศ เช่น กลุ่ม-ห้วยอม ป่าพุ่ม-ป่าชุมชนของ อ.บ.ค. ไว้ให้พืช-สัตว์ได้อาศัย และเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมของ ชุมชน หรือเพื่อการนันทนาการ นิเวศวัฒนธรรมตลอดจนพืชสมุนไพร-อาหารของชุมชน

10.1 ที่ชุมชน

ที่ชุมชนหากถูกปล่อยปละละเลยไม่เห็นคุณค่าความสำคัญ ก็จะถูกทำลายและเสื่อมโทรมในเวลาเร็ว

10.2 ที่ชุมชน

ในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ใน ชุมชน มักจะปรากฏพื้นที่ชุ่มน้ำทางธรรมชาติ (WET LAND) (ป่า หุง, ป่าทาม) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางนิเวศ เป็นแหล่งพักน้ำ ที่อยู่อาศัยของนก ปลา เป็นแหล่งอาหารหลักของชนบท และนันทนาการชุมชน ซึ่งสำคัญและเปราะบาง เสี่ยงต่อการถูกทำลายสูง สมควรได้รับการสงวนรักษาไว้ให้ควบคู่ชุมชน

11.1 นิเวศภูมิทัศน์

หากเราใช้พื้นที่ที่ต่ำ หรือทางน้ำไหลในการพัฒนา ปลูกสร้างอาคารครอบรอบกวนระบบการระบายน้ำตามธรรมชาติเดิม บริเวณที่ต่ำที่เคยมีน้ำไหลผ่านคินคิก็จะกลายเป็นที่แห้งแล้ง มีการชะล้างพังทลายของดิน น้ำได้คินที่เคยมีมาก (ตื้น) ก็เหือดแห้ง ดินตะกอนที่เคยเป็นฟองน้ำไว้จับน้ำเสียของชุมชนสูญเสียไป พืชน้ำ หญ้าเกิดมลภาวะตมามากขึ้น

11.2 นิเวศภูมิทัศน์

การวางแผนที่ดีควรจะหลีกเลี่ยงการปลูกสร้างอาคาร หรือขึ้นอาคารพัฒนาของ ชุมชน ในบริเวณที่ต่ำที่น้ำท่วมถึง การเก็บรักษาไว้เป็นบริเวณที่จะหนองน้ำผิวดินไหลบ่าไว้ อาจเป็นบริเวณที่น้ำได้คินสูง (ตื้น) และอุดมด้วยแร่ธาตุ คินคิ ซึ่งควรอนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ด้านการระบายน้ำ-ที่กสิกรรม หรือนันทนาการของ ชุมชน

12.1 นิเวศภูมิทัศน์

พื้นที่ลาดชันหากมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างมาก นอกจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงจากการทำฐานรากแล้วยังเสี่ยงต่อการพังทลายของคินภูเขา

12.2 นิเวศภูมิทัศน์

การวางแผนสามารถกำหนดพื้นที่พิเศษ จำพวกที่มีความลาดชันให้คงสภาพเดิมไว้หรือเป็นป่าไม้ถาวร เก็บรักษาไว้เป็นที่โล่งว่าง-นันทนาการ และความงาม-เอกลักษณ์ของชุมชน การปลูกสร้างอาคารขยับลงมาที่ราบ เช่น เขตคอนล่าง

13.1 ริมน้ำ ริมตลิ่ง

การขาดการวางแผนควบคุมพื้นที่ริมน้ำ แม่น้ำ คลองน้ำไหล หรือชายฝั่งทะเล หนองน้ำ หากมีการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ดังกล่าวเวลาน้ำท่วมสูงสุดในคาบ 30 ปี อาจทำลายอาคารบ้านเรือน มูลค่าเศรษฐกิจของ ชุมชน ได้

13.2 ริมน้ำ ริมตลิ่ง

การกำหนดพื้นที่ริมน้ำควรสงวนไว้ให้มีระยะตะเข็บ (Set Back) จากตลิ่ง และเขตน้ำท่วมสูงสุด หากกำหนดเขตการใช้ที่ดินพักอาศัย การปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมน้ำควรพิจารณาช่วงเวลาน้ำขึ้นสูงสุด และน้ำท่วมสูงสุดในคาบ 30 ปี

14.1 แหล่งธรรมชาติ ภูเขา ริมทะเลสาบ

การพัฒนาในบริเวณร่อนน้ำธรรมชาติพื้นที่ภูเขาในช่วงเวลาน้ำหลาก ผ่นคกหนัก บนภูเขา น้ำผิวดินสะสมตัวสูง ทำให้เป็นอันตรายต่อการปลูกสร้างอาคาร

14.2 แหล่งธรรมชาติ ภูเขา ริมทะเลสาบ

การพัฒนาพื้นที่พักอาศัยใน ชุมชน ควรคำนึงถึงร่อนน้ำ พื้นลาดชัน และที่โล่งว่างจะเป็นการลดการสูญเสีย-รบกวนระบบนิเวศน์ได้

15.1 ทรัพยากรประมง

ทรัพยากรประมง แหล่งน้ำใน ชุมชน ขาดการเอาใจใส่ (ไม่มีข้อมูล) ขาดการวางแผนเป็นการสูญเสียเปล่าของทรัพยากรและก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม บ่อยครั้งที่ชุมชนมองข้ามข้อมูลด้านทรัพยากรทำให้เกิดการใช้ที่ดินที่ขัดแย้ง และไม่สามารถนำเอา ทรัพยากรมาใช้ในเวลาจำเป็นได้

15.2 ทรัพยากรประมง

การวางแผนที่ดีและมีข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยในด้านการใช้ทรัพยากรทางการเกษตร ประมงจะช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และขีดจำกัดของทรัพยากรเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้หาประโยชน์เชิงอนุรักษ์จากทรัพยากร

16.1 อาคาร

การขาดการวางแผนนำไปสู่การทำลายคุณค่าโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่ที่ทับทิวไป ดึงแถวโหล ที่พบได้ทุกเมือง-ชนบทไทย

16.2 อาคาร

สถาปัตยกรรมหรือชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แสดงออกถึงภูมิปัญญาและความเป็นพื้นถิ่นสมควรได้รับการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์ควบคุมเป็นมรดกของชุมชน

17.1 โบราณคดี ประวัติศาสตร์

การไม่ใส่ใจต่อข้อมูลทางโบราณคดีและการขาดการวางแผนการพัฒนาสาธารณูปโภค อาจทำลายคุณค่าของโบราณวัตถุ - สถาน ไปอย่างน่าเสียดาย

17.2 โบราณคดี ประวัติศาสตร์

การวางแผนที่เอาใจใส่ต่อข้อมูลทางโบราณคดี สถานที่ประวัติศาสตร์ของชุมชน จำเป็นต้องกันสงวนเขตพื้นที่ที่มีคุณค่าดังกล่าวไว้เพื่อการศึกษาชุดค้น ไม่ให้ถูกรบกวน ซึ่งมีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการชุมชนได้

18.1 ที่ศนอุจาด

การขาดแผนนำไปสู่การใช้ที่ดินที่ขัดแย้ง ทำลายคุณค่าของสถานที่ ที่ควรได้รับการสงวนไว้ให้เป็นแหล่งนันทนาการชุมชน ในภาพอาคารบริการปิดขวางทำลายชายหาดอย่างสิ้นเชิง

18.2 ทัศนียภาพสวยงาม

ชายหาด พื้นที่ริมแม่น้ำหรือหนองน้ำในชุมชน หากได้รับการวางแผนอนุรักษ์สงวนไว้แล้ว อาจสามารถใช้ประโยชน์สำหรับนันทนาการพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนโดยจัดผังบริเวณให้เหมาะสม

มีการจัดการที่ดีสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าอาคารบริการถูกดันไปไว้ไกลจากแหล่งนั้นหนาการ

19.1 วางผังชุมชน

การขาดการวางแผนโครงการพักอาศัยสมัยใหม่ " บ้านโหล" เรียงแถวตอน ขนานตามแนวถนน ซ้ำซากและน่าเบื่อ ทำลายเนินดิน ทิวไม้ และกลุ่มบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เดิมของพื้นที่

19.2 วางผังชุมชน

โครงการที่จะเกิดขึ้นในชุมชนจะต้องสอดคล้องและเคารพต่อทรัพยากรวิวทิวทัศน์เดิม ในภาพการวางแผนที่คำนึงถึงวิวทิวทัศน์ที่งดงามที่มีอยู่เดิมจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนสวยและน่าอยู่ มีเอกลักษณ์ในภาพยอด วิหาร, โบสถ์ ปรางค์ เค้นชคอยู่บนเนินแวดล้อมด้วยทิวไม้ และกลุ่มบ้านเล็ก ๆ หลังคาทรงจั่วพื้นดินอีสานดัดกับเส้นขอบฟ้าของทะเลสาบด้านหลัง

20.1 ภูมิทัศน์ ป้าย สี สิ่งประกอบบริเวณ และ ทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว

เส้นทางเข้าสู่ชุมชนที่ขาดการควบคุมไม่มีเอกลักษณ์ สับสนในเส้นทาง ทางเชื่อม ทางแยก อาคาร บดบังทิวทัศน์ ระเกะระกะเป็นมลทัศน์ไม่น่าดู

20.2 ภูมิทัศน์ ป้าย สี สิ่งประกอบบริเวณ และ ทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว

เส้นทางเข้าสู่ชุมชนเป็นสถานที่ที่ควรได้รับการเอาใจใส่ เนื่องจากเป็นเสมือนประตูห้องรับแขก ก่อนเข้าสู่ชุมชน ดังนั้นหากได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมพัฒนาทิวทัศน์เข้าสู่ชุมชนให้ประทับใจ ไม่หลงและรู้สึถึงแล้ว การเข้าสู่ชุมชนจากทิวทัศน์ 2 ข้าง

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง หลักการวางแผนพัฒนาทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น
โดย อ.พยุหะศิลป์ เปศรี อปค.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาคอีสานมีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็น "ไทย" อย่างโดดเด่น และสืบทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา ภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม โบราณคดี การละเล่น ดนตรี นาฏศิลป์ และชีวิตความเป็นอยู่ และวิชาการท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางปัญญาของกลุ่มชน เป็นศักดิ์ศรีของท้องถิ่นที่น่าภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป ผลของความ รู้และเข้าใจความหมาย ประเภท พัฒนาการของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมาย และประเภท ของศิลปวัฒนธรรม พัฒนาการของศิลปวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมและ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

"ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น" หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นตามวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ซาบซึ้ง ขอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกันอันจะนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

ประเภทของศิลปวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530 : 8) ได้แบ่งศิลปวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา
 2. ภาษา และวรรณกรรม
 3. ศิลปกรรม และโบราณคดี
 4. การละเล่น ดนตรี และนาฏศิลป์
 5. ชีวิตความเป็นอยู่ และวิชาการ
- การสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นตามวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประเพณีปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักใคร่ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คนในท้องถิ่นได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเกิดการสร้างสรรค์เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นดังนี้ 1. การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน 2. การสร้างบ้านเรือน 3. อาหาร 4. เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต

สภาพแวดล้อมทางสังคม

คนในท้องถิ่นได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดการสร้างสรรค์เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ 2. ศาสนา และคติความเชื่อ 3. ระบบอาวุโส 4. การประกอบอาชีพ 5. การติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชนอื่น ๆ

ศิลปกรรม และโบราณคดี

ศิลปกรรม และโบราณคดีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อความงามหรือเพื่อประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อความเชื่อของกลุ่มชน ศิลปกรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่สำคัญของภาคอีสาน มีดังนี้ ศิลปกรรม เป็นงานที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างประณีตงดงามเพื่อความจรรโลงใจ และเพื่อประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม โบราณคดี ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีอายุเกิน 100 ปีขึ้นไป และกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้เรียบร้อยแล้ว

การละเล่น ดนตรี และนาฏศิลป์

การละเล่น เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านในท้องถิ่นแสดงความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ดนตรีท้องถิ่นมีทั้งเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลงที่เกิดจากการขับร้อง และดนตรีที่เกิดจากการ

บรรเลง โดยเครื่องดนตรี ส่วนนาฏศิลป์ท้องถิ่น คือ ศิลปะการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของร่างกายให้กับ
จังหวัดคนตรีเพื่อความสวยงาม และสนุกสนาน

ชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการ

กิจกรรมการดำเนินชีวิตของชาวอีสานเพื่อสร้างเสริมความเป็นอยู่อย่างมีความสุขที่เป็น
มรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ที่
อยู่อาศัย การรักษาโรค และการประกอบอาชีพ

คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมีคุณค่า ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม 2. เป็น
เครื่องมือให้การศึกษา 3. เป็นเครื่องมือพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
ให้แก่เยาวชนทั่วไป 4. เป็นเครื่องมือการควบคุมทางสังคม

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตที่คนในท้องถิ่น ได้สั่งสม เลือกรรและปรับปรุงแก้ไข
จนเป็นเอกลักษณ์ เป็นรากฐานของการสร้างสรรค์ ความสามัคคี ความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่
แสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย ซึ่งถือว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ควร
ได้รับการส่งเสริมและรักษาไว้

การสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นตามวิถีชีวิตของคนในสังคม
เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ มี
ลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และ
สภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนี้

- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คนในท้องถิ่นได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
เกิดการสร้างสรรค์เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน การสร้างบ้านเรือน
อาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต

- สภาพแวดล้อมทางสังคม คนในท้องถิ่นได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมเกิดการสร้างสรรค์เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้ การประกอบอาชีพ ศาสนา และคติความเชื่อ ระบบอาวุโส การประกอบอาชีพการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชนอื่น ๆ

คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมีคุณค่า ดังนี้ เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม เป็นเครื่องมือให้การศึกษา เป็นเครื่องฝึกพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่เยาวชนทั่วไป เป็นเครื่องมือการควบคุมทางสังคม

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตที่คนในท้องถิ่นได้สั่งสม เลือกรสรและปรับปรุงแก้ไขจนเป็นเอกลักษณ์ เป็นรากฐานของการสร้างสรรค์ ความสามัคคี ความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย ซึ่งถือว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ควรได้รับการส่งเสริมและรักษาไว้

ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนาท้องถิ่น

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาของจังหวัดอุบลราชธานีเกิดจากการผสมผสานความเชื่อเดิมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับสังคม ที่ยึดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ปัจจุบันชาวอีสานยังมีความเชื่อต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความตาย การรักษาสุขภาพ การพยากรณ์ การประกอบอาชีพ การสูญเสีย และได้กลับคืน และความเชื่อ เกี่ยวกับครวเรือน ซึ่งยังอยู่เกี่ยวพันกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวอีสาน

ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น “ขนบธรรมเนียมประเพณี” หมายถึง ความประพฤติก่อนกลุ่มหนึ่งกำหนดถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านานจนเป็นลักษณะเฉพาะของคนกลุ่มนั้นและยอมรับในสังคมมาจนถึงปัจจุบัน ดังนี้ จาริดประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวกับศีลธรรมซึ่งมีค่าแก่ส่วนรวม เช่น ลูกต้องเลี้ยง คู่พ่อแม่เมื่อท่านแก่เฒ่า ถ้าไม่เลี้ยงคู่ถือว่าเนรคุณหรือออกตัญญูต่อพ่อแม่ คำว่าจาริดนี้ ภาคอีสานเรียกว่าฮีด ถ้าทำผิดประเพณีเรียกว่าผิดฮีด ขนบประเพณี ได้แก่ ประเพณีที่วางระเบียบพิธีการไว้ชัดเจน หรือรู้กันเองและไม่ได้วางระเบียบ

แบบแผนไว้ว่าควรประพฤติ ปฏิบัติอย่างไร ธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับเรื่อง
 ธรรมคาสัมมัญไม่มีผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี หรือไม่มีระเบียบแบบแผนอย่างขนบประเพณี ถ้าไม่
 ปฏิบัติตามก็ไม่ผิดอย่างไร แต่อาจถูกตำหนิว่าเป็นคนขาดการศึกษาหรือไม่มีมารยาท

ประเภทของขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสานเกิดจากการปฏิบัติตามหลักธรรมของ
 พระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี วิญญาณ แดน เทพยคา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และหลักปฏิบัติของ
 ศาสนาพราหมณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น แบ่งได้ 2 ประเภท ใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ
 ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสังคม ดังนี้

ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิต ส่วนบุคคล เช่น
 การเกิด การ โคนจุก การบวช การแต่งงาน การตาย การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสังคมเป็น
 ประเพณีที่กลุ่มชนนิยมปฏิบัติร่วมกัน ในการทำบุญตามประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสานที่ปฏิบัติสืบ
 ต่อกันมา เรียกว่า “ฮีตสิบสอง” และนอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างบุคคลที่เรียกว่า “คอง
 สิบสี่” โดยมีความสำคัญแตกต่างกันออกไปฮีตสิบสอง การทำบุญตามประเพณีต่าง ๆ ทั้ง 12 เดือน
 ของชาวอีสาน มีดังนี้ เดือนอ้าย (เดือนเจียง) บุญเข้ากรรม เดือนยี่ (เดือนสอง) บุญคูณข้าวหรือบุญ
 คูณลานเดือนสาม บุญข้าวจี่ และทำบุญมาฆบูชา เดือนสี่ บุญพระเวสส์ (บุญพระเวศ) หรือบุญ
 มหาชาติ เดือนห้า บุญเดือนห้าครูสงกรานต์หรือบุญสงกรานต์ เดือนหก บุญบั้งไฟหรือบุญเดือนหก
 เดือนเจ็ด บุญช่าชะหรือบุญบูชาบรรพบุรุษ เดือนแปด บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน
 เดือนสิบ บุญข้าวสากหรือบุญสลาภักดิ์ เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา เดือนสิบสอง บุญกรู
 นอกจากบุญในประเพณีฮีตสิบสองแล้วยังมีประเพณีบุญผ้าป่า (บั้งสุกุลหรือทอดผ้าป่า)ซึ่งสามารถ
 ปฏิบัติได้ตลอดทั้งปี

คองสิบสี่ คือ คองธรรมสิบสี่อย่างเป็นทางการที่ใช้ปฏิบัติระหว่างผู้ปกครองกับ ผู้อยู่ใต้ปกครอง
 หรือระหว่างคนธรรมดาพึงปฏิบัติต่อกัน เป็นการนำธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทาง

ปฏิบัติต่อกัน ปัจจุบัน “ฮีดลิบสอง กองลิบสี่” ยังคงมีความสำคัญสำหรับประชาชนในท้องถิ่นอยู่ไม่น้อยประชาชนยังคงถือเป็นสมบัติและเป็นข้อปฏิบัติสืบต่อกันมา เพราะเป็นวัฒนธรรมอันล้ำค่า เป็นมรดกที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้มาช้านาน

ความเชื่อท้องถิ่น ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดสืบทอดกันมาอันมีผลต่อพฤติกรรม การแสดงออก ของบุคคลหรือกลุ่มชนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือพื้นฐานความเป็นจริง ฉะนั้นความเชื่อจึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก ไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย ภูตผี กาดอาคม โขกลาง ไสยศาสตร์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังคงรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

ประเภทของความเชื่อ ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นมีหลายประการ จำแนกเป็น 7 ประเภท ดังนี้ ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความเชื่อที่เกี่ยวกับการเกิดและการตาย ความเชื่อที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ความเชื่อที่เกี่ยวกับการพยากรณ์ ความเชื่อที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความเชื่อเกี่ยวกับการสูญเสียและได้กลับคืน

ศาสนาท้องถิ่น ความหมายของศาสนา ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนให้ทำความดีละเว้นความชั่ว เพื่อให้มนุษย์บรรลุจุดหมายสูงสุดในชีวิต ตามที่ศาสดาของแต่ละศาสนาบัญญัติไว้

คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนาท้องถิ่น

ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนาท้องถิ่นมีคุณค่า ดังนี้เป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงถึงความเป็นมาอันเกิดจากความเจริญของสังคมมาช้านาน เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นสิ่งควบคุมการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม เป็นเครื่องมือผสมผสานความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ภาษา และวรรณกรรมท้องถิ่น

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ เพื่อทำความเข้าใจระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งในปัจจุบันชาวอีสานยังคงใช้ภาษาพูดของท้องถิ่นในการติดต่อสื่อสาร สำหรับภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรของชาติไทยเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่นๆ ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นข้อมูลที่แสดงออกด้วยวาจา คำพูด และที่บันทึกไว้เป็น ตัวอักษรซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ทุกด้านของท้องถิ่น ที่สืบเนื่อง ค่อกันมาเป็นเวลาช้านาน จนรับรู้และจดจำได้ภายในท้องถิ่นของคน

“ภาษาท้องถิ่น” หมายถึง เครื่องมือที่กลุ่มชนในภาคอีสานใช้ติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจระหว่างบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

ประเภทของภาษาท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ประเภท ภาษาพูด ภาษาเขียน

ภาษาพูด ประชากรในภาคอีสานส่วนใหญ่พูดภาษาไทยสำเนียงอีสานซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น แต่ประชากรส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวในปัจจุบันสามารถพูดสำเนียงไทยภาคกลางได้เป็นอย่างดี ภาษาท้องถิ่นแบ่งตามภาษาพูดได้ 3 กลุ่ม กลุ่มไทย - ลาว เป็นกลุ่มที่สืบวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง แบ่งภาษาพูดได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มไทย - ลาว กลุ่มภาษาผู้ไท (ภูไท) กลุ่มเขมร ส่วย (กูย, กวย) เขอ กลุ่มไทยโคราชหรือไทยเบ็ง

ภาษาเขียน การจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของกลุ่มชนส่วนใหญ่ในภาคอีสาน (กลุ่มไทย - ลาว) มีอักษรของตนเองใช้ 2 ชนิด ตัวอักษรที่ใช้คือ อักษรธรรม (สกุลอักษรมอญ) อักษรไทยน้อย (สกุลพ่อขุนรามคำแหง) ซึ่งต่างไปจากตัวอักษรไทยในภาคกลาง นอกจากนี้ ชาวอีสานนิยมจารึกตัวอักษรโดยใช้ใบลานมากกว่าเขียนกระดาษ (ทั้งกระดาษสา และสมุดข่อย) อักษรทั้งสองแบบนี้ ชาวอีสานและชาวลาว ได้ใช้เขียนบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของท้องถิ่น เสมอมาไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ตำนาน บ้านเมือง ตำราต่าง ๆ ตลอดจนคัมภีร์พุทธศาสนา จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และ ดินแดนอื่น ๆ ให้แก่ฝรั่งเศส (พ.ศ.2436) จึงได้จัดการปกครองหัวเมืองฝั่งขวาแม่น้ำโขงใหม่โดย จัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการให้การศึกษาแก่ประชาชนตาม พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ.2464) อิทธิพลจากราชาณีได้เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอีสาน มากขึ้น ประชาชนเริ่มเรียนภาษาไทยกลาง และใช้

ภาษาไทยกลางในการคิดต่อราชการ อักษร อีสานทั้งสองแบบเริ่มหมดความสำคัญลง ในปัจจุบันจะพบอักษรเหล่านี้อยู่ในโบราณ ในวัดเท่านั้น

อักษรขอม สำหรับอักษรขอมนั้น จากหลักฐานจารึกต่าง ๆ ที่ปรากฏในพื้นที่ภาคอีสาน ตามลุ่มน้ำมูล พบว่า ขอมเคยมีอิทธิพล และครอบครองดินแดนแถบนี้ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 พบว่า มีการใช้อักษรขอมสมัยพระนคร หรือขอมโบราณ ซึ่งคลี่คลายมาจากอักษรปัลลวะ (อินเดียใต้) อุปรกรณ์การภาพบันทึกอักษร ไทยน้อยด้วยโบราณในอดีต และยุคปัจจุบันที่พิมพ์เป็นหนังสือจาร - จารึก (เขียน) อักษรบนโบราณ

วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง ข้อมูลในท้องถิ่นที่แสดงออกด้วยภาษา คำพูด และที่บันทึกไว้เป็น ตัวอักษร โดยข้อมูลดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของท้องถิ่น เป็นการ บันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความเป็นอยู่ ความคิด ตลอดจนความเชื่อ ต่าง ๆ โดยการบอกเล่า จดจำ สั่งสอน หรือปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาช้านาน จนรับรู้และจำกันได้ ภายในท้องถิ่นของคน เช่น ปริศนาคำทาย ผญา คำสอย เพลงกล่อมเด็ก หมอลำ นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น วรรณกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะของศิลปะ และการบันทึกทาง ประวัติศาสตร์

ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท วรรณกรรม ประเภทมุขปาฐะ วรรณกรรมประเภทลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ หมายถึง เรื่องที่เล่าต่อกันมา โดยไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอักษร เป็นการถ่ายทอดในลักษณะ ปากต่อปาก ส่วนมากเป็นนิทานสอนลูกหลานและนิทานขำขันให้ความบันเทิงผ่อนคลาย ความเครียดจากการทำงานเป็นสำคัญแต่แฝงไปด้วยคติธรรม วรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ ประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน คำทวย (ปริศนาคำทาย) คำผญา (สำนวนภาษิต) คำสอย เพลงกล่อม เด็ก เพลงพื้นบ้านอีสาน

วรรณกรรมลายลักษณ์อักษร หมายถึง เป็นวรรณกรรมที่เป็นบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ด้วย ตัวอักษร มี ฉันทลักษณ์ 4 รูปแบบ ได้แก่ โคลงสาร กาพย์ และกลอน และร่าย (ฮ่าย) ประเภทของวรรณกรรม

ลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมลายลักษณ์อักษรของชาวอีสาน แบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้
 วรรณกรรมศาสนา วรรณกรรมเกี่ยวกับประเพณี วรรณกรรมเกี่ยวกับประวัติและตำนาน
 วรรณกรรมคำสอน วรรณกรรมที่แสดงถึงอารมณ์และความรัก วรรณกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ และ
 พิธีกรรม วรรณกรรมนิทาน วรรณกรรมสรรพวิชา

การบันทึกวรรณกรรมของอีสาน มี 3 รูปแบบ ดังนี้

หนังสือใบลาน ได้แก่ หนังสือเทศน์ หนังสือผูก หนังสือก้อม หนังสือเจีย (สมุดข่อย) คือ หนังสือที่
 เขียนลงบนกระดาษข่อย (สมุดข่อย) หนังสือเจียง (อักษรจารในผิวไม้ไผ่) คือ หนังสือที่บันทึกลงใน
 ผิวไม้ไผ่ (ผิวหรือเปลือกนอก) ร้อยด้วยเชือกให้ติดกันเป็นแผง

ศิลปกรรมท้องถิ่น เป็นผลงานหรือการแสดงออกของแต่ละท้องถิ่นที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความ
 จรรโลงใจและเพื่อมุ่งประโยชน์ใช้สอย มีคุณค่าทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และ ทาง
 เศรษฐกิจ ส่วนโบราณคดีของท้องถิ่นเป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ที่มีอายุเกิน 100 ปี ขึ้นไป
 ที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต
 ซึ่ง ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

“ศิลปกรรมท้องถิ่น” หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ หรือเพื่อ
 ประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น เพื่อความเชื่อของกลุ่มชน

ประเภทของศิลปกรรมท้องถิ่น ศิลปกรรมท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ จิตรกรรม
 ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม

จิตรกรรม หมายถึง ภาพเขียนหรือลวดลายสัญลักษณ์ต่าง ๆ

ประเภทของจิตรกรรมท้องถิ่น จิตรกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- จิตรกรรมเกี่ยวกับศาสนา ได้แก่ จิตรกรรมฝาผนัง ฝาพระเวสส์ (ผะเหวด) ฝาเบญจหรือฝา
 พระบฏ และธง หรือ ธง
- จิตรกรรมทั่วไป เป็นจิตรกรรมที่จิตรกรมิได้ตั้งใจเจาะจงกระทำเพื่อการเน้นการบูชา ใน
 ศาสนา แต่กระทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง ได้แก่ การลงลายบนเครื่องปั้นดินเผา
 การสักลายตามร่างกาย การลงลายบนขันหมากหรือเขียนหมาก

ประติมากรรม หมายถึง การปั้น แกะสลัก หล่อ รวมทั้งการเคาะ ทุบ เชื่อม เพื่อให้ ได้มาซึ่งรูปลักษณะที่ต้องการ อาจเป็นการจำลองทำให้เหมือนจริง ประเภทของประติมากรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประติมากรรมอิสระ หมายถึง ประติมากรรมที่เป็นรูปแบบสมบูรณ์ในตัวเองไม่ต้องนำไปประกอบสิ่งก่อสร้างอื่นใดอีก เช่น เทวรูป อนุสาวรีย์ ฯลฯ ประติมากรรมตกแต่ง หมายถึง ประติมากรรมที่นำไปใช้เป็นส่วนประดับสิ่งก่อสร้าง หรือประติมากรรมอื่นอีก เช่น ลายบัวคว่ำ บัวหงาย ภาพจำหลักเทพเจ้าที่หน้าบันปราสาท ลายกลีบ บัวที่ฐานพระพุทธรูป ฯลฯ

สถาปัตยกรรม หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการใช้งานเพื่อคึกความเชื่อเป็นสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น บ้านเรือน สถานที่ราชการ พระปรางค์ โบสถ์ วิหาร ศาลพระภูมิ เป็นต้น สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นใด ข่อมมีความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นนั้น

ศิลปหัตถกรรม หมายถึง ผลงานที่ผลิตด้วยเครื่องมือหรือเครื่องทุ่นแรง ผลิภัณฑ์นั้น นำไปใช้ประโยชน์ทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และของใช้ทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน มีลักษณะ เรียบง่าย และนิยมใช้กันเฉพาะในท้องถิ่น งานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นเกิดขึ้นเพราะสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ ความจำเป็นในชีวิต สภาพภูมิศาสตร์ กิจกรรมทางศาสนา

ประเภทของศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นอีสาน ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นอีสาน แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 5 ประเภท ได้แก่ การทำเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานเป็นชนิดที่ไม่เคลือบ เป็น ส่วนใหญ่เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา การทอผ้าของชาวอีสาน การทอผ้าชาวอีสานถือว่า งานทอผ้าเป็นหน้าที่ของสตรีทุกคน งานทอที่เด่นที่สุดของภาคอีสาน คือ การทอผ้าจิด และผ้ามัดหมี่ การทอเสื่อ ชาวอีสานทอเสื่อใช้เองแทบทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีได้ยึดถือเป็นอาชีพแต่ถือว่าเป็นงานอดิเรก หลังฤดูทำนา การแกะสลัก ชาวอีสานเคยมีผลงานดีเด่นทางด้านแกะสลัก ดังจะเห็นได้จากการ แกะสลักหิน การสลักลายบนไม้ เป็นต้น การจักสาน มีความสำคัญต่อชาวอีสานเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ เครื่องมือกสิกรรม เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องมือจับสัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังมีงานศิลปหัตถกรรมประเภทอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องไม้

เครื่องหนัง เครื่องโลหะเช่น เครื่องใช้ภายในครัวเรือน เครื่องประดับ ธรรมาสน์ มีด ขวาน ฆ้อง กลองประเภทต่าง ๆ

โบราณคดีท้องถิ่น หมายถึง สถานที่ สิ่งของเครื่องใช้ หรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่มีอายุเกิน 100 ปีขึ้นไป และกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว

ประเภทของโบราณคดีท้องถิ่น โบราณคดีท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ประเภท

- โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่ง ส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์ หรือซากสัตว์ มีประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี
- โบราณสถาน เป็นสิ่งก่อสร้าง อาคาร สถานที่ มีประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดีแหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

แหล่งโบราณคดีท้องถิ่น แหล่งโบราณคดีท้องถิ่น แบ่งตามประวัติศาสตร์ภาคอีสาน ได้ 3 ยุคสมัย

- ยุคไคโนเสาร์ นักโบราณคดีได้มีการขุดพบฟอสซิลไคโนเสาร์ กระจายอยู่เกือบทั่วภาคอีสาน ตามบริเวณ ที่เป็นเทือกเขา ได้แก่ บริเวณภูเก้าภูข้าว อำเภอภูผามาศ วัฒนา วัฒนา วัฒนา วัฒนา อำเภอสหัสขันธ์ ภูแฝก อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น อำเภอคอนสวรรค์ ส่วนจังหวัดชัยภูมิ
- ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ภูมิภาคอีสานมีชุมชนโบราณอาศัยอยู่กระจัดกระจายในยุคหิน ก่อนที่จะพบหลักฐานการตั้ง ชุมชนเป็นสังคมเกษตรกรรม สามารถทำเครื่องปั้นดินเผาหลายสีแดง รู้จักหล่อสำริด เหล็ก และแก้ว ที่เป็นเครื่องมือและเครื่องประดับ ภาพภาชนะดินเผาบ้านเชียง อายุราว 2,300 - 1,800 ปี
- ยุคประวัติศาสตร์ ในยุคประวัติศาสตร์ได้มีการกระจายตัวของชุมชนโบราณในภูมิภาคอีสาน ชุมชนโบราณเหล่านี้รู้จักใช้เทคโนโลยีในการถลุงเหล็ก การผลิตข้าวเป็นการเพาะปลูกแบบนาลุ่ม มีการผลิตเกลือ และเริ่มมีระบบแลกเปลี่ยน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถแบ่งกลุ่มวัฒนธรรมในดินแดนแถบนี้ได้ 3 กลุ่ม คือ

วัฒนธรรมทวารวดี เป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่ใช้ภาษามอญ ซึ่งเชื่อว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่ ภาคกลางของประเทศไทย มีอายุอยู่ในราว พุทธศตวรรษที่ 11 - 16

กลุ่มวัฒนธรรมเขมร ได้แก่ บุคสมัยของวัฒนธรรมอาณาจักรเจนละ และบุคสมัยวัฒนธรรมเขมร สมัยพระนคร โบราณสถานบ้านคอนเมืองเคย จังหวัดยโสธร ภาพปราสาทบ้านเบญจ กลุ่มวัฒนธรรมไทย - ลาว หรือวัฒนธรรมล้านช้าง เป็นกลุ่มที่แพร่อิทธิพลเข้ามาในอีสานหลังจาก วัฒนธรรมเขมรเสื่อมลงในราวพุทธศตวรรษที่ 19

นอกจากนี้ยังพบหลักฐานทางโบราณคดีบริเวณภาคอีสานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับ อาณาจักรขอม อาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรล้านนา ข้ามไปจนถึงดินแดนประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน และเมื่ออาณาจักรสยามเข้ามาสู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวอีสานได้รับวัฒนธรรมของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา หลักฐานทางโบราณคดีที่มีการผสมผสานทาง วัฒนธรรมมีทุกจังหวัดในภาคอีสาน

คุณค่าของศิลปกรรม และโบราณคดีท้องถิ่น ศิลปกรรม และโบราณคดีท้องถิ่นมีคุณค่า ดังนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการดำรงชีวิตของท้องถิ่น ประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้าน ประวัติศาสตร์ ด้านศาสนา ด้านความจรรโลงใจ

การละเล่น คนตรี และนาฏศิลป์ท้องถิ่น

การละเล่น คนตรี และนาฏศิลป์ท้องถิ่น เป็นการแสดงออกเพื่อนันทนาการ และความ สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจ และร่างกายของมนุษย์ ตลอดจน สะท้อนให้เห็นถึงชีวิต และสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมที่บรรพบุรุษ ได้ถ่ายทอดไว้ให้ชนรุ่นหลัง สมควรที่เยาวชนทั้งหลายควรให้ความสนใจรับ สืบทอด และรักษาไว้ให้เป็นมรดกของชาติสืบไป

การละเล่นท้องถิ่น “การละเล่นท้องถิ่น” หมายถึง กิจกรรมที่ชาวบ้านในท้องถิ่นเล่นกันเพื่อ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยที่ชาวบ้านจะร่วมกันคิดการละเล่นแบบต่าง ๆ ขึ้นมาให้สอดคล้อง กับสภาพของท้องถิ่น ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพสังคมวัฒนธรรม การละเล่น พื้นบ้านเป็นการแสดงออกเพื่อนันทนาการซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจ และร่างกายของ มนุษย์

"ดนตรีท้องถิ่น" หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง ที่เกิดจากการขับร้องและ เกิดจากการบรรเลง โดยเครื่องมือหรือเครื่องดนตรี ที่สืบทอดกันต่อมาในท้องถิ่น เพราะมนุษย์ สามารถสร้างเสียงดนตรีด้วยเสียงธรรมชาติของตนเอง (โดยเสียงร้อง) และด้วยการสร้างเสียงขึ้นมาจากเครื่องดนตรีหรือทั้งการขับร้อง และเครื่องดนตรีต่าง ๆ

ลักษณะของดนตรีท้องถิ่น เป็นเสียงดนตรีที่ถ่ายทอดกันมาโดยการจดจำ และโดยวาจา เป็นสมบัติของกลุ่มชาวบ้าน คนในสังคมพื้นบ้านจะมีส่วนร่วมในการสร้างบทเพลง หรือทำนอง ไม่มีเนื้อร้อง และทำนองเพลงที่ตายตัว เนื้อร้อง ทำนองเพลงอาจขยายไปได้เรื่อย ๆ หรือถูกคัดทอนให้สั้นลงก็ได้ ตามใจผู้ร้อง และผู้เล่นดนตรี มีความเรียบง่ายทั้งในแง่ของการแสดงออก ผู้เล่นดนตรีหรือผู้ขับร้องเพลงในสังคมท้องถิ่น อาจเป็นนักดนตรีหรือนักร้องสมัครเล่น

นาฏศิลป์ท้องถิ่น ความหมายของนาฏศิลป์ท้องถิ่น นาฏศิลป์ท้องถิ่น หมายถึง ศิลปะการแสดงท่าทาง การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มีลีลาที่งดงาม เช่น ระบำ รำ ฟ้อน ละคร เป็นต้น ลักษณะการแสดงนาฏศิลป์ท้องถิ่น มีดังนี้การฟ้อนรำประกอบการขับร้องในคนเดียวกัน ได้แก่ หมอลำ เพลงโคราช เจริงกันตรอกกัย เจริงนอรแกว การฟ้อนรำประกอบดนตรีและขับร้อง ได้แก่ เจริงบั้งไฟ เจริงตั้งหวาย เจริงแมลงดัดเต่า เจริงกระต๊อบข้าว เรืองกันตรึม เรืองอาลัย เจริงเบริน ฟ้อนคอนสวรรค์ ฟ้อนภูไท การฟ้อนรำ ประกอบดนตรีไม่มีการขับร้อง ได้แก่ เจริงคิงครดิ่งสาก แสกแต้นสาก นูร์รัมย์ดำน้ำกิน เรืองจับกรับ การฟ้อนรำที่เป็นเรื่องราว ได้แก่ ลำเรื่องคอกกลอน ลำหมู การฟ้อนรำที่ไม่เป็นเรื่องราว ได้แก่ เรืองกันตรึม ลำพญา เรืองอันเร เรืองครษ

ปัจจุบันการละเล่น ดนตรี และนาฏศิลป์ท้องถิ่นหลายอย่างได้สูญหายไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่บางอย่างก็ยังคงอยู่และสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันได้ และมีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ไปยังภูมิภาคอื่น ๆ

คุณค่าของการละเล่น ดนตรี และนาฏศิลป์ท้องถิ่น การละเล่น ดนตรี และนาฏศิลป์ท้องถิ่นมีคุณค่าดังนี้ ด้านการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้านความสามัคคี ด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ เสริมสร้างสติปัญญา สะท้อนชีวิตของสังคมไทย

ชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการท้องถิ่น

ชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการเป็นกิจกรรมการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นที่ได้คิดค้น พัฒนาวิทยาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยอาศัยบุคคลในท้องถิ่น หรือการรับเอา ศิลปวัฒนธรรมต่างถิ่น มาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ปัจจุบันผู้คนใน ท้องถิ่น ได้นำรูปแบบชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการของต่างชาติมาใช้มากขึ้น ซึ่งอาจทำให้การใช้ รูปแบบเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหายไปจากท้องถิ่น

ประเภทของชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการท้องถิ่นชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการท้องถิ่น แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การรักษาโรค การประกอบอาชีพ

อาหารท้องถิ่น อาหารการกินส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับผลผลิตของแต่ละอาชีพ อาหารที่จัดว่ามี ความสำคัญควบคู่กับความป็นอยู่ของชาวอีสานตลอดมาคือ ข้าวและปลา

ประเภทของอาหารท้องถิ่น อาหารอีสานนอกจากมีข้าวและปลาแล้ว ยังมีอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ต่าง ๆ อีกมากมาย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ อาหารคาว คือ ของกินพร้อมกับข้าว ได้แก่

- ลาบ ก้อย ส่า แซ หรือ แซ่ ซุบ ต้ม แกง อ่อม อ้อ คั่ว อุ๋ จิ้นหมก นึ่ง หลามปิ้ง ย่าง จืดจืด หมัก ตากแห้ง กวน ต้ม ได้แก่ ปั่น (น้ำพริกปลาร้าจะใส่ปลา กุ้ง จิโป้ม จักจั่น กบ อื่น ๆ) ก็ได้ทั้งนั้น แจ่ว (น้ำพริกจะไม่ใส่เนื้อสัตว์) และส้มตำประเภทต่างๆ

อาหารหวาน และอาหารว่าง มีมากมายหลายชนิด ส่วนใหญ่มีเครื่องประกอบ 3 อย่าง คือ แป้ง มะพร้าว และน้ำอ้อยหรือน้ำตาล ซึ่งพอจำแนกตามวิธีปรุง ได้ดังนี้คือ

- ประเภทต้ม ได้แก่ ต้มถั่วดำ ถั่วเขียวบวชชี่ บวชฟักทอง ข้าวเหนียวแดง
- ข้าวปาด ข้าวหลม (ข้าวตอกผสมน้ำอ้อยที่เคี่ยวเป็นขางมะตูม)
- ประเภทนึ่ง ได้แก่ ขนมหมก (ขนมเทียน) ข้าวต้มมัด ข้าวต้มผัด
- ประเภทปิ้ง คั่ว เผา ได้แก่ กลัวยปิ้ง มันปิ้ง ข้าวเม่า ข้าวตอกแตก (ข้าวคอก)
- ประเภทอาหารว่าง ได้แก่ ข้าวโป่ง ข้าวหลาม ข้าวปุ้น (ขนมจีน) ข้าวละต่อง (ลอคช่อง)

ผัก และผลไม้ ผัก และผลไม้เป็นอาหารที่ได้จากพืช และผลผลิตจากพืช มีดังนี้

- ราก เช่น รากบัว กระจ่าง ข่า ขิง ฯลฯ
- หัว เช่น เผือก มันชนิดต่าง ๆ กลอย หอม กระเทียม ขิงข่า ฯลฯ

- ใบ เช่น ผักคิ้ว ผักเม็ก ผักกะโดน ใบย่านาง ใบกะปุก หมาน้อย ผักข่า (ชะอม) จี๋เหล็ก ฯลฯ
- ดอก เช่น ดอกแค กะหล่ำดอก ดอกกะเจียว ดอกผักคิ้ว ฯลฯ
- ผล เช่น ถิ่นฟ้า (เพกา) หมากจอบ หมากเฒ่า หมากหูลิง หมากหวดข่า (มะหวด) หมากขาง ฯลฯ
- อื่น ๆ เช่น เห็ดต่าง ๆ เทา (สาหร่ายน้ำจืด) ผำ (ไข่น้ำ) หน่อไม้.

เครื่องคั้น เครื่องคั้นของคนอีสานมีไม่มากนัก ส่วนมากจะทำจากส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น น้ำมะพร้าว น้ำตาลสด น้ำอ้อยสด เป็นต้น

เครื่องนุ่งห่ม ชาวอีสานถือว่าการทอผ้าสำหรับใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม เป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากทำนา หรือว่างจากงานประจำอื่น ๆ ใ้ดูที่บ้านแต่ละบ้านจะกางทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน โดยผู้หญิงเป็นผู้ทอ ผู้ชายเป็นผู้จัดทำเครื่องมือ และอุปกรณ์ ผ้าที่ทอมี 2 ลักษณะ ดังนี้

- ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นผ้าฝ้ายที่ทอขึ้นอย่างง่าย ๆ มีทั้งที่เป็นสีพื้น และมีลวดลายบ้าง ไม่ค่อยประณีตสวยงามมากนัก แต่ทนทาน
- ผ้าที่ใช้ในงานพิธีการต่าง ๆ ชาวบ้านมักนิยมสวมใส่เสื้อผ้าไหมที่ทอเป็นพิเศษสวยงาม ใช้ฝีมืออย่างประณีต

ประเภทของการทอผ้า การผลิตผ้าพื้นเมืองของชาวอีสาน ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากฝ้าย และไหม แม้ว่าในปัจจุบัน จะมีการนำเอาเส้นใยสังเคราะห์มาทอร่วมด้วย ผ้าที่นิยมทอกัน ได้แก่ ผ้ามัดหมี่ ใช้ในกรรมวิธีในการข้อมสีเรียกว่า การมัดข้อม เพื่อให้ผ้าที่ทอเกิดเป็น ลวดลายสีสันต่าง ๆ ผ้าซิด หมายถึง ผ้าที่ทอโดยใช้วิธีใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดซ่อนเส้นยืนขึ้นตามจังหวะที่ ต้องการเว้นแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งให้เดินตลอดการเว้นเส้นยืนถี่ห่างไม่เท่ากันจะทำให้เกิดลวดลาย ต่าง ๆ ผ้าแพรวา หมายถึง ผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายที่ทอเป็นผืนมีความยาวประมาณวาหนึ่งของผู้ทอ มีการสะกิดเส้นด้ายหรือเส้นไหมที่เป็นเส้นยืน ในกึ่งทอผ้าเก็บลายตามที่ต้องการ แล้วใช้ไม้ปลายแหลมสอดด้ายเป็นเส้นพุ่งผ่านเข้าไปในเส้นยืน

ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยของชาวอีสานในอดีตมีหลายแบบ เช่น เถียงนา เหย้า ดูปหรือดูปเหย้า เฝิงและดูปต่อเถ้า ซึ่งล้วนเป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวขนาดเล็กสร้างด้วยวัสดุง่าย ๆ เท่าที่พอหาได้ มักสร้างหยาบ ๆ ตามกำลังความสามารถในเวลาไม่มากนัก มีความสัมพันธ์กับการทำมาหากิน จะนิยมสร้างเถียงนา เถียงไร่ อยู่ใกล้บริเวณที่ทำนา ไร่ เพื่อความสะดวกในการทำนา ไร่ และสามารถสนองประโยชน์การอยู่อาศัย

การรักษาโรค ผู้ป่วยในชนบทที่อยู่ห่างไกล ยังคงใช้การรักษาแบบดั้งเดิม คือ หมอกลางบ้านหรือหมอแผนโบราณ (แพทย์แผนไทย) มีความเชื่อว่า ร่างกายของคนประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ความเชื่อนี้เป็นพื้นฐานของการแพทย์ และสาธารณสุข ในภาคอีสานแยกเป็นวิธีปฏิบัติ ดังนี้ ภายภาพบำบัด เป็นการรักษาอาการเมื่อยขบ เคล็ด ขัดยอกของร่างกาย และเป็น การเสริมสร้างการรักษาโรคด้วยการใช้ยาทางหนึ่ง ประกอบด้วย การนวด การจับเส้น การดองเส้น การจับเอ็น ฯลฯ การใช้สมุนไพร สมุนไพรเป็นยาที่ได้จากพืช และสัตว์ นำมาประกอบเป็นยารักษาโรคได้ เรียกว่า “ยาชุม” ยาพื้นบ้านแผนโบราณที่ใช้กันมาแต่อดีตมีหลายรูปแบบซึ่งวิธีการปรุงยาสมุนไพรท้องถิ่น ได้แก่ ยาต้มหรือยาหม้อ ยาดอง ยาผง ยาสูบ ยารวม ยาเม็ด เป็นต้น

การประกอบอาชีพ อาชีพหลักของชาวอีสานที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ อาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ ประมงน้ำจืด ส่วนในด้านพาณิชยกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการบริการ ก็มีอยู่มากเช่นเดียวกันแต่ไม่ถึงกับเป็นอาชีพหลักที่สำคัญ ยกเว้นอาชีพหัตถกรรมที่ในปัจจุบันนี้เจริญขึ้นมาก ภาคอีสานเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญมีโบราณสถาน และ โบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก เริ่มตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์อยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ภาคอีสานยังมีประเพณีฮีต 12 ที่ปฏิบัติ สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน มีทัศนียภาพที่สวยงาม ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในภาคอีสาน จึงเกิดธุรกิจเกี่ยวกับโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร รถรับจ้าง สถานบันเทิงต่าง ๆ ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่การศึกษาชีวิต และความเป็นอยู่ จะทำให้เข้าใจถึงรากฐานของใน การดำรงชีวิตของมนุษย์และการรู้จักคิดค้นสร้างสรรค์ และปรับปรุงสภาพชีวิตให้อยู่รอดจากอดีตมาสู่

ปัจจุบัน นอกจากนี้ออกจากความคิดบางอย่างอาจจะนำมาปรับใช้กับสภาพชีวิตในปัจจุบันด้วย การพัฒนาความรู้พื้นฐานเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมแล้วยังเป็นสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในปัจจุบันด้วย

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

บรรพบุรุษได้ใช้ภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งต่อมากลายมาเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ของบุคคลเมื่อบุคคลเสียชีวิต ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นก็ยังคงอยู่ และสืบทอดต่อไป

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดทำได้เอง เป็นสติปัญญา ความคิด ความรู้ที่สั่งสมมายาวนาน เชื่อมโยงบูรณาการหลาย ๆ สาขาวิชา นำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยผ่านการสร้างสรรค์ สะสม คัดเลือก และถ่ายทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน และอนาคต

การนำภูมิปัญญาไปปรับใช้ปัจจุบันมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและเหมาะสมที่คนไทยจะนำมาในการปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

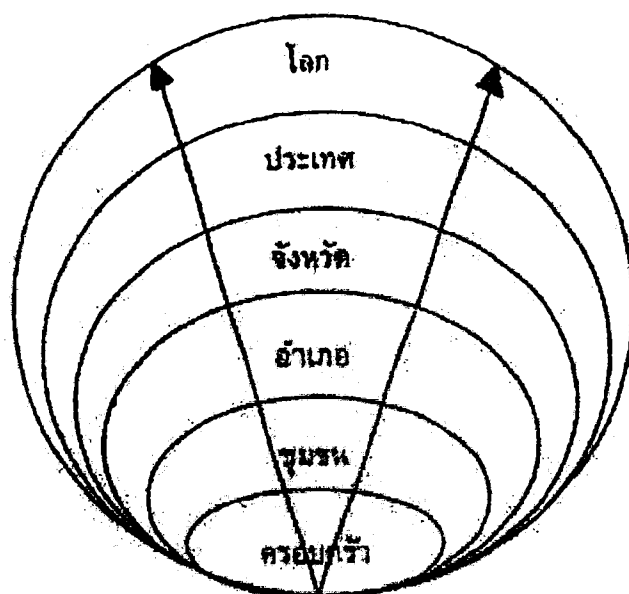
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตทางสายกลางยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ดังนี้เศรษฐกิจพอเพียงอาจจะขยายความได้ว่า เป็นการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้อยู่อย่างพอประมาณ คนเดินทางสายกลาง มีความพอดี และพอเพียง กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

- ด้านจิตใจ ทำคนให้เป็นที่ยิ่งตนเอง มีจิตใจสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติ โดยรวม คำนึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- ด้านสังคม และชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง
- ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การจัดการอย่างชาญฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- ด้านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาเทคโนโลยีจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การออม สะสมเป็นเงินทุน การรวมกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของคนในท้องถิ่น
- การนำทฤษฎีใหม่มาใช้พัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน และยั่งยืน พื้นฟูสภาพแวดล้อม ยังความสงบร่มเย็นให้กับคนในท้องถิ่น การรู้จักนำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถพลิกพื้นธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์คืนแทนสภาพป่าเดิมที่ถูกทำลายไป

ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเริ่มต้นจากครอบครัวซึ่งเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุดจะขยายตัวออกสู่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ ทวีป และสู่โลกซึ่งเป็นจุดที่กว้างขวางที่สุดของมนุษย์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ คือ ครอบครัวก็ขยายตัวออกไปในลักษณะเดียวกันยิ่งในโลกของโลกาภิวัตน์ด้วยแล้วการขยายตัวของศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาจากท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของผู้ใดสามารถกระจายออกไปได้อย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อสังคมอื่น ๆ

การกระจายของศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การรับวัฒนธรรมอื่นมาใช้ การขยายตัวของสังคมเมือง การเพิ่มจำนวนประชากร รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลได้ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต การเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงภายใน การเปลี่ยนแปลงภายนอก การเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมสามารถเกิดขึ้นได้จากการผสมผสานทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการเลือกสรร และกลายเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การยกมือไหว้เพื่อทักทายหรือขอบคุณ การบวงสรวงสิ่งศักดิ์ก่อนดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่คนไทยรับมาจากประเทศอินเดีย การใช้โทรศัพท์ โทรทัศน์ การรับประทานขนมปัง การแต่งกายด้วยกระโปรง กางเกง จากวัฒนธรรมของชาติตะวันตก เป็นต้น

ในขณะเดียวกันศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคอีสาน และของคนไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศได้แพร่กระจายไปยังสังคมอื่น ๆ เช่นเดียวกัน เช่น การเปิดร้านอาหาร ไทยในประเทศต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี (ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นต้น

การเลือกรับศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญามาใช้ที่เหมาะสม

คนในท้องถิ่นควรเลือกรับศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา มาใช้อย่างเหมาะสม ดังนี้

- การเชื่อและปฏิบัติตามหลักของเหตุผล การปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตควรยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญเพราะการใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตและสามารถปรับตัวได้ดี
- การยอมรับความแตกต่างของศิลปวัฒนธรรม ควรให้การยอมรับและการเคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- การทำให้เกิดความสมดุล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำรงชีวิตควรปรับให้เกิดความสมดุล ให้ความสำคัญต่อการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตที่พอเพียง เป็นต้น

สิ่งที่ดีงาม มีคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ภาคอีสานทุกจังหวัดมีมรดกทางธรรมชาติอันล้ำค่า มรดกทางศิลปกรรม และมรดกทางวัฒนธรรม การยึดมั่นในจารีตประเพณีและนับถือพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น นอกจากนี้ความเกี่ยวพันด้านศิลปวัฒนธรรมกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอัน นำภาคภูมิใจที่เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็น “ไทยอีสาน” อย่างโดดเด่นสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งดีงาม มีคุณค่าอันสืบเนื่องจากการพัฒนาการของท้องถิ่น จังหวัดในภาคอีสานมีความเป็นเอกลักษณ์ ถ่ายทอดตามคำขวัญประจำจังหวัด ดังนี้

สิ่งที่ดีงาม และมีคุณค่าของท้องถิ่น แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้มีผู้คนมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และเป็นศักดิ์ศรีของท้องถิ่น

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้การดำรงชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ยังผลให้เยาวชนไทยส่วนหนึ่งนิยมชมชื่นกับความแปลกใหม่ของศิลปวัฒนธรรมต่างชาติ ลืมรากเหง้าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนมาตั้งแต่กำเนิด เพื่อเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของชาติจึงควรให้เยาวชนเข้ามามีส่วนในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

การส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การสนับสนุน พื้นฟู ดูแล บำรุงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ การละเล่นดนตรี การพักผ่อนหย่อนใจ ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการที่มีอยู่แล้วในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า ดีงาม ให้คงสภาพหรือปรับปรุงในส่วนที่ด้อยของสิ่งเหล่านั้น จากสติปัญญาชาวบ้านมาใช้เพื่อ แก้ปัญหาและพัฒนาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม กับยุคสมัย การส่งเสริมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ กำหนดขอบข่ายงานส่งเสริมอนุรักษ์ ตามระบบวงจรของ งานศิลปวัฒนธรรมไว้ ดังนี้ การศึกษาวิจัย ศิลปวัฒนธรรม งานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม งานพื้นฟูศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม การเสริมสร้างเอกลักษณ์ทาง ศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การออกแบบของที่ระลึก

โดย ผศ.ทรงพล อุบัติกุลอบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

การออกแบบของที่ระลึก

การออกแบบของที่ระลึกเป็นเรื่องเกี่ยวกับ วิธีการ แนวทาง ความนึกคิด การจัดรวบรวม การลำดับ การเลือกและการริเริ่ม โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่จะสร้างอยู่ที่ประโยชน์ในการตกแต่งเป็นสิ่งสำคัญและให้มีรูปลักษณะของสิ่งที่จะสร้างเป็นสิ่งหรือสัญลักษณ์ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย เร้าใจ มีความเหมาะสม กะทัดรัด มีความเป็นระเบียบและมีความสวยงามเป็นประการสำคัญ อย่างไรก็ตามความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการออกแบบของที่ระลึกมักจะเปลี่ยนไปตามสมัยอาจเป็นเพราะอิทธิพลบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานออกแบบและวงการของที่ระลึกมากขึ้นก็ได้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความก้าวหน้าทางความนึกคิด ความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุดของมนุษย์ การแข่งขันในส่วนตัวบุคคล การตลาด สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพของสังคมแบบใหม่ การค้นพบวัสดุใหม่ทางการผลิต สภาพความจำเป็นของการดำรงชีวิต ความประหยัด วัฒนธรรมและอื่นๆ ตลอดจนไปจนกระทั่งเหตุผลทางการเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องความซับซ้อนของสังคมอันมีผลต่อความคิดรวบยอดของบุคคลผู้ออกแบบทั้งสิ้น

จุดมุ่งหมายและสาเหตุของการออกแบบของที่ระลึก

การสร้างสรรค์สิ่งใดๆ ก็ตามย่อมต้องมีแนวคิดอันเป็นเหตุแห่งการกระทำนั้นๆ การออกแบบของที่ระลึกก็เช่นเดียวกัน ย่อมต้องมีจุดมุ่งหมายหรือสาเหตุของการออกแบบนั้น ซึ่งมีอยู่มากมาย เช่น

1. เพื่อพัฒนาอาชีพ และแข่งขันกันในด้านการผลิต
2. มีผลมาจากความรักในหน่วยงาน อันเป็นการกระทำด้วยใจรักในการที่จะสร้างสรรค์งานของที่ระลึก
3. เป็นการออกแบบเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดให้เป็นไปตามยุคสมัยที่มีความนิยม
4. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างผลงานตอบสนองความเชื่อทางลัทธิ ประเพณี
5. เป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ทางจิตใจและความต้องการทางด้านอื่นๆของบุคคลโดยส่วนรวมและโดยส่วนตัว
6. เป็นการออกแบบเพื่อผลประโยชน์ที่พึงได้รับ อาทิ สตินจ้าง รางวัล หรือเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาข้อตกลง ข้อผูกมัด อันเป็นความผูกพันระหว่างผู้ออกแบบกับผู้จ้าง
7. เป็นการออกแบบเพื่อทดสอบความมุ่งหมาย กฎเกณฑ์ ข้อกำหนด

8. การออกแบบอันเป็นผลเนื่องมาจากความนิยมทางปรัชญาธรรมวัตถุ สิ่งที่เป็นอนุสรณ์
9. เป็นการออกแบบอันมีผลเนื่องจากชาตินิยม เพื่ออนุรักษ์สิ่งที่ดีเด่นและแบบแผนดั้งเดิมไว้ให้ปรากฏต่อไป
10. เป็นการออกแบบตามลัทธินิยมทางศาสนา ความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อรูปวัตถุ
11. เป็นการออกแบบอันเป็นผลเนื่องมาจากความรัก ความเกลียดชัง ความสมหวัง ความผิดหวัง ความหวาดกลัว รวมทั้งผลกระทบทางจิตใจ ทั้งสิ่งที่เป็นจริงและสิ่งที่เหนือความเป็นจริง
12. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างทฤษฎีใหม่ การกำหนดแม่บทหลังของการทำงาน และกฎเกณฑ์
13. เป็นการออกแบบอันมีผลมาจากความริเริ่ม จิตนาการ และแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานนั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น
14. เป็นการออกแบบเพื่อตอบสนองความรู้สึกนึกคิดที่เป็นอิสระ เสรี
15. เป็นการออกแบบเพื่อสร้างรสนิยมใหม่ เปลี่ยนแนวความคิดของบุคคลว่าสิ่งของรูปแบบเช่นนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้เพื่อประโยชน์เช่นนั้นตลอดไป อาจใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นอีกก็ได้
16. เป็นการออกแบบเพื่อความเหมาะสมกับวัสดุ เหมาะสมกับเครื่องมือเครื่องจักร เพื่อความประหยัดและมีประโยชน์ใช้สอย มีความคงทนถาวร ฯลฯ

ลำดับขั้นตอนของการออกแบบของที่ระลึก

การออกแบบเพื่อกำหนดสร้างของที่ระลึกในแต่ละครั้งหากได้มีการกำหนดแน่นอนลงไป ทั้งรูปแบบ ประเภท วัสดุ การนำไปใช้ ฯลฯ โดยมีการสำรวจและวางแผนที่มีเป้าหมายชัดเจน ย่อมทำให้ของที่ระลึกที่จะผลิตสร้างชิ้นนั้น มีความหมายมากกว่าการออกแบบสร้างขึ้นอย่างไร เป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากของที่ระลึกอาจเปรียบได้ดั่งสื่อสัญลักษณ์ สิ่งที่ใช้แทนบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ฯลฯ อันมีความหมายต่อความรู้สึกนึกคิดในทางการกระตุ้นรำจูงใจให้คิดและระลึกถึง ดังนั้นลำดับขั้นตอนของการออกแบบควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. กำหนดประเภทของรูปแบบ

การกำหนดประเภทคือการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นในเรื่องรูปแบบว่าจะให้มีแนวโน้มไปในลักษณะใด เช่น อาจกำหนดให้มีรูปแบบในลักษณะตามประเพณีนิยมก็อาจออกแบบจำกัดให้ชัดเจนไปว่าจะเป็นประเพณีนิยมแบบสากลทั่วไป หรือเป็นรูปแบบประเพณีนิยมเฉพาะของท้องถิ่น ของภูมิภาค ของหมู่บ้าน ฯลฯ หรืออาจกำหนดสร้างให้มีรูปแบบในลักษณะตามสมัยนิยม ก็อาจออกแบบจำกัดให้ชัดเจนไปได้ว่าจะจะเป็นรูปแบบที่กำลังนิยมอยู่โดยทั่วไปในปัจจุบัน หรือรูปแบบที่กำลังจะเป็นที่นิยม และรูปแบบที่พยายามจะสร้างให้กลายเป็นความนิยม

ขึ้นใหม่ในโอกาสต่อไป และถ้าจะกำหนดเป้าหมายในเรื่องรูปแบบให้เป็นลักษณะเฉพาะนั้นเป็นรูปแบบเฉพาะ ของอะไร ของบุคคล เหตุการณ์ งาน สถานที่ ฯลฯ

2. เก็บรวบรวมข้อมูล

การออกแบบสร้างสื่อสัญลักษณ์ สิ่งของแทนบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ ฯลฯ หรือแทนสิ่งใดก็ตาม ผู้ออกแบบควรเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้มีลักษณะสอดคล้องกับความเป็นความเป็นสิ่งนั้นอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจจะเป็นประวัติเรื่องราวรายละเอียด รูปภาพ หลักฐานเอกสารสิ่งตีพิมพ์ ฯลฯ

3. สำนวนคำนิยม

ในปัจจุบันของที่ระลึกมีส่วนผูกพันกับคำนิยม รสนิยมของบุคคลอยู่มาก คำว่า "คำนิยม" อาจหมายถึงความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม หน้าที่ พันธกรณี ความปรารถนา ความอยาก ความต้องการ ความเหนงหน่าย และความเคียด หรือความรู้สึกอื่นที่มนุษย์มีต่อผลผลิต มีต่อการกระทำสิ่งเหล่านี้มนุษย์ยึดถือไว้สำหรับเป็นแนวทางในการใช้เลือกหรือแนวทางในการจัด การรวบรวมองค์ประกอบของสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน ด้วยวิธีการที่เหมาะสมจากคำจำกัดความของคำว่า "คำนิยม" คำเดียว บางครั้งก็ให้ความหมายต่อการทำงานของมนุษย์เป็นอย่างมากในการออกแบบ เพราะมีส่วนผูกพันกับคำนิยมทั้งตัวนักออกแบบเอง และรวมไปถึงผู้ใช้ผู้บริโภคด้วย คำนิยมจึงเป็นสิ่งที่ผลต่อการออกแบบสร้างของที่ระลึกอย่างกว้างขวางผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้ความสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคำนิยมของผู้บริโภคไว้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการออกแบบ

4. การจับประเด็นสำคัญของข้อมูลเพื่อกำหนดรูปแบบ

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมผู้ออกแบบจะต้องนำมาคัดเลือกถ่มกรองเอาแต่เฉพาะช่วงตอนที่ เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อย้ายทอดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบ การจับประเด็นสำคัญในข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบต้องการเน้นย้ำในด้านใดทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดอาจเป็นเรื่องราวของความ รัก ความพลัดพราก ความปิติยินดี ความตาย ความกล้าหาญ ความเชื่อ ความศรัทธา ความกล้าหาญวีรกรรม ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวอันก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจจากข้อมูลเหล่านี้ ย่อมสามารถกระตุ้นเตือนหรือเน้นย้ำความทรงจำได้ต่างกันหากเรื่องราวเป็นที่ประทับใจ ความทรงจำก็จะฝังแน่นยาวนานกว่าเรื่องราวที่ปกติธรรมดา ดังนั้น ผู้ออกแบบจึงควรมีความเข้าใจในการแยกแยะข้อมูล และจับประเด็นความรู้สึกอันถูกกระตุ้นเร้าจากข้อมูลที่ได้ผนวกกับ "คำนิยม" แปลค่าออกมาเป็นสื่อสัญลักษณ์สิ่งแทน

5. กำหนดคุณค่าและการนำไปใช้

การจับประเด็นที่เป็นเนื้อหาเรื่องราวเพื่อกำหนดถ่ายทอดเป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับค่านิยมนั้น สามารถกระตุ้นเร้าทางความรู้สึกให้เกิดความประทับใจอันเป็นค่าทางความรู้สึกหรือคุณค่าภายใน ส่วนคุณค่าอีกประการหนึ่งที่ผู้ออกแบบควรคำนึงควบคู่กันไปด้วยคือ คุณค่าภายนอกหรือคุณค่าทางกายภาพของวัตถุ คุณค่านี้อาจจะเกิดจากการนำวัสดุที่มีคุณค่าในตัวเองอยู่บ้างแล้วมาสร้างสรรค์เป็นของที่ระลึกเช่น อัญมณี งาม แก้ว ทอง ฯลฯ หรือค่าของงานอยู่ที่ความเก๋ กะทัดรัด แปลกตา น่าทึ่ง สวยงาม มีคุณค่าต่อการมอง สามารถบันดาลให้เกิดความภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีสง่าราศี ดังนี้ เป็นต้น และคุณค่าอีกลักษณะหนึ่งก็คือคุณค่าที่เกิดจากการนำไปใช้ ในปัจจุบันของที่ระลึกมักออกมาในรูปแบบของสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับ ที่ได้รับการออกแบบให้มีความหมายว่าเป็นของที่ระลึก นับว่าเป็นความคิดที่ดีผู้รับสามารถใช้ประโยชน์จากของที่ระลึกได้ด้วยซึ่งคิดว่าจะคุ้มไว้เพื่อคุณค่าทางจิตใจหรือคุณค่าทางความงามเฉพะ ซึ่งรูปแบบที่ใช้ในการออกแบบอาจคัดแปลงแปรรูปจากสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับที่มีปรากฏอยู่แล้วให้เป็นของที่ระลึก เช่น เอาถ้วยชาม ช้อนส้อม จาน ฯลฯ ย่อขนาด และสัดส่วนลงให้พอเหมาะแล้วกำหนดสัญลักษณ์ของที่ระลึกลงไป ก็เป็นของที่ระลึกได้โดยสมบูรณ์

6. ข้อควรคำนึงในด้านผลิตและการตลาด

หากของที่ระลึกจะออกแบบนั้นเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์โดยผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้ออกแบบอาจต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ อีกดังนี้

- ของที่ระลึกนั้นจำเป็นหรือมีค่านิยมหรือไม่ ใช้ประโยชน์ได้หรือเปล่า
- ของที่ระลึกนั้นผลิตขึ้นมาได้ง่ายหรือไม่ วัสดุที่จะนำมาประดิษฐ์นั้นมีอยู่พอเพียงและหาได้ง่ายประการใด

- จะใช้วัสดุอะไร สีอะไร การชักเงาเคลือบผิวอย่างไร
- การนำออกโชว์ การขนส่ง ทำได้ง่ายหรือเปล่า จะต้องจัดใส่หีบห่อหรือต้องระมัดระวังเป็นพิเศษประการใด

- วัสดุคืออะไร ชิ้นส่วนมากน้อยเพียงไหน ต้องใช้เครื่องมือเครื่องมือนะไร เรื่องแรงงานเป็นอย่างไร ออกแบบแล้วผลิตขึ้นได้หรือไม่ จะผลิตให้ถูก มีคุณสมบัติและรวดเร็วขึ้นได้อย่างไร

- จะซื้อวัสดุได้หรือไม่ ควบคุมคุณภาพได้อย่างไร จะใช้วัสดุอะไรแทนกันได้บ้างและสามารถผลิตวันละเท่าไร เดือนหรือปีละเท่าใด

- ตลาดสินค้าของที่ระลึกนั้นๆ สำหรับคนไทยหรือชาวต่างประเทศ
- ตลาดมีขอบเขตกว้างแค่ไหน เป็นตลาดท้องถิ่น ทั่วประเทศ หรือตลาดต่างประเทศ
- จะนำสินค้าออกสู่ตลาดโดยวิธีใด

- ลูกค้าชอบและไม่ชอบอะไร เช่น สี วัสดุ รูปร่าง ฯลฯ ลูกค้าต้องการอะไร จำเป็นต้องใช้อะไร มีความสามารถซื้อได้หรือไม่
- ของที่ระลึกประเภทเดียวกันนี้มีผู้ผลิตแข่งขันรายอื่นหรือไม่ มีอยู่แพร่หลายเพียงไร ราคาเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นอย่างไร และรูปร่างเป็นอย่างไร ฯลฯ

สรุป

การศึกษาวิชาการออกแบบของที่ระลึกนี้ นอกจากจะต้องมีความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับของที่ระลึก หลักการออกแบบและการฝึกปฏิบัติงานแล้ว ยังจำเป็นต้องตระหนักถึงความเป็นผู้ใฝ่รู้ ติดตามการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วย จึงจะทำให้เป็นนักออกแบบที่ดีในอนาคต

.....

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา

โดย อ.สมิต ตะกรุดแก้ว ณ อปท.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น วันที่ 6-7 สิงหาคม 2553

การผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการนำดิน แร่ หิน มาปั้นเป็นรูปทรงต่างๆ แล้วนำไปเผา เพื่อให้เนื้อดินมีความแข็งแรง

ประเภทของเครื่องปั้นดินเผา

1. เครื่องปั้นดินเผาชนิดเนื้อดิน หรือเอิร์ธเทนแวร์

เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่นำไปเผาที่อุณหภูมิ 800 - 1,150 °C เนื้อหยาบค่อนข้างหนา มีความพรุนตัวสูง มีทั้งเคลือบผิวและไม่เคลือบ เช่น กระถางปลูกต้นไม้ หม้อดินเผา ฯลฯ

2. เครื่องปั้นดินเผาชนิดเนื้อหิน หรือสโตนแวร์

เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่นำไปเผาที่อุณหภูมิ 1,200 - 1,300 °C ถึงจุดสุกตัว เนื้อดินมีความแข็งแรง เคาะเสียงกังวาน ไม่ซึมน้ำ หรือซึมน้ำน้อย มีทั้งเคลือบผิวและไม่เคลือบ เช่น ครก ไห ปลาร้า ฯลฯ

3. เครื่องปั้นดินเผาชนิดเนื้อกระเบื้อง หรือพอร์ซเลน

เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่นำไปเผาที่อุณหภูมิ 1,300 - 1,500 °C มีลักษณะพิเศษคือ โปร่งแสง เนื้อดินมีความละเอียดและแข็งแรงมาก เคาะเสียงกังวาน ไม่ซึมน้ำ มีการเคลือบให้เป็นสีและลวดลายต่างๆ เช่น ถ้วย ชาม แจกัน รูปปั้น สุขภัณฑ์ กระเบื้องปูพื้น กระเบื้องมุงหลังคา ฯลฯ

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่มีความเหนียว ได้แก่ ดินชนิดต่างๆ

ดินขาว (Kaolin)

ส่วนใหญ่เป็นดินที่พบในที่สูง สีขาวหม่น มีความทนไฟสูง ความเหนียวน้อย เปอร์เซนต์การหดตัวน้อย การนำมาใช้ต้องนำไปผสมกับวัตถุดิบชนิดอื่น

ดินดำ (Ball clay)

พบในที่ราบต่ำ มีสีเทา สีดำ มีความเหนียว เปอร์เซนต์การหดตัวมากกว่าดินขาว สามารถสุกตัวได้ในอุณหภูมิไม่สูงมากนัก

ดินทนไฟ (Fire clay)

เป็นดินชนิดที่สามารถทนความร้อนได้สูงถึง 1,500 °C มีความเหนียวมาก อาจพบเป็นดินน้ำตาลอ่อน สีเทา หรือสีเทาเข้ม

ดินเบนโทไนท์ (Bentonite clay)

เป็นดินที่เกิดจากซีดีภูเขาไฟ มีความเหนียวมากกว่าดินเหนียวธรรมดา มีการหดตัวสูง ใช้เป็นส่วนผสมในเนื้อดินไม่มากนัก พบในภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่

ดินเทอร์ราคอตตา (Terracotta)

เป็นดินสีแดงอมส้ม ซึ่งจะมีสีเข้มมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณออกไซด์ของเหล็กภายในดินและอุณหภูมิในการเผา มีความเหนียวพอสมควร พบได้ตามแหล่งต่างๆ ทั่วโลก นิยมใช้ทำกระถางต้นไม้ หม้อดิน รวมไปถึงงานหัตถศิลป์อื่นๆ ประเภทที่ไม่มีความเหนียว ได้แก่ หิน และแร่ต่างๆ

หินเขียวทูนูมาน หรือควอตซ์ (Quartz)

เป็นสารประกอบของซิลิกาที่เกิดในธรรมชาติ พบในรูปของหิน ทราช ฯ ใช้ผสมในเนื้อดินทำหน้าที่เป็นโครงสร้างเพื่อให้เนื้อดินมีความแข็งแรงและทนไฟสูงขึ้น ลดการหดตัวของเนื้อดิน แต่ถ้าใส่มากเกินไปจะทำให้ความเหนียวลดลง ถ้านำไปผสมเคลือบจะทำให้เกิดความมัน แต่ถ้าใส่มากเกินไปจะทำให้ทนไฟสูง

หินฟันม้า (Feldspar)

ใช้ผสมเนื้อดินและเคลือบ ทำหน้าที่เป็นตัวหลอมละลาย ช่วยลดจุดสุกตัวของดินและเคลือบ เกิดจากการแปรสภาพของหินแกรนิต มีลักษณะทั่วไปเป็นหินแข็ง ทึบแสง มีทั้งสีขาว สีชมพู

หินปูน (Limestone)

นิยมใช้ผสมในเคลือบ ทำหน้าที่เป็นตัวหลอมละลาย

เถ้ากระดูก (Bone ash)

เป็นวัตถุดิบที่เตรียมขึ้นจากเถ้ากระดูก ใช้ผสมเนื้อดิน ทำหน้าที่เป็นตัวหลอมละลาย ทำให้ผลิตภัณฑ์โปร่งแสง

ดินเชื้อ (Grog)

ดินที่ผ่านการเผาแล้วนำมาบด ใช้ผสมเนื้อดิน ช่วยควบคุมการทรงตัวและการหดตัว ป้องกันการแตกร้าวของผลิตภัณฑ์

การทดสอบดินเพื่อการขึ้นรูปงานเครื่องปั้นดินเผา

1. วิธีบีบคิ่ง คือการนำดินมาบีบกับหัวแม่มือหรือนำมาคลึงกับด้ามมือให้เป็นก้อนกลม ถ้าดินเกิดความมันวาวหรือเรียกกันว่า "มันปู" แสดงว่าดินนั้นมีความเหนียวมากพอที่จะปั้นขึ้นรูปได้
2. วิธีขดงอ คือการนำดินมาคลึงเป็นเส้นกลมขนาดประมาณเท่าดินสอ แล้วขดมาให้เป็นวงแหวนเล็กๆ ถ้าปรากฏรอยแตกร้าวที่ส่วนโค้งของวงแหวน แสดงว่าดินนั้นมีความเหนียวเกินไป

การเตรียมวัตถุดิบ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและเตรียมวัตถุดิบเพื่อให้มีความเหมาะสม สำหรับการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีการต่างๆ

การขึ้นรูปงานเครื่องปั้นดินเผา

การขึ้นรูปด้วยมือ น่าจะเป็นวิธีการขึ้นรูปที่ง่ายที่สุดและเก่าแก่ที่สุด ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้น ของพัฒนาการทางเทคโนโลยีการทำเครื่องปั้นดินเผา ก่อนที่จะใช้เครื่องมือชนิดอื่นๆ มาช่วยระยะ หลังๆ มีหลายวิธีการ ดังนี้

การบีบ (Pinching) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นวดดินให้เป็นก้อนกลม มีขนาดตามความเหมาะสม
2. ใช้หัวแม่มือกดดินให้เป็นหลุม หลังจากนั้นออกแรงบีบให้เป็นรูปทรงตามต้องการ โดยพยายามควบคุมการบีบดินให้มีความหนาใกล้เคียงกันตลอดทั้งชิ้นงาน

3. ตกแต่งชิ้นงานให้เรียบร้อย

การขด (Coiling) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นวดดินให้เป็นก้อนกลม มีขนาดตามความเหมาะสม
2. กลิ้งดินให้เป็นเส้นกลม มีขนาดเหมาะสมตามขนาดของชิ้นงานที่ต้องการ
3. นำไปขดให้เป็นรูปทรงที่ต้องการ โดยใช้น้ำดินเป็นตัวประสานระหว่างรอยต่อ ใช้มือบีบ หรือกดให้แนบสนิท

4. ตกแต่งชิ้นงานให้เรียบร้อย

การทำเป็นแผ่น (Slab) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นวดดินให้เป็นก้อนกลม มีขนาดตามความเหมาะสม
2. ใช้ลูกกลิ้ง กลิ้งดินหรือรีดดินให้เป็นแผ่น โดยพยายามควบคุมการรีดดินให้มีความหนา ใกล้เคียงกันตลอดทั้งแผ่น
3. ตัดดินตามรูปแบบที่ต้องการ รอให้ดินแห้งหมาด
4. นำดินที่เตรียมไว้มาประกอบเข้าด้วยกัน โดยใช้น้ำดินเป็นตัวประสานระหว่างรอยต่อ ใช้ มือบีบหรือกดให้แนบสนิท

5. ตกแต่งชิ้นงานให้เรียบร้อย

การปั้นเป็นหมุน ใช้เป็นหมุนในการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา

การใช้แม่พิมพ์ สร้างแม่พิมพ์ด้วยปูนปลาสเตอร์เพื่อใช้ในการหล่องานเครื่องปั้นดินเผา และใช้แม่พิมพ์เพื่อการอัดดินเป็นงานเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างงานเครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผานั้นแตกต่างกันไปตามรสนิยม ความถนัด และประสบการณ์ เครื่องมือบางชนิดยังสามารถทำได้เองจากวัสดุที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยทั่วไปมีเครื่องมือพื้นฐาน คือ ไม้ปั้น ไม้คกแต่ง มีด ฟองน้ำ พู่กัน การคกแต่งเครื่องปั้นดินเผา การคกแต่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้งานเครื่องปั้นดินเผามีความสวยงามเพิ่มขึ้น สามารถทำได้หลายวิธีการ เช่น

การขูดขีด

การเขียนสี

การปั้นลายนูน

การกดประทับ

การขีดผิว

การเผารมควัน ฯลฯ

การเคลือบ คือ การฉาบผิวเครื่องปั้นดินเผาด้วยชั้นของแก้วบางๆ หลังถูกความร้อนจะหลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกัน

เตาและการเผา

การเผา คือการเพิ่มอุณหภูมิให้แก่ผลงานภายในเตา ภายใต้อุณหภูมิที่เหมาะสมเพื่อเปลี่ยนสภาพดินให้กลายเป็นวัตถุที่มีความแข็งแรง การเผามีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ใช้วิธีการสุมเผาแบบง่าย ๆ ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ยังมี การเผาในลักษณะเช่นนี้อยู่ ต่อมาจึงรู้จักวิธีใช้ประโยชน์จากการก่อผนัง หรือสร้างเตาที่มีผนังและหลังคาขึ้นเพื่อเก็บกักความร้อนให้ภายในเตามีอุณหภูมิสูงขึ้น

เตา เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีหลายชนิด สามารถแบ่งจำแนกได้ดังนี้

แบ่งตามชนิดเชื้อเพลิง เช่น เตาฟืน เตาแก๊ส เตาไฟฟ้า

แบ่งตามลักษณะเตา เช่น เตาเผาแบบไม่ต่อเนื่อง เตาเผาแบบต่อเนื่อง

แบ่งตามระบบทางเดินลม เช่น เตาทางเดินลมร้อนขึ้น เตาทางเดินลมร้อนลง

เตาและการเผาแบบพื้นบ้าน การเผาแบบพื้นบ้านจะมีลักษณะเป็นการเผาเตากลางแจ้งแบบเตาเปิด (Domestic Fire) ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า “เตานอก” หรือ “เตาดาด” เป็นเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ใช้สถานที่โล่งแจ้งในการเผา ใช้ฟางข้าว และฟืนเป็นเชื้อเพลิง ส่วนมากจะเผาในตอนบ่าย การเผาแบบนี้ไม่นิยมเผาในช่วงฤดูฝนหรือวันที่มีน้ำค้างตกมาก เพราะจะทำให้พื้นเปียกชื้น ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีสีด้าเป็นคำหยาบไม่สวยงาม สิ้นเปลืองเชื้อเพลิง

อุปกรณ์การเผา ได้แก่ หลักรองเตา หรือก้อนเส้า ทำจากเนื้อดินปั้นชนิดเดียวกับชิ้นงาน โดยวางก้อนเส้าบนพื้นเป็นตัวรับไม้ฟืน เชื้อเพลิงในการเผา ได้ ฟืน และฟางข้าว

มีขั้นตอนในการเผาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมพื้นที่และวางก้อนเส้า พื้นที่ที่จะเผาชิ้นงานต้องเป็นพื้นที่เรียบ ไม่มีหญ้าเกิดอยู่ และต้องแห้งสนิท การวางก้อนเส้าจะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส วางอย่างน้อย 9 หลัก ถ้าเตาที่เผาปริมาณมากๆ จะวางประมาณ 20 หลัก จะวางห่างกันประมาณ 5 ก้าว ก้อนเส้าจะสูงประมาณ 15-20 เซนติเมตร ทำหน้าที่ยกพื้นสูงจากพื้นดินเพื่อให้อากาศเข้าไปทำให้พื้นลูกไหม้

ขั้นตอนที่ 2 การวางพื้น จำนำพื้นที่มีความโค้งงอน้อยที่สุดมาวางบนก้อนเส้า ทำหน้าที่เป็นคาน แล้วจึงเอาหินอ่อนพาดขวางสลับกันไป 3-4 ชั้น เป็นฐานสำหรับวางชิ้นงาน

ขั้นตอนที่ 3 การวางชิ้นงาน วางชิ้นงานโดยคว่ำปากลง โดยวางชิดกันบนพื้นที่เตรียมไว้ ในขั้นตอนที่สอง การวางชิ้นงานสามารถซ้อนกันสองชั้นได้ ถ้าเป็นเตาใหญ่อาจวางซ้อนกันถึง 3 ชั้น การวางชิ้นงานคว่ำลงเพื่อให้ความร้อนอบอยู่ในชิ้นงาน ทำให้สุกทั่วทั้งชิ้นงาน

ขั้นตอนที่ 4 การเผา นำฟางข้าวมาสอดใต้พื้นทุกด้านเพื่อเป็นเชื้อไฟให้ไฟติดพื้นเร็วขึ้น เริ่มจุดไฟที่ฟางข้าวพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน รอจนไฟเริ่มลุกไหม้พื้นไม้จนทั่วแล้วจึงเริ่มหอบฟางข้าวมาสูบบนกองชิ้นงาน ฟางข้าวที่อยู่ด้านนอกจะลุกไม่อย่างรวดเร็วแต่ฟางข้าวที่อยู่ด้านในจะลุกไหม้ไม่สมบูรณ์ต้องคอยใช้ไม้ยาวๆ เขี่ยช่วยให้ลุกไม่อย่างสมบูรณ์ สุมฟางข้าวไปเรื่อยๆจนพื้นลูกไหม้จนเกือบหมดพื้นจะทรุดลงจากก้อนเส้า จะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนกองชิ้นงานที่วางชิดกันจะช่วยพยุงซึ่งกันและกันไม่ให้ล้มได้ และสุมฟางค่อไปอีกสักพักจึงจะเสร็จขั้นตอนการเผา ซึ่งการเผาสำหรับก้อนเส้า 9 หลักจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที แต่การเผาที่ใช้ก้อนเส้ามากขึ้นก็จะเผาใช้เวลานานขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การนำชิ้นงานออกจากเตา โดยทิ้งไว้ให้ชิ้นงานเย็นตัวก่อน โดยใช้เวลาประมาณ 2-5 ชั่วโมง ก็สามารถจับชิ้นงานออกมาจากกองได้

ต่อมาเนื่องจากการเผาแบบเตาเปิดเป็นการเผาที่สิ้นเปลืองพลังงานและเชื้อเพลิง เกิดการสูญเสียความร้อนไปกับอากาศและพื้นที่ว่างโดยรอบ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนมาเผาเตาแบบปิด โดยการนำอิฐมาก่อเป็นเตา เว้นที่ว่างภายในไว้สำหรับบรรจุผลงาน จากนั้นจึงนำเชื้อเพลิงที่สามารถหาได้ภายในท้องถิ่น อาทิเช่น แกลบ ฟางข้าว เศษใบไม้แห้ง กิ่งไม้ ฯลฯ นำมาบรรจุภายในเตาให้เต็มพื้นที่ว่างโดยรอบผลงาน ทำการเผาโดยมีการเติมเชื้อเพลิงเพิ่มประมาณ 2 - 3 รอบ รอให้งานมีอุณหภูมิลดต่ำลง จึงนำผลงานออก นอกจากจะไม่เสียพลังงานและไม่สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงแล้ว ยังทำให้เผาได้อุณหภูมิสูงขึ้นอีกด้วย

การออกแบบ การออกแบบเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ผลิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อการสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและความสวยงาม มีความหมายต่างๆ ดังนี้

“การออกแบบ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นโดยไม่ลอกเลียนของเดิมหรือความคิดเดิมที่เคยมีมาก่อน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย หรือความต้องการด้านอื่นๆ”

“การออกแบบ คือการสร้างผลงานในรูป 2 มิติ และ 3 มิติ ให้เกิดความสวยงาม และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมกับสภาพต่างๆ”

“การออกแบบ คือการแก้ปัญหา และรู้หลักการในศิลปะ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ใช้สอย และเกิดความงาม”

การออกแบบที่ดี ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ได้แก่

1. เกิดประโยชน์ใช้สอยที่ดี
2. มีความสวยงามตามต้องการ
3. สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น
4. วัสดุได้เหมาะสมกับงานที่ออกแบบ
5. ประหยัด

รูปทรงที่ใช้ในการออกแบบ

1. รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) หมายถึง รูปทรงที่มีลักษณะเป็นแบบเรขาคณิต เช่น รูปกลม รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม ฯลฯ รูปทรงเหล่านี้เป็นรูปทรงที่ให้ความรู้สึกเป็นกลาง เป็นโครงสร้างหรือเป็นพื้นฐานให้แก่รูปทรงอื่นๆ

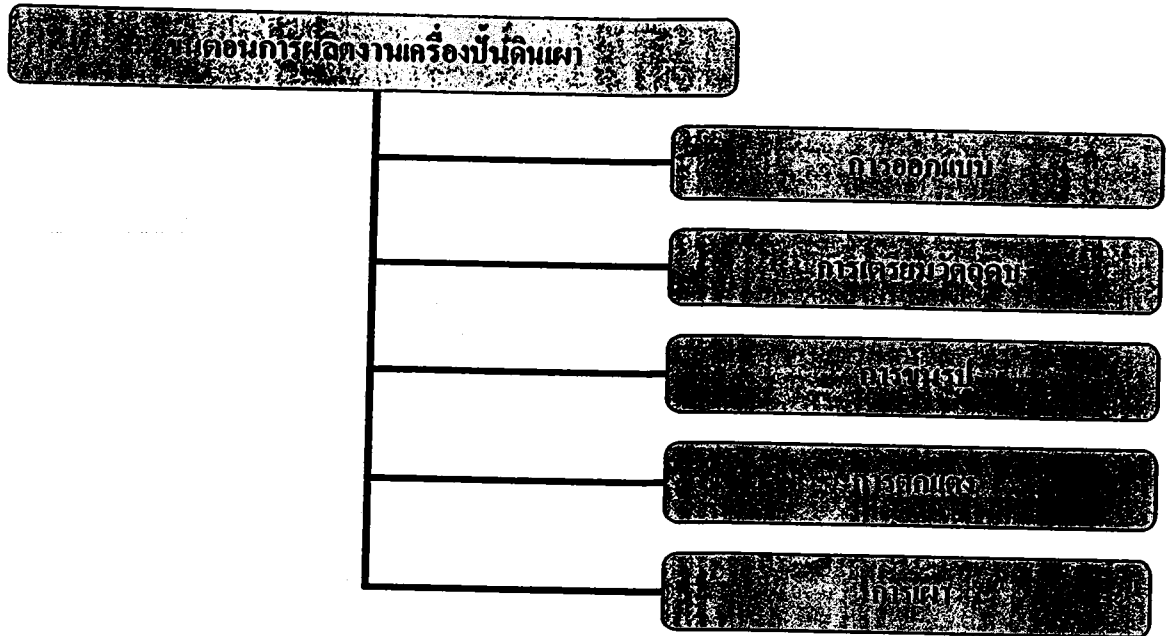
2. รูปทรงธรรมชาติ (Organic Form) หมายถึง รูปทรงของสิ่งที่มีชีวิต หรือมีลักษณะคล้ายสิ่งที่มีชีวิต มีโครงสร้างที่ประกอบขึ้นด้วยการขยายตัวและผนึกตัวของเซลล์ต่างๆ เช่น คน สัตว์ พืช กระจก ปะการัง ฯลฯ เป็นรูปทรงที่ให้ความรู้สึกว่ามีโครงสร้างของชีวิตและเติบโตได้

3. รูปทรงอิสระ (Free Form) หมายถึง รูปทรงที่เกิดขึ้นอย่างอิสระ ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนในตัวแต่เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม มีลักษณะลื่นไหลให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว อาทิเช่น รูปทรงของเมฆ ฯลฯ

ขั้นตอนการออกแบบ

1. เลือกรูปทรงใดรูปทรงหนึ่ง หรืออาจใช้ทุกรูปทรงประกอบกันก็ได้
2. กำหนดวิธีการขึ้นรูป
3. กำหนดวิธีการตกแต่ง
4. ปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา

ดินเผา
ผลิตภัณฑ์ดินเผา

ผลิตภัณฑ์ดินเผา
เครื่องปั้นดินเผา
เครื่องเคลือบดินเผา
เครื่องปั้นดินเผา
เครื่องเคลือบดินเผา
เครื่องปั้นดินเผา
เครื่องเคลือบดินเผา

ลักษณะ
ของดิน
เผา
เครื่อง
เคลือบ
ดินเผา
เครื่อง
เคลือบ
ดินเผา

การออกแบบ
ประติมากรรม
สวยงาม
สร้างความประทับใจ
คุณค่าเหมาะสม
ประหยัด

เอกสารอ้างอิง

- ศศ.ธนสิทธิ์ จันทะวี. เครื่องปั้นดินเผาชั้นพื้นฐาน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- ชอุค นิ่มเสมอ. 2538. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทวี พรหมพฤกษ์. 2523. เครื่องเคลือบดินเผาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิษณะ อุทะวิภาค. การออกแบบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปราถนา, 2527.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 11. กรุงเทพฯ : โครงการสารานุกรม
ไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2551
- สุขุมล เล็กสวัสดิ์. 2548. เครื่องปั้นดินเผา:พื้นฐานการออกแบบและปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
-

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความรู้ก่อนและหลังอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ
การอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อ-นามสกุล.....

แบบทดสอบ**โครงการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง****แบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้ก่อน และหลังการอบรม แบบทดสอบ มี 2 ตอน****แบบทดสอบมี 55 ข้อ ให้เวลา 30 นาที ให้ผู้อบรมกรอกชื่อและนามสกุลบนแบบทดสอบ****ตอนที่ 1** เลือกทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่ถูกที่สุด เพียง 1 ข้อ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายความว่าอย่างไร

- ก. การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติ โดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ
- ข. การท่องเที่ยวที่ เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ
- ค. การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม
- ง. การท่องเที่ยวที่เน้นในด้าน สิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน หมายความว่า

- ก. การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติ
- ข. การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
- ค. การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบพร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม
- ง. การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบจากหน่วยงานของภาครัฐ

3. ข้อใดจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน

- ก. ที่นาเกษตรทฤษฎีใหม่ของลุงบุญมี
- ข. ถ้ำ ผา น้ำตก ที่มีอยู่ในชุมชน
- ค. อุทยานแห่งชาติ
- ง. ตลาดขายของป่า

4. ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ก. องค์ประกอบด้านสุขภาพของชาวบ้าน
- ข. องค์ประกอบด้านการจัดการ
- ค. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- ง. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

5. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- ก. การนั่งฟังการบรรยายในห้องจัดอบรม
- ข. การเดินทางไปเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง
- ค. การเดินทางไปศึกษาวิธีการปลูกข้าวตามแนวพระราชดำริแล้วนำกลับมาประยุกต์ใช้
- ง. การเดินทางไปเที่ยวที่ถ้ำพญานาคราชแล้วบอกต่อคนอื่นๆ ถึงความงดงามภายในถ้ำ พร้อมทั้งชักชวนให้คนอื่นๆ ไปเที่ยวบ้าง

6. การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ และต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป มีการกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมและการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่จะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมานี้ คือข้อใด

- ก. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ข. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ค. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ง. ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

7. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีความโดดเด่นของระบบนิเวศธรรมชาติสูง ทั้งนี้ข้อใดไม่ใช่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอบต.นาหนองทุ่ม

- ก. ผานกเค้า ผาสามยอด
- ข. น้ำตกพลาญทอง น้ำตกศาลใหญ่
- ค. ภูกระดึง ภูเรือ
- ง. ถ้ำพญานาคราช ถ้ำปู่หลุบ

8. ข้อใดจัดเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

- ก. ปัญหาด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยว
- ข. ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน
- ค. ปัญหาการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- ง. ปัญหาขยะที่ทิ้งไม่เป็นที่แหล่งท่องเที่ยว

9. ข้อใดเป็นการจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชน

- ก. การแผ้วถางป่าไม้
- ข. การกักแยกขยะ
- ค. การบำบัดน้ำเสียของจังหวัดขอนแก่น
- ง. การตัดต้นไม้ในป่าเพื่อทำเป็นที่ทำกิน

10. การดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ คืออะไร

- ก. การทำกิจกรรมด้านการผลิต
- ข. การจัดจำหน่ายและบริการ
- ค. การสร้างกำไรจากการดำเนินงาน
- ง. ถูกทุกข้อ

11. จะทำให้ธุรกิจกลุ่มอาชีพมั่นคงและยั่งยืนก้าวหน้าได้อย่างไร

- ก. ต้องรู้หลักการ และวิธีการจัดการคน
- ข. การจัดการงานด้านต่าง ๆ ตามขั้นตอนของการทำธุรกิจกลุ่มอาชีพ
- ค. ไม่มีข้อใดถูก
- ง. ถูกทั้ง ก. และ ข.

12. ปัจจัยใดบ้างมีผลต่อความสำเร็จ และล้มเหลวของธุรกิจ
- ก. ปัจจัยแวดล้อมภายใน เช่น วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ
 - ข. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น ภาวะเศรษฐกิจ
 - ค. ไม่มีข้อใดถูก
 - ง. ถูกทั้ง ก. และ ข.
13. เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพ คืออะไร
- ก. การแสวงหากำไร และมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ข. สร้างมูลค่าเพิ่มให้วัตถุประสงค์ในชุมชน
 - ค. แก้เหงา
 - ง. ถูกทั้ง ก. และ ข.
14. การตลาดมีบทบาทต่อธุรกิจอย่างไร
- ก. สร้าง ค้นหา และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค
 - ข. ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค
 - ค. ไม่มีข้อใดถูก
 - ง. ถูกทั้ง ก. และ ข.
15. ทรัพยากรการผลิตของกลุ่มอาชีพประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ก. เงินทุน
 - ข. แรงงาน
 - ค. วัตถุประสงค์
 - ง. ถูกทุกข้อ
16. การบัญชีคืออะไร
- ก. การจดบันทึกข้อมูลค่าใช้จ่ายของกลุ่มอาชีพ
 - ข. การจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายรับของกลุ่มอาชีพ
 - ค. การจัดหมวดหมู่ ข้อมูลทางการเงินของกลุ่มอาชีพ

ง. ถูกทุกข้อ

17. การทำธุรกิจกลุ่มอาชีพให้ได้ผลสำเร็จ ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง

ก. การจัดการคนที่ดี

ข. การจัดการผลิตที่ดี

ค. การจัดการตลาดที่ดี

ง. ถูกทุกข้อ

18. ถ้ำในพื้นที่เกิดในหินชนิดใด

ก. หินทราย

ข. หินปูน

ค. หินอ่อน

ง. หินแกรนิต

19. สาเหตุของการเกิดถ้ำนาคาหรืออะไร

ก. แผ่นดินไหว

ข. การทรุดตัวของหิน

ค. หินเกิดการละลาย

ง. เป็นปล่องภูเขาไฟ

20. ภูเขาหินในพื้นที่ที่มีอายุประมาณเท่าใด

ก. 230 ล้านปี

ข. 2,000 ปี

ค. 20,000 ปี

ง. 500 ล้านปี

21. ธรณีพิบัติภัยที่มีโอกาสเกิดขึ้นในบริเวณนี้คืออะไร
- ก. แผ่นดินไหว
 - ข. ภูเขาไฟระเบิด
 - ค. น้ำท่วม
 - ง. หลุมยุบ
22. น้ำที่ไหลผ่านถ้ำในบริเวณนี้จะมีสภาวะทางเคมีแบบใด
- ก. กรด
 - ข. กลาง
 - ค. ด่าง
23. ท่านคิดว่าในพื้นที่นี้มีถ้ำใต้ดินหรือไม่
- ก. มี
 - ข. ไม่มี
24. อะไรคือสาเหตุการเกิดถ้ำ
- ก. การแตกของหิน
 - ข. แผ่นดินไหว
 - ค. การไหลของน้ำ
 - ง. ข้อ ก และ ค
25. ถ้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันจะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบใดต่อไปในอนาคต
- ก. มีขนาดใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น
 - ข. เกิดหินงอกหินย้อยเพิ่มขึ้น
 - ค. เกิดการพังทลายหรือถล่มลงมา
 - ง. ถูกทุกข้อ

26. การกำหนดรูปแบบของที่ระลึกที่ท่านควรกำหนดอะไรก่อน
- ก. เป้าหมายเบื้องต้น
 - ข. รูปแบบ
 - ค. วัสดุ
 - ง. ประโยชน์ใช้สอย
27. กรอบแนวคิดในการกำหนดรูปแบบในการผลิตของที่ระลึกของชุมชนท่านควรกำหนดรูปแบบใด
- ก. กำหนดรูปแบบตามประเพณีนิยม
 - ข. กำหนดรูปแบบตามประเพณีนิยมแบบสากลทั่วไป
 - ค. กำหนดรูปแบบตามประเพณีนิยมเฉพาะท้องถิ่น
 - ง. กำหนดรูปแบบตามความเหมาะสมของสมัยนิยม
28. การออกแบบของที่ระลึก มีวัตถุประสงค์ใด
- ก. พัฒนาเป็นอาชีพ
 - ข. เพื่อเตือนความทรงจำ
 - ค. เพื่อประโยชน์ใช้สอย
 - ง. เพื่อเป็นของฝาก
29. การออกแบบของที่ระลึกท่านควรคิดถึงองค์ประกอบใดบ้างเพื่อจำหน่าย
- ก. ความสวยงาม
 - ข. ประโยชน์ใช้สอย
 - ค. เอกลักษณ์ของท้องถิ่น
 - ง. ตามความพอใจของท่าน
30. วัสดุที่ใช้ในการออกแบบของที่ระลึก ท่านคิดว่าควรใช้วัสดุประเภทใด
- ก. ของที่มีในจังหวัดของท่าน
 - ข. ของที่นิยมในต่างประเทศ
 - ค. ของที่มีในชุมชนของท่าน

ง. ของที่พระนำมาให้

31. การผลิตของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านควรนำเอกลักษณ์ใดมาใช้

- ก. ประเพณีท้องถิ่นของเรา
- ข. ธรรมชาติในท้องถิ่นข้างเคียง
- ค. สัตว์ป่าจากท้องถิ่นข้างเคียง
- ง. สร้างขึ้นมาใหม่

32. ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นคือ

- ก. การสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- ข. การสะท้อนออกมาในรูปแบบธรรมเนียม
- ค. ข้อ ก, ข ถูก
- ง. ไม่มีข้อถูก

33. วัฒนธรรมคือ

- ก. ประเพณี , การละเล่น
- ข. ความเชื่อ , ศาสนา
- ค. ภาษา , วรรณกรรม
- ง. ถูกทุกข้อ

34. มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนคือ

- ก. ศิลปะ , คนตรี, นาฏศิลป์, ประเพณี
- ข. คนตรี , น้ำ, หิน
- ค. นาฏศิลป์ < ธรรมชาติ
- ง. ถูกทุกข้อ

35. ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นคือ

- ก. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
- ข. ธรรมชาติสร้างขึ้น
- ค. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
- ง. ถูกทุกข้อ

36. คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

- ก. เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี
- ข. เป็นเครื่องมือให้การศึกษา
- ค. พัฒนาการร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา
- ง. ถูกทุกข้อ

37. ประเภทของศิลปกรรมท้องถิ่น

- ก. จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม
- ข. การออกแบบของที่ระลึก
- ค. ทิวทัศน์
- ง. ไม่มีข้อถูก

38. เครื่องปั้นดินเผาคืออะไร

- ก. การนำดิน แร่ หิน มาปั้นเป็นรูปทรงต่างๆ
- ข. สิ่งที่เกิดจากการนำดิน แร่ หิน ไปเผา
- ค. สิ่งที่เกิดจากการนำดิน แร่ หิน มาปั้นเป็นรูปทรงต่างๆ แล้วนำไปเผาเพื่อให้เนื้อดินมีความแข็งแรง
- ง. ถูกทุกข้อ

39. เครื่องปั้นดินเผาที่มีประเภท
- ก. 1 ประเภท
 - ข. 2 ประเภท
 - ค. 3 ประเภท
 - ง. 4 ประเภท
40. ข้อใดไม่ใช่วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา
- ก. ดินขาว ทราย
 - ข. ดินดำ ปูนซีเมนต์
 - ค. ดินทนไฟ ดินเชื้อ
 - ง. หินฟันม้า หินปูน
41. ข้อใดคือการขึ้นรูปด้วยมือ
- ก. การบีบ การขด การอัด
 - ข. การบีบ การทำเป็นแผ่น การหล่อ
 - ค. การขด การทำเป็นแผ่น การปั้นเป็นหมุน
 - ง. การบีบ การขด การทำเป็นแผ่น
42. ข้อใดไม่ใช่การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา
- ก. การเผา
 - ข. การกดประทับ
 - ค. การปั้นลายนูน
 - ง. การเขียนสี
43. ข้อใดคือความหมายของ “การออกแบบ”
- ก. การออกแบบ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นโดยไม่ลอกเลียนของเดิมหรือความคิดเดิมที่เคยมีมาก่อน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย หรือความต้องการด้านอื่นๆ

- ข. การออกแบบ คือการแก้ปัญหา และรู้หลักการในศิลปะ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ใช้สอย และเกิดความงาม
- ค. การออกแบบ คือการสร้างผลงานในรูป 2 มิติ และ 3 มิติ ให้เกิดความสวยงาม และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมกับสภาพต่างๆ
- ง. ถูกทุกข้อ

44. การออกแบบที่ดีควรคำนึงถึงอะไรบ้าง

- ก. ทำลายธรรมชาติ
- ข. เกิดประโยชน์ใช้สอยที่ดี
- ค. ใช้วัสดุราคาแพง
- ง. ไม่เกิดประโยชน์ใช้สอย

45. บุคคลในข้อต่อไปนี้เป็นใคร คือ นักออกแบบที่ดี

- ก. นายคำ นำกระดางต้นไม้มาวางเป็นถังขยะภายในบ้าน
- ข. นางใหญ่ ทำแก้วนํ้าจากขวดพลาสติกใช้แล้ว
- ค. นายเขียว ใช้เตาวัลย์จากต้นไม้หลังบ้านมาสานเป็นตะกร้า
- ง. นางเล็ก ตัดไม้ผ่ามาทำเป็นรั้วบ้าน

ตอนที่ 2 ให้ทำเครื่องหมายถูก (/) หน้าข้อที่ท่านคิดว่าถูก และเครื่องหมายผิด (x) หน้าข้อที่ผิด

- 1. บ้านที่จะทำให้เป็น โฮมสเตย์ได้ต้องเป็นบ้านที่ถูกสร้างขึ้นอย่างทันสมัย สวยงาม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครัน
- 2. การเข้าพักใน โฮมสเตย์นักท่องเที่ยวต้องได้เข้าพักค้างแรมในชายคาเดียวกับที่เจ้าของบ้านอาศัยอยู่ โดยมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตระหว่างกัน
- 3. การให้บริการ โฮมสเตย์ในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นการทำในรูปแบบการรวมกลุ่ม แต่ละครอบครัวสามารถทำอย่างอิสระ ไม่ขึ้นต่อใคร
- 4. ข้อห้าม ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ที่มีความเป็นพิเศษ และแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ ควรได้รับการถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในระหว่างการเข้าพักในโฮมสเตย์
- 5. ควรมีการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวกำหนดเป็น A.เขตอนุรักษ์ B. เขตกันชน และ C.เขตพัฒนา ก่อนการพัฒนาใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยว
- 6. การพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ควรได้รับการออกแบบอย่างโดดเด่นและทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด
- 7. ควรจัดถนนให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มากที่สุด
- 8. ที่จอดรถควรจัดให้อยู่ใกล้ หรือชิดติดกับแหล่งท่องเที่ยวให้มากที่สุด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินน้อยที่สุด ปลอดภัยและสะดวกสบาย
- 9. จำนวนแหล่งบริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ห้องน้ำ ต้องสร้างให้พอเพียงพอประมาณเท่าที่มีความจำเป็น โดยให้มีการวางผังให้สอดคล้องกับพื้นที่และเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด คือ สร้างในเขตกันชน
-10. ในการออกแบบ ตกแต่ง จัดสร้าง สิ่งปลูกสร้างต่างๆ เช่น ศาลา อาคาร ม้านั่ง ราวกันบันได ทางเดิน ในป่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนใดๆ ควรใช้วัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นนั้นๆ และสร้างในปริมาณมากๆ มีขนาดใหญ่ โดดเด่น

ภาคผนวก ค

ภาพในการอบรมและปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์
ตามหลักเศรษฐกิจ

